

Pro gradu -tutkielma
Kaupunkimaantiede
Aluetiede

**MUUTTOLIIKE JA VETOVOIMATEKIJÄT HELSINGISSÄ
– KYSELYAINEISTON ANALYYSI**

MATS STJERNBERG

2010

Ohjaaja:
MARI VAATTOVAARA

HELSINGIN YLIOPISTO
GEOTIETEIDEN JA MAANTIETEEN LAITOS
MAANTIETEEN OSASTO
PL 64 (Gustaf Hällströmin katu 2)
00014 Helsingin yliopisto

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion) Faculty Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution) Department Geotieteiden ja maantieteen laitos	
Tekijä – Författare) Author Mats Stjernberg			
Työn nimi – Arbetets title) Title Muuttoliike ja vetovoimatekijät Helsingissä – Kyselyaineiston analyysi			
Oppiaine – Läroämne) Subject Kaupunkimaantiede			
Työn laji – Arbetets art) Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and Year Marraskuu 2010	
		Sivumäärä – Sidoantal – Number of Pages 102 + 14 liitesivua	
Tiivistelmä – Referat) Abstract			
<p>Tutkimuksen aiheena on muuttoliike ja kaupunkiasumisen vetovoima Helsingin seudulla. Tavoitteena on kartoittaa Helsingin asemaa seudullisen muuttoliikkeen näkökulmasta ja tunnistaa Helsingin tulomuuton erityispiirteitä. Tutkimuksessa selvitetään, minkä tyyppiset kotitaloudet muuttavat Helsinkiin ja miksi. Lisäksi pyritään kartoittamaan, miten kantakaupunki ja esikaupunki eroavat toisistaan muuttoliikkeen osalta. Tutkimuksessa keskitytään etenkin asumiseen, jonka merkitys on keskeinen Helsingin seudun muuttovirtojen taustalla. Muita keskeisiä teemoja ovat elämänvaiheen ja elämänarvojen yhteys muuttovirtoihin sekä asuntopolitiikka ja kuntien välinen kilpailu asukkaista. Tutkimuksessa keskitytään ainoastaan Suomen sisäisiin muuttoihin.</p> <p>Tutkimuksessa vertaillaan Helsingin tulo- ja lähtömuuttoa sekä muuttoa Helsingin kanta- ja esikaupunkiin. Tutkimusaineistona on Kuluttajatutkimuskeskuksen keräämä kyselytutkimus, joka on tässä tutkielmassa rajattu koskemaan 25–45-vuotiaita muuttajia. Tutkimusote on kvantitatiivinen ja päämenetelmänä on kyselyaineiston analysoiminen tilastollisin menetelmin SPSS-tilasto-ohjelmaa käyttäen. Tutkimuksen analyysiosiossa tehdään frekvenssianalyyskejä, ristiintaulukointeja ja faktorianalyyskejä sekä lasketaan erilaisia tunnuslukuja. Kyselyaineiston lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään myös tilastoaineistoja.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella Helsingin tulo- ja lähtömuutot ovat tutkimusaineistossa luonteeltaan erityyppisiä, ja muuton suunnan mukaan on tunnistettavissa eroja niin muuton syissä kuin muuttajatyypeissä. Helsingin kantakaupungin ja esikaupungin välillä vaikuttaisi myös olevan jonkun verran eroja. Tulokset viittaavat siihen, että Helsingin seudulla muutetaan ennen kaikkea elämänvaiheen mukaan. Aineiston tulo- ja lähtömuuttajat ovat analyysien perusteella selvästi erilaisissa elämänvaiheissa. Muuttaneiden elämänarvoissa ei sen sijaan ole havaittavissa yhtä selkeitä eroja, vaikka Helsinkiin muuttaneilla tuntuu olevan hieman urbaanimpi arvomaailma. Analyysien perusteella vaikuttaa siltä, että muuttaneiden arvomaailma on selvästi yhteydessä senhetkiseen elämäntilanteeseen.</p> <p>Kotitalouksien muuttopäätösten taustalla vaikuttavat keskeisellä tavalla laajemmat alueelliset ja yhteiskunnalliset ilmiöt. Helsingin seudulla työ- ja asuntomarkkinat näyttävät vaikuttavan muuttovirtojen suuntautumiseen selvästi. Helsinkiin ja seudun muihin kuntiin muutetaan analyysien perusteella melko eri syistä. Oma työura ja Helsingin työmarkkinat näyttävät olevan keskeisimmät syyt Helsinkiin muuttoihin. Kaupungissa asumiseen liittyvät tekijät vaikuttavat sen sijaan olevan relevantteja, mutta eivät ensisijaisia syitä Helsinkiin muuttoon.</p> <p>Kaupunkimainen ympäristö vaikuttaa olevan yhtä lailla Helsingin vahvuus, joka vetää ihmisiä puoleensa, sekä työntötekijä, joka saa toisentyypistä asuinympäristöä etsiviä hakeutumaan seudun muihin kuntiin. Helsinki tuntuu nykytilanteessa olevan vetovoimainen potentiaalisille muuttajille, mutta lähinnä vain yksin ja kaksin asuville. Helsingin tapauksessa vetovoimaisuuden kehittäminen näyttäisi tulevaisuudessa olevan kiinteästi yhteydessä asuntorakentamiseen ja asumistoi-veiden aiempaa parempaan huomioimiseen suunnittelussa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord) Keywords Muuttoliike, valikoiva muuttoliike, vetovoimatekijät, asuminen, Helsinki, Helsingin seutu			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopisto, Kumpulan tiedekirjasto			
Muita tietoja) Övriga uppgifter) Additional information			

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion) Faculty Faculty of Science		Laitos – Institution) Department Department of Geosciences and Geography	
Tekijä – Författare) Author Mats Stjernberg			
Työn nimi – Arbetets title) Title Migration and Pull Factors in Helsinki – A Questionnaire Analysis			
Oppiaine – Läroämne) Subject Urban geography			
Työn laji – Arbetets art) Level Master's thesis		Aika – Datum – Month and Year November 2010	
		Sivumäärä – Sidoantal – Number of Pages 102 + 14 pp. appendices	
Tiivistelmä – Referat) Abstract			
<p>This thesis explores migration and the attractiveness of urban living in the Greater Helsinki region. The aim of the thesis is to explore the attractiveness of the city of Helsinki in terms of regional migration and to identify what characterizes migration to Helsinki. The study focuses in particular on housing, which is a key factor influencing migration decisions in the region. Other central themes in the study are housing policy and regional competition among municipalities. This study focuses solely on households moving within Finnish borders excluding international migration.</p> <p>Migration is examined by comparing in- and out-migration in Helsinki, as well as studying migration to the city's inner and outer areas. The primary research material in the study is a questionnaire data collected by the National Consumer Research Centre. In this thesis the data is used for studying migrants aged 25–45. The main research method is analyzing the data statistically using the SPSS software. Methods include frequency analysis, cross tabulation, factor analysis and descriptive analysis. Additionally, statistical data is used to complement the questionnaire data.</p> <p>The research results indicate that Helsinki's in- and out-migration differs both in terms of the type of households that migrate as well as in the reasons why they migrate. Furthermore, differences can also be detected between migration to the inner and outer parts of Helsinki. According to the research results, a household's current phase of life is crucial in determining where and why they move within the Greater Helsinki region. A household's set of values on the other hand, seems to have a lesser impact on migration within the region, even though households moving to Helsinki seem to value a somewhat more urban lifestyle than the ones moving out of the city. The research also shows a direct correlation between the values of migrants and their current phase of life.</p> <p>Decisions of migrating are heavily influenced by wider societal issues. In the Greater Helsinki region the labor and housing market appear to have a great influence on the direction of migration streams. According to the results, households move to and from Helsinki for different reasons. The primary reasons for moving to Helsinki are related to the city's diverse labor market and to the working careers of households. Issues related to urban living and an urban lifestyle seem to be relevant although not the main reason why people move to Helsinki.</p> <p>The research material indicates that Helsinki's urban environment is both a pull and a push factor affecting the decisions of migrants. The city attracts those seeking urban living, but on the contrary does not appeal to households seeking more space and wishing to live closer to nature. According to the research, Helsinki with its densely built urban environment mainly attracts singles and childless couples, whereas the city region's other municipalities are more attractive for families with children. Housing policy is one of the main reasons determining where people move within the Helsinki region. As for the city of Helsinki, improving the city's attractiveness seems to be closely linked to how well the city manages to execute its future housing policies and how well alternative living preferences can be taken into account in planning.</p>			
Avainsanat – Nyckelord) Keywords Migration, selective migration, pull factors, housing, Helsinki, Greater Helsinki Region			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited University of Helsinki, Kumpula Library of Sciences			
Muita tietoja) Övriga uppgifter) Additional information			

1. Johdanto.....	2
1.1 Tutkimuksen tavoitteet	3
1.2 Tutkimuskysymykset.....	4
1.3 Tutkimuksen lähestymistapa	6
1.4 Tutkimuksen rakenne	8
2. Muuttoliike	9
2.1 Muuttoliiketutkimuksen perinteet	9
2.1 Muuttoliike ja valikoiva muuttoliike.....	10
2.2 Muuttajat ja muuton syyt	13
2.3 Asumispreferenssit	16
2.4 Muuttoliike ja kuntien välinen kilpailu	19
3. Muuttoliike Helsingissä ja Helsingin seudulla	21
3.1 Väestökehitys ja muuttovirrat	21
3.2 Helsingin seudun asuntomarkkinat ja muuttoliike	27
3.2.1 Asuntotarjonta ja asuntopolitiikka.....	28
3.2.2 Asuntokysyntä ja asumispreferenssit.....	34
4. Aineisto ja menetelmät.....	37
4.1 Tutkimusaineisto	37
4.2 Tutkimusmenetelmät	42
5. Helsingin tulo- ja lähtömuuttajat	46
5.1 Asumishistoria	46
5.2 Elämänvaihe	49
5.3 Elämänarvot	52
5.4 Muuton jälkeinen asuminen ja asumispreferenssit.....	61
5.5 Muuton syyt	66
6. Helsingin kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet.....	69
6.1 Aluerajaus	69
6.2 Asumishistoria	72
6.3 Elämänvaihe.....	73
6.4 Elämänarvot	77
6.5 Muuton jälkeinen asuminen ja asumispreferenssit	79
6.6 Muuton syyt	82
7. Tutkimustulosten yhteenveto.....	85
7.1 Tulo- ja lähtömuuttajat	85
7.2 Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet.....	87
8. Loppupäätelmät	90
Lähteet.....	94

1. Johdanto

Muuttoliike Helsingistä seudun kehyskuntiin on herättänyt paljon keskustelua 2000-luvulla. Hyvätuloisten ja koulutettujen lapsiperheiden poismuuttoa on pidetty ongelmallisena, ja kehitystä on nimitetty niin Nurmijärvi-ilmiöksi (STT 2008) kuin vastakaupungistumiseksikin (esim. Aro 2007b). Poismuuton syynä on pidetty asumisen kalleutta ja Helsingin pienasuntovaltaista asuntokantaa, joka ei ole kyennyt tarjoamaan muuttajille sopivaa asuntoa (esim. Laakso & Loikkanen 1997: 128). Samalla kehyskuntien vetovoimaisuutta on selitetty asumisen alhaisemmalla hintatasolla ja mahdollisuudella asua omakotitalossa luonnonläheisemmässä asuinympäristössä. Viime aikoina on kuitenkin ollut havaittavissa viitteitä siitä, että kaupunkiasumisen suosio saattaisi olla kasvamassa; uutisartikkelit (esim. Sauvala 2010) ja muuttotilastot viittaavat siihen, että veronmaksajia ei ole muuttanut kehyskuntiin yhtä suurin joukoin kuin 2000-luvun alun huippuvuosina.

Viimeisten vuosien aikana Helsingin seudun muuttoliiketutkimuksissa fokus on useimmiten ollut kehyskuntiin suuntautuvissa muutoissa ja muuttoliikettä on pääsääntöisesti tutkittu Helsingin työntekijöiden ja kehyskuntien vetovoimatekijöiden kautta. Helsinkiin suuntautuvaa muuttoliikettä ja kaupungin vetovoimatekijöitä on vuorostaan tarkasteltu huomattavasti vähemmän. Muuttoliikettä on myös kansainvälisesti tutkittu yleensä kaupungista pois suuntautuvan muuton kautta, kun taas kaupunkiin muuttaneiden tarkastelu on jäänyt vähemmälle huomiolle (Ford & Champion 2000: 259). Tässä tutkimuksessa lähestytään muuttoliikettä tästä vähemmälle huomiolle jääneestä näkökulmasta ja keskitytään kaupunkiasumisen vetovoimaisuuteen.

Tämä pro gradu liittyy Kuluttajatutkimuskeskuksessa vuonna 2008 käynnistyneeseen tutkimushankkeeseen, joka käsittelee muuttovirtoja Helsingin seudulla. Hanke on osittain Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton ja Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) rahoittama, ja siinä on tarkasteltu kotitalouksia, jotka muuttivat vuoden 2008 loppupuoliskolla muualta Suomesta pääkaupunkiseudulle, pääkaupunkiseudun sisällä sekä pääkaupunkiseudulta kehyskuntiin. Hankkeen yhteydessä on julkaistu vuoden 2009 aikana kaksi erillistä toisiaan täydentävää tutkimusosiota: Hannu Kydön ja Jenni Väliniemen *Pääkaupunkiseudun muuttovirrat muutoksessa* (2009) sekä

Helena Tuorilan *Löydettiin sopiva asunto – Pääkaupunkiseudun muuttajien kokemukset uudesta asuinympäristöstä* (2009). Kytö ja Väliniemi (2009) tarkastelevat tutkimuksessaan pääkaupunkiseudun sisäisiä, pääkaupunkiseudulta seudun kehyskuntiin ja muualta pääkaupunkiseudulle suuntautuvia muuttovirtoja. Heidän kyselyaineistoonsa perustuvassa tutkimuksessa selvitettiin muuttovirtojen alueellisia eroja, syitä sekä seurauksia koko Helsingin seudun 14 kunnan alueella. Tuorilan (2009) teemahaastatteluihin perustuva tutkimus taas on katsaus seudulla muuttaneiden henkilöiden kokemuksiin. Tämä tutkielma täydentää näitä tutkimuksia, ja siinä hyödynnetään Kuluttajatutkimuskeskuksen keräämää kyselyaineistoa. Näkökulma on kuitenkin erilainen kuin Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksissa, joissa tutkimusalue oli laajempi ja pääfokus kehyskuntiin suuntautuvissa muutoissa, sillä työssä keskitytään Helsingin tulomuuttoon ja vetovoimatekijöihin.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tässä pro gradussa tutkitaan kaupunkiasumisen vetovoimaa tulo- ja lähtömuuttoa sekä kanta- ja esikaupunkeja vertailemalla. Keskeistä on myös muuttoliikkeen ja asuntomarkkinoiden yhteys. Tulomuuttajien vertailu suhteessa lähtömuuttajiin tehdään, jotta voitaisiin tunnistaa Helsinkiin muuttaneiden kotitalouksien erityispiirteitä. Tutkimuksessa selvitetään, minkä tyyppisiä kyselyaineiston Helsinkiin muuttaneet kotitaloudet ovat tarkastelemalla heidän taustojaan, arvomaailmansa sekä nykyistä elämäntilannettaan. Lisäksi selvitetään keskeisimmät syyt siihen, miksi he ovat muuttaneet Helsinkiin. Tässä tutkimuksessa sovelletaan maantieteellisesti rajatumpaa tarkastelutasoa kuin Kuluttajatutkimuskeskuksen yllämainituissa tutkimuksissa (Kytö & Väliniemi 2009, Tuorila 2009), joissa muuttoliikettä tutkittiin koko Helsingin seudun alueella. Edellä mainituissa tutkimuksissa fokus oli kehyskuntiin suuntautuvassa muutossa. Koko kaupungin tasolla tehtävän tarkastelun lisäksi tutkimuksessa paneudutaan myös tulomuuton alueellisiin eroihin Helsingin sisällä. Monissa tutkimuksissa on nähty, että Helsingin esikaupunki olisi vähemmän vetovoimainen kuin kantakaupunki (esim. Kortteinen et al. 2005). Siksi tässä yhteydessä tarkastellaan, miten Helsingin kantakaupunki ja esikaupunki eroavat toisistaan muuttoliikkeen osalta.

Tässä tutkimuksessa pyritään tutkimusaineiston avulla kartoittamaan Helsingin asemaa seudullisen muuttoliikkeen näkökulmasta ja tunnistamaan Helsingin tulomuuton

erityispiirteitä. Tutkimuksessa keskitytään muuttoliikkeen analyysin yhteydessä erityisesti asumiseen, koska sen merkitys on varsin keskeinen Helsingin seudun muuttovirtojen taustalla. Tutkimuksen keskeisiä teemoja ovat asumispreferenssit, asuntopolitiikka ja seudullinen kilpailu asukkaista, ja tarkastelussa on elämänvaiheen ja elämänarvojen yhteys muuttovirtoihin. Tutkimukseen valitut teemat perustuvat Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 254–255) näkemykseen, jonka mukaan Suomen sisäinen muutto liittyy nykyään yhä selvemmin oman elämän parantamiseen ja asumiseen.

Helsingin muuttovoitto oli vuosina 2008 ja 2009 suurempi kuin yli kymmeneen vuoteen (ks. s. 24), ja seudun kasvun painopiste on ensimmäisen kerran sitten 1990-luvun siirtynyt Helsinkiin. Taloudellista taantumaa on pidetty tärkeimpänä selityksenä tähän, ja aikaisemminkin on ollut tyypillistä, että Helsingistä on muutettu pois nousukaudella ja että taantumien aikana on muutettu takaisin keskuskaupunkiin (Leivonniemi 2009). Toisaalta on esitetty, että taustalla voisi olla myös muita syitä; esimerkiksi Kydön (2010) mielestä kaupunkiasumisen suosion kasvu voi heikentyneen taloustilanteen lisäksi olla pysyvämpää, ja kaupunkiasumisen arvostus saattaa olla laajemminkin kasvamassa. Kaupunkiasumisen suosion mahdollinen kasvu on kiinnostavaa myös sen kannalta, että Helsingillä on lähitulevaisuudessa aiempaa paremmat mahdollisuudet rakentaa uusia asuinalueita kantakaupungin tuntumaan satama- ja rantauudistusalueille. Muun muassa sen vuoksi tutkimuksessa selvitetään, miten selvästi Helsinkiin muuttaneiden näkemyksissä korostuu halu asua kaupunkimaisesti.

1.2 Tutkimuskysymykset

Muuttoliikettä tarkastellaan tässä tutkimuksessa sekä muuttajien näkemysten että tilastojen vulla. Kysymykset, joihin tässä tutkimuksessa pyritään vastaamaan ovat seuraavat:

1. *Minkä tyyppiset kotitaloudet muuttavat Helsinkiin ja miksi?*
2. *Miten Helsingin kantakaupunki ja esikaupunki eroavat toisistaan muuttoliikkeen osalta?*

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaisesti selvitetään, millaisia kotitalouksia tutkimusaineistossa muuttaa Helsinkiin ja miksi. Vertailemalla Helsingin tulo- ja lähtömuuttajia pyritään tunnistamaan Helsinkiin muuttaneiden kotitalouksien ominaispiirteitä. Valikoiva muuttoliike on ollut puheenaiheena ajankohtainen, ja tarkastelemalla molempia ryhmiä selvitetään, onko tutkimusaineistossa havaittavissa valikoitumista esimerkiksi muuttaneiden sosioekonomisten tai demografisten ominaisuuksien perusteella. Analyyseissä tutkitaan kotitalouksien taustoja, nykyistä elämäntilannetta ja elämänarvoja. Tässä yhteydessä keskitytään muuttaneiden kotitalouksien asumispreferensseihin, asumishistoriaan, nykyiseen asumiseen ja näkemyksiin omasta tulevaisuuden asumisesta. Esimerkiksi Kortteinen et al. (2005) ovat esittäneet, että Suomessa valitsisi eräänlainen asumisen yhtenäiskulttuuri, jossa samantyyppiset asiat, kuten luonnonläheisyys ja pientalovaltaisuus, korostuvat suomalaisten asumispreferensseistä melko yleisesti riippumatta esimerkiksi heidän koulutustasostaan ja siitä, millä alalla he työskentelevät. Kansainvälisissä tutkimuksissa kaupunkiasuminen on puolestaan usein yhdistetty tietynlaiseen arvomaailmaan, joka eroaa kaupunkien reunoilla asumisesta (esim. Ley 1996). Juntton (2008: 19) mielestä kaupunkimainen asuminen voi olla osalle tietoinen elämäntyyli. Tutkimuksessa selvitetään, onko tutkimusaineistossa tämän tyyppisiä viitteitä urbaanin asumisen arvostuksesta.

Kotitalouksien muuton syitä lähestytään muuttaneiden omien kokemusten kautta Helsingin vetovoimatekijöiden ja hieman laajemmin katsottuna kaupunkiasumisen vetovoiman näkökulmasta. Näkökulma on erilainen kuin useimmissa viime vuosien muuttoliiketutkimuksissa, joissa on tarkasteltu Helsingistä kehyskuntiin suuntautuvaa muuttoa Helsingin työntekijöiden ja kehyskuntien vetovoimatekijöiden näkökulmasta. Opiskelua ja työtä pidetään yleisesti Helsinkiin suuntautuvan muuton keskeisimpinä syinä. Tarkastelemalla kotitalouksien yksilöllisiä muuttomotiiveja selvitetään, mitä muita mahdollisia syitä muuttopäätöksen taustalla on. Muuton syyt liittyvät varsin kiinteästi moniin eri tekijöihin, kuten kotitalouksien omiin arvostuksiin, senhetkiseen elämäntilanteeseen ja aikaisempaan asumishistoriaan. Näiden yksilöllisten tekijöiden lisäksi muuttoliikkeisiin vaikuttavat ympäristön asettamat reunaehdot, kuten esimerkiksi tilanne asuntomarkkinoilla. Syventymällä myös näihin tekijöihin pyritään paremmin saamaan käsitys muuton taustalla olevista syistä. Runsaasta asumisen tutkimuksesta huolimatta keskusta-asumista on Suomessa tarkasteltu verrattain vähän (Vasanen 2009: 9). Kydön ja Väliniemen (2009: 60) tutkimuksen mukaan noin kaksi kolmesta pääkaupunkiseudulta ympäristökuntiin muuttaneesta ei todennäköisesti

olisi muuttanut toiseen kuntaan, jos asuntojen hintataso olisi ollut alhaisempi. Niinpä on syytä olettaa, että todellinen kiinnostus asua Helsingissä olisi huomattavasti korkeampi, kuin mitä vilkas muuttoliike seudun ympäristökuntiin voisi antaa olettaa. Muuton syiden tarkastelun yhteydessä erityisen kiinnostavaa on, miten ratkaiseva asia kaupunkimainen asuinympäristö itsessään on Helsinkiin suuntautuvien muuttojen taustalla.

Toinen tutkimuskysymys liittyy Helsingin tulomuuton tarkempaan alueelliseen tarkasteluun. On esitetty, että Helsingin kantakaupunki on pysynyt vetovoimaisena, kun taas esikaupungin suhteellinen asema on heikentynyt. Analyyseissä vertaillaan tätä taustaa vastaan, miten Helsingin kantakaupunki ja esikaupunki eroavat toisistaan muuttoliikkeen osalta. Kasvaneisiin alueellisiin eroihin kaupungin sisällä on viime aikoina on yhä enemmän kiinnitetty huomioita, ja huolenaiheeksi on noussut pelko huono-osaisuuden kasautumisesta kaupungin tietyille ja etenkin esikaupunkiin kuuluville alueille (esim. Vaattovaara & Kortteinen 2003). Kaupungin sisäisiin eroihin keskittyvissä analyyseissä vertaillaan kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita kotitalouksia sekä syitä siihen, miksi he ovat asettuneet asumaan nykyiselle asuinalueelleen. Näiden analyysien kautta kartoitetaan Helsingin kanta- ja esikaupungin vetovoimaisuutta.

1.3 Tutkimuksen lähestymistapa

Tässä tutkimuksessa Helsingin tulomuuttoa ja vetovoimatekijöitä tarkastellaan yksilö- ja aluetasolla. Kydön (1998: 31) mukaan yksilötasolla muuttoliikkeen tarkastelu perustuu ihmisten omiin tarpeisiin ja heidän käyttäytymiseensä. Kiinnostuksenkohteena ovat ihmisten muuttopäätökset ja niihin vaikuttavat yksilölliset tekijät, ja muuttoliikettä selitetään subjektiivisilla motiiveilla. Aluetason tarkasteluissa keskitytään Söderlingin (1983: 21) mukaan puolestaan selvittämään, mitkä tekijät aiheuttavat aluetasolla tulo- ja lähtömuuton, sekä tarkastelemaan muuton alueellisia seurauksia. Yhteiskuntatason tarkastelu taas liittyy Kydön (1998: 31) mukaan ihmisten elinoloihin vaikuttavien ilmiöiden tutkimiseen laajemmasta näkökulmasta kuin aluetason tarkasteluissa. Muuttoliiketutkimuksissa on usein sovellettu lähestymistapaa, joka perustuu useamman kuin yhden tason tarkasteluun samassa tutkimuksessa. Muuttoliike nähdään tällöin riippuvan sekä laajemmista yhteiskunnallisista ja

alueellisista olosuhteista että yksilöllisistä tekijöistä, mikä voi Aron (2007: 53) mielestä olla käyttökelpoinen ratkaisu kokonaisvaltaisemman lähestymistavan saamiseksi.

Tässä tutkimuksessa on pääosassa yksilötason tarkastelu, ja tutkimuksen varsinaiset analyysit tehdään Kuluttajatutkimuskeskuksen kyselyaineistosta tarkastelemalla kotitalouksien elämänvaihetta, elämänarvoja, asumishistoriaa sekä näkemyksiä nykyisestä ja tulevaisuuden asumisesta. Aluetason tarkastelussa paneudutaan alueellisiin oloihin ja siihen, millä tavalla nämä ovat yhteydessä kotitalouksien muuttopäätöksiin ja muuttoliikkeisiin. Tässä yhteydessä keskitytään varsinkin Helsingin ja kaupunkiseudun asuntopolitiikkaan ja kaavoitukseen sekä kuntien väliseen kilpailuun asukkaista. Muuton alueellisia seurauksia tutkitaan tarkastelemalla muuttaneita kotitalouksia muuton eri suuntien mukaan: Helsingin tulo- ja lähtömuuttajia sekä Helsingin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita. Yhteiskunnallinen tarkastelutaso liittyy tässä tutkimuksessa lähinnä tutkimuksen taustoitukseen ja muuttoliikettä ohjaavien reunaehtojen ymmärtämiseen.

Tutkimuksessa sovelletaan lähestymistapaa, joka perustuu Vartiaisen (1989: 13) näkemykseen, jonka mukaan muuttoliiketutkimuksissa tulisi soveltaa toimijakeskeistä ja kontekstuaalista tarkastelutapaa. Toimijakeskeisyydellä hän tarkoittaa itse muuttajien tarkastelua ja kontekstuaalisuudella muuton tarkastelua yhteiskunnallisten ja alueellisten rakenteiden kautta. Käytännössä tämä merkitsee muuttoliikkeen ymmärtämistä yksilöllisten, alueellisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden vuorovaikutuksen kautta. Vartiaisen mielestä muuttoliiketutkimuksissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten yhteiskunnan rakenteelliset tekijät ja niiden muutokset vaikuttavat yksilöiden mahdollisuuden valita asuinpaikkansa. Tämän tutkimuksen oletuksena on, että muuton suuntaan vaikuttavat yhtä lailla yksilölliset tekijät, kuten oma elämäntilanne ja erilaiset ihanteet hyvästä asumisesta, kuin myös yhteiskunnalliset realiteetit, kuten asuntojen hinnat ja asuntokanta. Tässä tutkimuksessa alueellisella ja jossain määrin myös yhteiskunnallisella tarkastelulla pyritään täydentämään pääosassa olevaa yksilötason tarkastelua.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen teoriaosuus koostuu kahdesta kappaleesta. Kappaleessa 2 esitetään ensin lyhyesti muuttoliiketutkimuksen perinteitä, jonka jälkeen tarkastellaan muuttoliikettä ja valikoivaa muuttoliikettä ilmiönä sekä muuttoliikkeen ja asumisen välistä yhteyttä yleisellä tasolla. Kappaleessa 3 keskitytään muuttoliikkeeseen Helsingissä ja Helsingin seudulla. Tässä yhteydessä tehdään tilastollinen katsaus muuttoliikkeestä ja tarkastellaan muuttovirtojen sekä asuntomarkkinoiden tarjonnan ja kysynnän yhteyttä Helsingin seudulla. Kappaleessa 4 esitetään tutkimusaineisto ja keskeisimmät tutkimusmenetelmät. Tutkimuksen analyysit ovat kappaleissa 5 ja 6: Kappaleessa 5 vertaillaan Helsingin tulo- ja lähtömuuttajia heidän taustojensa, elämänvaiheensa ja elämänarvojen kautta. Seuraavaksi tarkastellaan asumista ja muuttaneiden asumispreferenssejä, jonka jälkeen keskitytään muuton syihin ja Helsingin vetovoimatekijöihin. Kappaleessa 6 vertaillaan tarkemmin Helsingin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita kotitalouksia samojen teemojen kautta kuin kappaleessa 5. Tutkimustulosten yhteenveto on kappaleessa 7 ja päätelmät kappaleessa 8.

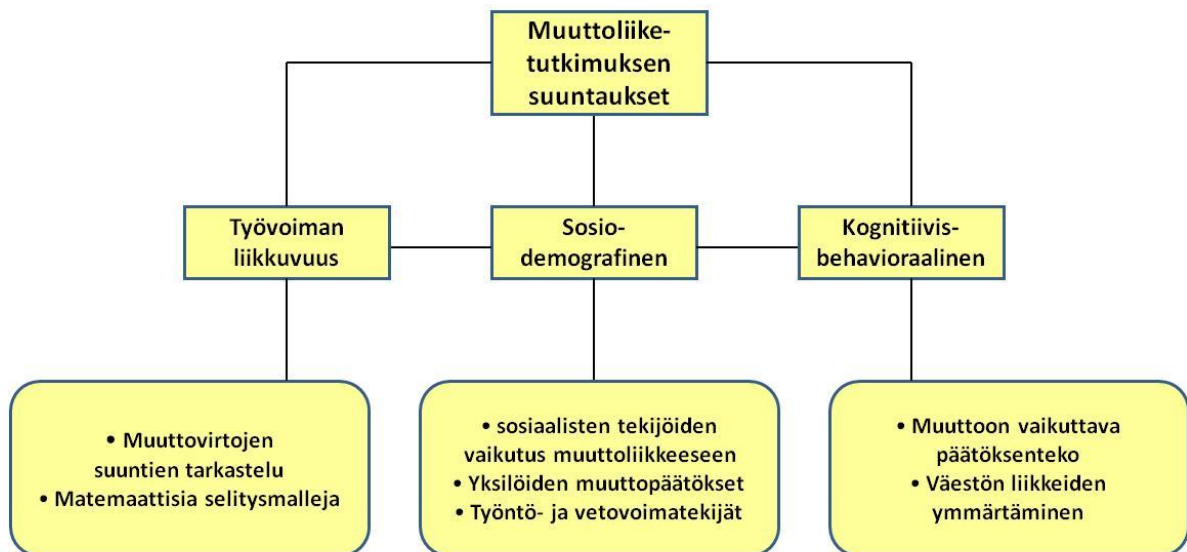
2. Muuttoliike

Tutkimuksen tässä osassa syvennyttään muuttoliikkeeseen ilmiönä ja tarkastellaan tutkimuksen keskeisiä käsitteitä. Muuttoliikettä ja valikoivaa muuttoliikettä käsitellään erilaisista näkökulmista, ja kappaleessa esitetään teemojen ympärillä käytävää tieteellistä keskustelua. Ensimmäisessä osassa (kpl. 2.1) käydään läpi lyhyesti ensin muuttoliiketutkimuksen perinteitä, jonka jälkeen kappaleessa 2.2 käsitellään tarkemmin sitä, mitä muuttoliike ja valikoiva muuttoliike ovat. Kappaleessa 2.3 taas tarkastellaan, ketkä yleensä muuttavat ja miksi. Näiden jälkeen käsitellään muuttoliikkeen ja asumisen yhteyttä, ja asuntomarkkinoiden kysyntä- ja tarjontatekijöiden vaikutuksia muuttovirtojen taustalla. Kappaleessa 2.4 tarkastellaan asumispreferenssejä ja kappaleessa 2.5 kuntien ja muiden alueiden välistä kilpailua asukkaista.

2.1 Muuttoliiketutkimuksen perinteet

Muuttoliiketutkimuksen kenttää on mahdollista jaotella tutkimuksen lähestymistavan mukaan. Aro (2007: 59) on esimerkiksi jakanut muuttoliiketutkimukset kolmeen eri ryhmään: työvoiman liikkuvuuteen perustuviin, sosio-demografisiin ja kognitiivis-behavioraalisiin tutkimuksiin (Ks. kuva 1). Ensiksi mainittuun ryhmään kuuluu muuttovirtojen suuntien tarkastelu, joka on erityisesti maantieteessä ollut keskeinen tutkimuskohde. Näissä liikkuvuutta tarkastelevissa tutkimuksissa on usein sovellettu fysiikasta tunnettuja lainalaisuuksia, kuten Newtonin gravitaatiolakia, jonka pohjalta muun muassa Christaller (1933) ja Hägerstrand (1957) ovat kehittäneet alan keskeisiä muuttoliiketeorioita. Sosio-demografisissa tutkimuksissa tarkastelussa on ollut sosiaalisten tekijöiden vaikutus muuttoliikkeeseen. Näissä tutkimuksissa on Aron (2007: 60–61) mukaan erityisesti tutkittu yksilöiden muuttopäätöksiä ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Tämän tyyppiset tutkimukset ovat olleet luonteeltaan muuttajakeskeisiä, ja muuttoliikettä on selitetty ihmisten pyrkimyksellä parantaa elinolojaan ja hyvinvointiaan. Sosio-demografiset tutkimukset ovat keskittyneet etenkin alueiden työntö- ja vetovoimatekijöihin, joita potentiaaliset muuttajat vertailevat. Kognitiivis-behavioraalisisissa tutkimuksissa lähtökohtana on ollut muuttoon vaikuttavan

päätöksenteon tutkiminen (Aro 2007: 61). Muuttoon vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen on nähty tärkeänä, ja väestön muuttoliikkeitä on pyritty ymmärtämään tätä kautta.

Kuva 1. Muuttoliikkeen kolme tutkimussuuntausta (Aro 2007: 59–62).

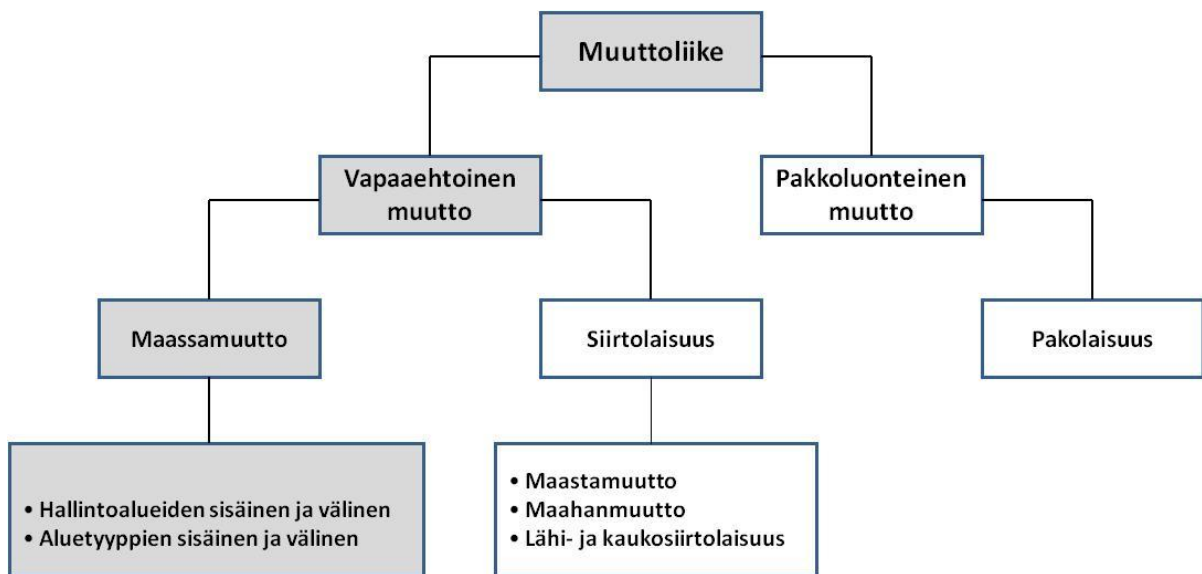
Tämä tutkimus on luonteeltaan lähimpänä sosio-demografista tutkimusperinnettä. Keskeisimmällä sijalla on itse muuttajien ja heidän muuttopäätöksensä tarkastelu. Alueatasolla keskiössä ovat yksilöiden muuttoliikkeisiin vaikuttavat tekijät ja etenkin kohdealueen vetovoimatekijät.

2.1 Muuttoliike ja valikoiva muuttoliike

Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 239) mukaan yhteiskunnassa tapahtuva taloudellinen ja sosiaalinen kehitys synnyttävät muuttoliikkeitä, jotka toisaalta myös itse vaikuttavat yhteiskunnalliseen kehitykseen. Muuttoliike (*migration*) on määritelty pysyväksi tai suhteellisen pitkäaikaiseksi siirtymiseksi maantieteelliseltä alueelta toiselle, kun taas liikkuvuudella (*mobility*) on tarkoitettu tilapäistä siirtymistä (Korkiasaari & Söderling 2007: 240). Nakosteen et al. (2008: 770) näkevät, että muuttoliike on yksilön näkökulmasta investointi henkisen pääoman kasvattamiseksi. Muuton kautta tavoitellaan tämän näkemyksen mukaan aina jotakin, vaikka yksilöiden motiivit saattavat vaihdella merkittävästi. Korkiasaari ja Söderling (2007: 240) ovat ryhmitelleet muuttoliikettä muuttamisen syyn, etäisyyden ja

suunnan perusteella (ks. kuva 2). Muuttoliike on heidän mukaansa joko vapaaehtoista tai pakkoluonteista.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Suomen kuntien välistä muuttoliikettä eli maassamuuttoa, jota voisi luonnehtia enemmän tai vähemmän vapaaehtoiseksi. Maan rajoja ylittävään muuttoliikkeeseen ei tutkimuksessa paneuduta sen syvällisemmin koska tutkimusaineistossa on ainoastaan tutkittu Suomen sisällä muuttaneita kotitalouksia.

Kuva 2. Muuttoliikkeen jäsentely. Kuva on muokattu Korkiasaren ja Söderlingin (2007: 240) kuvion pohjalta.

Vapaaehtoista muuttoliikettä on Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 240) mukaan mahdollista jakaa tavoitteelliseen ja vastahakoiseen muuttoon. Tavoitteelliseen muuttoon liittyy tiettyjä päämääriä, joita ihminen pyrkii saavuttamaan muuton avulla, kuten esimerkiksi parempi koulutus tai uudet elämäkokemukset. Vastahakoiseen muuttoon puolestaan liittyy eräänlainen pakko, eikä muuttamalla välttämättä tavoitella uutta ja parempaa elämänlaatua, vaan muuton kautta pyritään säilyttämään nykyinen elintaso. Korkiasaaren ja Söderlingin mukaan tavoitteellinen muutto liittyy kiinteästi kohdealueen vetovoimatekijöihin, kun taas vastahakoinen muutto liittyy enemmänkin lähtöalueen työntekijöihin.

Valikoivuus on noussut keskeiseksi käsitteeksi muuttoliikkeen tutkimisen yhteydessä. Esimerkiksi Bråmån (2006: 42) mukaan valikoivan muuttoliikkeen yhteydessä viitataan

siihen, että tietyn alueen lähtömuuttajat eroavat merkittävästi alueen tulomuuttajista. Valikoivuus voi muuttoliikkeen yhteydessä esimerkiksi tarkoittaa sitä, että lähtö- ja tulomuuttajien välillä on selvä ero ikärakenteessa, muuttaneiden tulotasossa tai koulutustasossa. Siinä tapauksessa, että muuttoliike on valikoivaa, se synnyttää muutoksia alueiden väestörakenteessa. Lee (1966: 56) on todennut, että muuttoliike on valikoivaa yksinkertaisesti siksi, että ihmiset ovat erilaisia ominaisuuksiltaan, preferensseiltään ja käyttäytymiseltään. Tämä puolestaan on yhteydessä siihen, että ihmiset, joilla on erilaiset tarpeet, muuttavat erilaisille alueille. Ihmisillä on myös erilaiset mahdollisuudet tyydyttää asumistoiveitaan.

Valikoivaa muuttoliikettä on esimerkiksi tarkasteltu valtioiden, kuntien, kaupunginosien tai muiden alueiden välisen muuton kautta (Broberg 2007: 16). Suomessa valikoivaa muuttoliikettä käsittelevissä tutkimuksissa on etenkin tutkittu muuttoliikkeen vaikutuksia kuntien talouteen ja väestörakenteeseen. Muuttoliikkeellä on kuitenkin myös vaikutusta kaupunkien sisäiseen kehitykseen. Valikoivaa muuttoliikettä on yhdistetty alueiden epätasaiseen kehitykseen, ja ilmiötä on myös tarkasteltu esimerkiksi segregatiokehityksen yhteydessä. Esimerkiksi Anderson ja Bråmås (2004) havaitsivat, että valikoiva muuttoliike on 1990-luvulla heikentänyt Tukholman ongelmallisimpien alueiden asemaa entisestään, ja alueille muuttaneet ovat olleet keskimäärin heikommassa sosioekonomisessa asemassa kuin lähtömuuttajat. Andersonin ja Molinan (2003) mukaan muuttoliike saattaa kasvaa silloin, kun maahanmuuttajataustaisen väestön osuus kasvaa tarpeeksi suureksi. Tämän tyyppisiä viitteitä on havaittu myös Helsingissä (Vilkama 2006: 106). Valikoivan muuttoliikkeen ja kaupunkikehityksen yhteyttä on käsitelty myös gentrifikaation näkökulmasta. Esimerkiksi Van Criekingen (2009: 826) on luonnehtinut gentrifikaatiota muuttoliikkeen kautta tapahtuvaksi sosioekonomiseksi muutokseksi. Niinpä alueilla, joilla on havaittavissa gentrifikaatiota, tapahtuu valikoivuutta muuton suhteen, ja tulomuuttajat eroavat lähtömuuttajista.

Valikoivuus on Aron (2006: 36) mielestä ollut maassamuuton keskeisimpiä haasteita 2000-luvun Suomessa. Valikoivuus näkyy maanlaajuisesti eri kaupunkiseuduilla, ja viimeaikainen kehitys viittaisi siihen, että keskustaupungit olisivat yleisesti ottaen hankalassa tilanteessa muuttoliikkeen näkökulmasta. Kaupunkiseutujen kehyskuntien asema on puolestaan nähty olevan vahvempi ja on esitetty, että ne ovat hyötäneet muuttoliikkeestä keskustaupungeja

enemmän. Esimerkiksi Timo Aron (2006) sanoin "kehyskunnat kuorivat muuttajien kerman ja keskukseen jää muu väestö". Helsingissä on oltu huolissaan tämän tyyppisestä kehityksestä, ja kehityksen uhkakuvina on nähty erityisesti pelko kunnallistalouden heikentymisestä ja väestön yksipuolistumisesta. Valikoivaan muuttoliikkeeseen Helsingin seudulla palataan tarkemmin kappaleessa 3.

Muuttoliikkeen valikoivuudella on vaikutuksia alueiden demografiseen ja taloudelliseen kehitykseen (esim. Ford & Champion 2000: 260). Tämän vuoksi on olennaista tarkastella muuttajien rakenteita pelkkien muuttajamäärien sijaan. Tällä tavalla on myös mahdollista saada käsitys siitä, millaisia vaikutuksia eri alueille aiheutuu muutosta (esim. Aro 2006: 36). Muuttoliikkeen valikoivuuden tarkastelemiseksi on esimerkiksi vertailtu muuttajia alueen kantäväestöön, jolloin on mahdollista nähdä, millä tavalla nämä ryhmät eroavat toisistaan (Broberg 2007: 17)

Asumisen ja muuttoliikkeen yhteys on tämän tutkimuksen keskeisiä teemoja. Korkiasaari ja Söderling (2007: 255) näkevät, että Suomen sisäinen muutto 2000-luvulla entistä selkeämmin liittyy oman elämän parantamiseen, ja asumisen merkitys on heidän mukaan korostunut muutoissa. Muuttoliiketutkimuksissa on todettu, että eniten muuttoliikettä tapahtuu lähekkäin sijaitsevien alueiden välillä (Kahila 2005: 15). Lisäksi on havaittu, että samantyyppisten alueiden välillä muutetaan erityisen paljon esimerkiksi kaupunkien sisällä (Laakso 1995: 76). Etenkin Helsingin seudun sisäinen muutto liittyy suurimmaksi osaksi asumiseen, kuten esimerkiksi asunnon kokoon, varustetasoon ja asumisen kustannuksiin (Asumispreferenssit 2007). Muuttoliikkeeseen ja asumisen yhteyteen Helsingin seudulla palataan kappaleessa 3.2, jossa näiden yhteyttä tarkastellaan tarkemmin.

2.2 Muuttajat ja muuton syyt

Tietyt ominaisuudet lisäävät väestön muuttoalttiutta, kun taas osa vähentää sitä (Korkiasaari & Söderling 2007: 253). Esimerkiksi iällä on vaikutusta muuttoalttiuteen, ja eri tutkimusten perusteella on todettu, että nuoret muuttavat keskimääräistä useammin, ja alttius muuttaa alenee selvästi iän kasvaessa. Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 253) mukaan muuttoalteimpia ovat 20–29-vuotiaat, sillä tässä iässä tavallisesti aloitetaan opiskelu ja

siirrytään työelämään. Suomessa muuttoalttius on kuitenkin lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä, ja myös iäkkäämmät ihmiset muuttavat entistä enemmän. Esimerkiksi 50–70-vuotiaiden muutto on kaksinkertaistunut 1990-luvun alkupuolesta lähtien (Rakennemuutoskatsaus 2009: 46). Tämän on arveltu johtuvan siitä, että vanhemmat ihmiset usein vaihtavat asuntoa, kun heidän lapsensa muuttavat pois kotoa. Samassa selvityksessä todettiin, että nykyään muutetaan entistä enemmän eläkkeelle jäämisen yhteydessä, ja 60–69-vuotiaiden muutto on melkein kaksi ja puolikertaistunut viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Muuttoalttius on myös liitetty koulutustasoon, ja Suomessa korkeammin koulutetut muuttavat Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 253) mukaan keskimääräistä enemmän. Perusasteen koulutuksen saaneilla muuttoalttius on puolestaan selvästi alhaisempi kuin korkeammin koulutetuilla. Muuttajien ammasteista ei ole Suomessa julkaistu tilastoja, mutta Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 254) mukaan otostutkimuksista saatujen tulosten perusteella tietyillä sektoreilla kuten informaatioalalla ja muilla korkeaa koulutusta vaativilla aloilla työskentelevät muuttavat erityisen paljon.

Yksi tutkimuksen keskeisiä tavoitteita on selvittää kotitalouksien muuton syitä. Useissa muuttoliiketutkimuksissa on hyödynnetty Giddensin (1984) kehittämää yhteiskunnan rakenteistumisteoriaa (esim. Kytö et al. 2006, Tammaru & Sjöberg 1999, Boyle et al. 1998). Esimerkiksi Halfacree (1995) on perustellut Giddensin teorian käyttämistä muuttoliiketutkimuksissa sillä, että muuttopäätös on enemmän kuin pelkkä kustannusten ja hyötyjen vertailu, ja siihen vaikuttaa myös huomattavasti laajemmat yhteiskunnalliset ja alueelliset tekijät. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään vastaavaa näkökulmaa muuttoliikkeiden tarkastelussa ja etenkin muuton syiden ymmärtämiseksi. Kytö (1998: 67) näkee, että muutto ei yleensä johdu yhdestä tietystä syystä, vaan useasta osatekijästä, jotka jossain vaiheessa tarpeeksi kasvettuaan aiheuttavat muuttotapahtuman. Muuton syiden ymmärtämiseksi on siis tarkasteltava sekä itse muuttajaa että ympäristöä, jossa he toimivat. Kytön (1998: 67) mukaan muuttopäätöksen ymmärtäminen ei näin ollen ole täysin yksiselitteistä ja suorien kysymysten sijaan tulisi kartoittaa erinäisillä tapahtumaa sivuavilla kysymyksillä. Muuttaneilta tulisi sen sijaan tiedustella heidän suhtautumistaan erilaisiin fyysisiin ja sosiaalisiin ympäristötekijöihin useilla kysymyksillä, joiden avulla on mahdollista saada kattavampi kuva koko muuttotapahtumasta ja uuden asuinalueen valinnasta (Kytö et al. 2006: 2).

Muuton syitä on siis mahdollista tarkastella sekä yhteiskunnan että yksittäisen ihmisen näkökulmasta (Korkiasaari & Söderling 2007: 244). Yksilöiden motiivit auttavat selittämään ihmisten käyttäytymistä ja syitä muuttoon. Muuttoliikkeen ymmärtämiseksi on kuitenkin tärkeää tarkastella myös niitä yhteiskunnallisia taustatekijöitä ja reunaehtoja, jotka ohjaavat ihmisten käyttäytymistä. Vartiaisen (1989: 45–46) mielestä muuttoliikettä tarkasteltaessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten yhteiskunnan rakenteelliset tekijät ja niiden muutokset vaikuttavat yksilöiden mahdollisuuteen valita asuinpaikkansa. Tässä mielessä on kiinnostava tarkastella, tapahtuuko muutto omasta vapaasta tahdosta, vai onko se luonteeltaan enemmän yhteiskunnan rakenteiden aiheuttamaa.

Leen (1966: 50) kehittämän niin sanotun työntö ja veto -mallin (*a theory of migration*) mukaan muuttokäyttäytymiseen vaikuttaa neljä erityyppistä tekijää: lähtöalueen työntävät tekijät, tuloalueen vetävät tekijät, väliin tulevat tekijät, kuten esimerkiksi taloudelliset realiteetit, ja yksilölliset tekijät kuten ihmisten oma arvomaailma. Leen (1966: 47–57) mukaan potentiaalinen muuttaja vertaa lähtöalueen kielteisiä ja tuloalueen myönteisiä mahdollisuuksia. Malli sopii Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 246) mukaan hyvin sekä yksilöiden että rakenteellisten ilmiöiden tarkasteluun ja auttaa ymmärtämään muuttoliikkeen perusmekanismeja. Söderlingin (1983) mukaan muutto on suunnasta riippumatta paremman tavoittelua. Kyseessä voi esimerkiksi olla parempi työpaikka, asuinympäristö tai asunto. Mangalamin muuttoliikemallin (1968) mukaan muuttoa edeltää aina tilanne, jossa muuttaja kokee, että tavoitteiden toteutuminen vaatii asuinalueen vaihtoa. Asunnonvaihtoa tarkastelevassa tutkimuksessa on usein hyödynnetty Brownin ja Mooren (1970) laatimaa teoriaa ihmisten muuttopäätöksistä (Kytö 1998: 29). Brownin ja Mooren (1970: 1–13) kaksivaiheisen mallin mukaan muuttopäätöksessä on erotettavissa ensimmäinen vaihe, jolloin tietyt tekijät aiheuttavat päätöksen ryhtyä etsimään uutta asuntoa sekä toinen vaihe, jolloin potentiaalisia asuntoja ryhdytään vertailemaan. Kydön mukaan (1998: 30) muuttoaiheet syntyvät tyytymättömyydestä yksilön tai kotitalouden tarpeentyydytykseen, ja muuttoaiheet lisääntyvät toteutumattomien tarpeiden kasaantuessa. Muuttamisen kautta näitä tarpeita pyritään tyydyttämään. Nämä tarpeet yhdessä monien muiden yksilö- ja tilannetekijöiden kanssa ovat keskeisiä syitä muuton taustalla.

Wolpertin (1965: 159–169) *place utility* -käsitteen mukaan muuttajat tekevät muuttopäätöksensä oman elämänvaiheensa ja tarpeidensa perusteella sekä vertailevat

erilaisten potentiaalisten kohdealueiden hyötyjä muuton yhteydessä. Muutto on yksi niistä keinoista, joilla ihminen pyrkii parantamaan hyvinvointiaan. Virtasen (2003: 114) mukaan Suomessa muutetaan enimmäkseen oman elämän parantamiseksi, ja muuton vaikutus elinoloihin koetaan yleensä myönteisenä. Aro (2007: 57) näkee että muuttoliikettä ohjaa usein positiiviset odotukset ja mielikuvat kohdealueesta. Kytön ja Väliniemen (2009: 3) mukaan erilaisia hyvinvointiteorioita ja tarvenäkökulmia on näin ollen usein sovellettu tutkimuksissa. Tarve vaihtaa asuntoa tai paikkakuntaa korostuu tietyissä elämänvaiheissa, esimerkiksi silloin kun aloitetaan opinnot, siirrytään työelämään, avioidutaan, saadaan lapsia tai jäädytään eläkkeelle. Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 245) mukaan muuttaneiden elinvaihetta on käytetty keskeisimpänä selityksenä yksilöiden muuton syihin, etenkin silloin kun on tarkasteltu asumisen vuoksi tapahtuvia paikallismuuttoja. Elämänvaiheen lisäksi muuttoliike on myös nähty olevan yhteydessä muuttajien elämänarvoihin. Elämänarvot vaikuttavat henkilön asumispreferensseihin keskeisellä tavalla, millä puolestaan on vaikutusta siihen, minkä tyyppiselle asuinalueelle ja millaiseen asuntoon asetutaan asumaan. Etenkin Helsingin seudun sisäisillä muutoilla, joissa muutetaan asumisen vuoksi, on oletettavaa että elämänarvoilla on keskeinen merkitys muuton suuntautumiselle.

2.3 Asumispreferenssit

Hyvä asuinympäristö on Yli-Pihlajan (2001: 42) mukaan jokaisen ihmisen henkilökohtaisesti mieltämä subjektiivinen käsite, joka sisältää niitä elementtejä, joita kukin henkilö arvostaa asuinympäristössään. Asumispreferenssit ovat siis ihmisten omia, asumista koskevia arvostuksia, ja ne sisältävät sekä itse asuntoon että sen sijaintiin liittyviä ominaisuuksia (Laakso 1995: 15). Ihmisten asumispreferenssit ovat Kydön (1998: 35) mukaan yhteydessä erilaisiin elämäntapoihin, kulutustyyliin ja arjen käytäntöihin. Scheiner ja Kasper (2003: 322) puolestaan näkevät, että asuinalueen valintaan vaikuttaa keskeisesti se, missä henkilö on kasvanut ja aikaisemmin elämässään asunut. Asumispreferenssit liittyvät kiinteästi myös elämänvaiheeseen, ja esimerkiksi opiskelijoilla, lapsiperheillä ja eläkeläisillä on hyvin erilaiset asumistarpeet. Elämänvaiheen ja asumisvalintojen yhteyttä on myös nimitetty asumisuraksi (Vasanen 2009: 15). Esimerkiksi monet nuoret asuvat kaupungin keskustassa usein käytännön syistä, ja he saattavat suunnitella muuttoa pois keskustasta perheen perustamisen jälkeen. Elämänvaihe on etenkin keskeinen lähimuutoissa, jolloin yleensä

muutetaan asumisen ja perheeseen liittyvien syiden vuoksi (Korkiasaari & Söderling 1994: 246–247). Kahilan (2005: 57) mielestä nykyiset melko joustavat työntekomahdollisuudet mahdollistavat etätöiden tekemistä entistä paremmin, jolloin asuntoa ei välttämättä vaihdeta työpaikan sijainnin mukaan vaan esimerkiksi lapsen koulunkäynnin mukaan. Junto (2008: 21) kuitenkin huomauttaa, että elämänvaiheen ja -tavan vaikutusta on käytännössä vaikea erottaa toisistaan. Esimerkiksi kotitalouksien erikokoiset tulot merkitsevät sitä, että heillä on myös erilaiset mahdollisuudet toteuttaa asumistoiveitaan (Laakso 1995: 15). Asumispreferenssejä ei siksi välttämättä pystytä täysin toteuttamaan (Kahila 2005: 4). Asumispreferenssitutkimuksissa onkin usein tarkasteltu joko esitettyjä tai toteutuneita preferenssejä (Vasanen 2009: 7). Esitetyt preferenssit ovat varsinaiset asumistoiveet, joita yleensä tarkastellaan hypoteettisten muuttotilanteiden kautta. Toteutuneilla preferensseillä puolestaan tarkoitetaan sitä, miten hyvin muuttajan toiveet ovat toteutuneet asumisvalintojen yhteydessä. Esimerkiksi Junton (2007: 15) mukaan vasta puolet suomalaisista ja kolmannes pääkaupunkiseutulaisista asui tavoiteasunnossaan vuonna 2005.

Erilaiset asumispreferenssit ovat yhteydessä siihen, että ihmisillä on erilaiset käsitykset ihanteellisesta asuinympäristöstä. Hyvää asuinympäristöä on kuvailtu sellaiseksi, jossa ihmiset viihtyvät. Viihtyvyys puolestaan koostuu monista osatekijöistä, joiden painoarvo vaihtelee kunkin henkilön omien tarpeiden ja arvostuksien mukaan (Kytö 1998: 48). On puhuttu eräänlaisesta heimoutumisesta, eli siitä että ihmiset haluavat samaistua asuinalueeseensa ja että asuinalueen valinta heijastelee asukkaiden elämäntapoja ja sosioekonomista asemaa (Kokko 2009). Kotitalouden näkökulmasta asuminen on Laakson ja Loikkasen (1997: 120) mukaan yhdistelmä erilaisia ominaisuuksia, joihin sisältyy asuntoon ja asuinympäristöön liittyviä ominaisuuksia sekä saavutettavuus kaupungin keskustaan ja muihin alueisiin. Koistisen ja Tuorilan (2008) tutkimuksen mukaan Suomessa hyvään elinympäristöön liittyy kolme keskeistä asiaa. Tärkeänä pidetään, että usein käytettävät palvelut, kuten päivittäistavara-kaupat sijaitsevat kävelyetäisyydellä kodista. Toiseksi toivotaan hyviä liikenneyhteyksiä, eikä autosta haluta olla riippuvaisia arkisessa liikkumisessa. Kolmanneksi nähdään tärkeänä, että asuinalueet ovat luonnonläheisiä ja sijaitsevat lähellä viheralueita. Hyvää asuinympäristöä kuvaillessa korostuu siis osittain sellaisia toiveita, jotka ovat ristiriidassa kehyskuntiin suuntautuvan voimakkaan muuttoliikkeen kanssa, sillä arkisessa elämässä pitkälti ollaan riippuvaisia yksityisauton

käytöstä. Asuinalueiden luonnonläheisyyden osalta taas arvostukset ovat linjassa Helsingin seudun kehyskuntien vetovoiman kanssa.

Ympäristöministeriön tekemien asukasbarometritutkimuksien mukaan suurin osa suomalaisista pitää pientaloasumista rauhallisessa ympäristössä ihanteellisena asuinvaihtoehtona (Strandell 2005: 126). Kortteinen et al. (2005: 123) ovat esittäneet, että Suomessa vallitsisi eräänlainen asumisen yhtenäiskulttuuri. Kirjoittajien tulkinta perustuu heidän pääkaupunkiseudulla tekemäänsä asumista koskevaan kyselyyn, jonka mukaan ihmisten asumistoiveet on nähty olevan yhtenäisiä riippumatta siitä, millä alalla he työskentelevät. Kyselyn mukaan edes taidealalla tai informaatiotekniikan parissa työskentelevät vastaajat eivät erottuneet mitenkään merkittävästi muista vastaajista, vaikka näillä aloilla työskentelevillä on usein kansainvälisissä tutkimuksissa todettu muusta väestöstä poikkeavia asumistoiveita, ja heidän arvostavan kaupunkiasumista muita korkeammalle. Talousmaantieteilijä Richard Florida (2004) on nimittänyt luovilla aloilla ja tietyillä tietointensiivisillä aloilla työskenteleviä niin sanotuksi luovaksi luokaksi (*creative class*). Floridan mukaan tämän väestöryhmän arvostuksissa korostuu sellaisia asioita kuten kulttuurinen monimuotoisuus, suvaitsevuus ja erilaiset vapaa-ajanviettomahdollisuudet, jotka useimmiten toteutuvat kaupungeissa. Myös Kepsun ja Vaattovaaran (2009) tutkimuksen mukaan ne tekijät, joita Florida pitää tärkeinä luovan luokan muuttopäätökselle, eivät ole kovinkaan keskeisiä Helsingin tapauksessa. Heidän mukaan pääkaupunkiseudun osaajien elämäntyyli ei ole kovin urbaani, toisin kuin luovasta luokasta yleensä väitetään, ja pääkaupunkiseudun osaajien asumistoiveet eivät näytä poikkeavan seudun muiden asukkaiden toiveista merkittävästi (Kepsu & Vaattovaara 2009: 22). Toisaalta ne, jotka työskentelevät varsinaisilla luovilla aloilla, täyttävät heidän tutkimuksensa mukaan jonkun verran paremmin luovan luokan tyypilliset ominaisuudet ja asuvat esimerkiksi muita useammin keskusta-alueilla ja arvostavat suvaitsevuutta korkealle. Mustosen (2010) luovien alojen työntekijöitä tarkastelevan tutkimuksen mukaan Helsingin taiteilijat keskittyvät varsin selkeästi kantakaupunkiin ja etenkin Kallion kaupunginosaan. Sen sijaan IT-alan työntekijät asuvat hänen tutkimuksensa mukaan laajemmin ympäri Helsinkiä.

Mäenpään (2009: 57) mielestä luonnonläheisyyden korostuminen suomalaisten elämänarvoissa voi olla yhteydessä siihen, että kaupunkilaisuus ei ole perinteisesti kuulunut suomalaiseen kansallisaatteeseen, vaan suomalainen identiteetti on pikemminkin muotoutunut

luonnosta. Manninen (2005) on kritisoinut tulkintaa yhtenäiskulttuurista, ja kyselyt asumispreferensseistä eivät hänen mielestään tuota riittävästi aineistoa, jotta voitaisiin tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Hänen mielestään asumisvalintoja ohjaa myös moni irrationaalinen ja kyselyiden kautta vaikeasti mitattava asia. Lapintien (2010: 42) mielestä tavanomaisten kyselyiden tuottama kuva asumistoliveista on varsin karkea ja yksiulotteinen, koska kotitalouksien taloudelliset realiteetit valita asuntoa tai asuinpaikkaa on usein jätetty pois. Kyselyissä mitataan siten hänen mukaan useasti epärealistisia asumisunelmia. Hänen mielestään tulisikin puhua asumisen realistisista vaihtoehtoista ja varsinaisista unelmista (Lapintie: 2010: 52). Mäenpään (2008: 39) mukaan samantyyppiset asumispreferenssit eivät välttämättä tarkoita, että muutettaisiin samantyyppisille asuinalueille, koska monet käsitteet kuten viihtyvyys, rauhallisuus, luonnonläheisyys ja ahtaus ovat hyvin subjektiivisia. Kerrostalossa asumista kaupungin keskustassa voidaan pitää yhtäläillä rauhallisena samalla tavalla kuin omakotitaloasumista esikaupungissa tai maaseudulla. Esimerkiksi Vasasen (2009: 22) tutkimuksen mukaan, jossa tutkittiin keskusta-asumista Turun keskustassa, ei havaittu, että asuinalueen rauhallisuudella ja turvallisuudella olisi ollut juurikaan vaikutusta asumisviihtyvyyteen Turun keskustassa asuville.

2.4 Muuttoliike ja kuntien välinen kilpailu

Muuttoliike aiheuttaa aluetasolla sekä negatiivisia että positiivisia vaikutuksia. Alueet kilpailevat näin ollen keskenään asukkaista, ja niiden tavoitteena on Aron (2007: 55) mukaan profiloitua mahdollisimman vetovoimaisiksi. Muuttotapahtuman yhteydessä on siis voittajia ja häviäjiä, ja muuton vaikutukset näkyvät esimerkiksi aluetaloudessa. Sen lisäksi että kunnat pyrkivät houkuttelemaan veronmaksajia, ne kilpailevat keskenään myös yritysten investoinneista. Kunnat voidaan näin ollen nähdä yrityksen kaltaisina toimijoina, jotka yhä enemmän hyödyntävät imagon rakentamista ja markkinointia toiminnassaan. Pahkasalon (2006: 10) mukaan Suomessa kunnat ovat Euroopan unionin myötä muuttuneet aikaisempaa itsenäisemmiksi toimijoiksi asuntomarkkinoilla, ja EU-säädökset korostavat alueiden ja kaupunkien rooleja. Vaattovaara (2005a: 21) näkee, että kuntien keskinäinen kilpailu saattaa tulevaisuudessa kasvaa sen myötä, että kunnat yhä enemmän joutuvat rahoittamaan suuremman osan toiminnastaan ja palveluistaan asukkaiden maksamilla verotuloilla. Parkkalin mukaan (2008: 13) asukkaiden inhimillinen pääoma on keskeisessä asemassa

alueiden taloudellisen toiminnan näkökulmasta, ja ilman sopivaa väestöpohjaa sen taloudellinen toiminta on haavoittuvaista.

Muuttoliikkeen näkökulmasta alueen vetovoimatekijät voitaisiin nähdä olevan ne vahvuudet, joiden ansiosta tietty alue pärjää alueiden välisessä kilpailussa samoista asukkaista. Esimerkiksi Vaattovaaran ja Lönnqvistin (2003) mukaan seudullinen kilpailu asukkaista on johtanut siihen, että kunnan asema on tiiviisti yhteydessä sen harjoittamaan asuntopolitiikkaan ja kaupunkisuunnitteluun. Kunnat luovat näiden avulla vetovoimatekijöitä, eli sellaisia vahvuuksia joiden avulla ne voivat houkuttaa uusia asukkaita ja saada vanhat asukkaat jäämään. Helsingin asuntopolitiikka on tämän tutkimuksen keskeisiä teemoja, ja sitä käsitellään kappaleessa 3.3 seudullisten muuttovirtojen ymmärtämiseksi.

Kuntien talous on yhteydessä muuttovirtoihin. Niiden on pystyttävä houkuttelemaan ja pitämään kiinni osaajistaan. Yhteys näkyy suoranaisesti verotulojen muodossa ja epäsuoranaisesti väestön rakenteen muutoksessa. Pelkkien muuttomäärien lisäksi keskeistä kunnille on muuttajien laadulliset ominaisuudet. Kunnan kannalta suotuisa tilanne on se, että hyväosaisten muuttajien osuus on suuri tulomuutossa ja pieni lähtömuutossa. Aron (2006: 36) mielestä jokaisen kunnan kannalta tärkein menestyksen merkki on työllisistä saatava muuttovoitto. Kuntien menestystä arvioitaessa keskeistä on esimerkiksi korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus muuttajista sekä muuttajien tulotaso. Kuntien välinen kilpailu korostuu tilanteessa, jossa jokaisen kunnan tavoitteena on houkuttaa hyviä veronmaksajia ja yritysten investointeja. Koska kuntien talous on yhä riippuvaisempi asukkaiden maksamista verotuloista, hyvätuloisten asukkaiden pois siirtyminen merkitsee veropohjan kaventumista (Vaattovaara & Vuori: 2002: 7). Floridan (2006: 271) näkemyksen mukaan kaupunkien menestyksen kannalta on olennaista se, että ne kykenevät houkuttelemaan niin sanottujen luovien alojen osaajia ja pitämään heistä kiinni. Koska kyseinen väestöryhmä nähdään tärkeänä kaupungin kilpailukyvyn kannalta, on heitä myös yhä enemmän huomioitu kaupunkipolitiikassa (Kepsu & Vaattovaara 2009: 17). Kuntien kilpailu asukkaista ja usein vielä samantyyppisistä niin sanotuista hyvistä veronmaksajista on keskeisiä muuttoliikettä ohjaavia tekijöitä. Useista kunnista koostuvilla kaupunkiseuduilla, kuten Helsingin seudulla, kilpailu halutuista tulomuuttajista korostuu tällä tavalla. Muuttoliikkeen ja asuntopolitiikan yhteyttä Helsingissä ja muualla seudulla käsitellään tarkemmin kappaleessa 3.2.1.

3. Muuttoliike Helsingissä ja Helsingin seudulla

Tässä kappaleessa tarkastellaan muuttoliikettä Helsingissä ja Helsingin seudulla. Ensin käsitellään Helsingin ja kaupunkiseudun lähihistoriaa ja viimeaikaista kehitystä muuttoliiketilastojen ja aiheesta tehtyjen eri tutkimusten kautta. Tämän jälkeen selvennetään muuttoliikkeen ja asuntomarkkinoiden yhteyttä kappaleessa 3.2. Tämän kappaleen yhteydessä pohditaan ensin asuntomarkkinoiden tarjontatekijöitä sekä asuntopolitiikkaa, ja sitten kysyntätekijöitä ja kotitalouksien asuntopreferenssien roolia seudun muuttoliikkeen taustalla.

3.1 Väestökehitys ja muuttovirrat

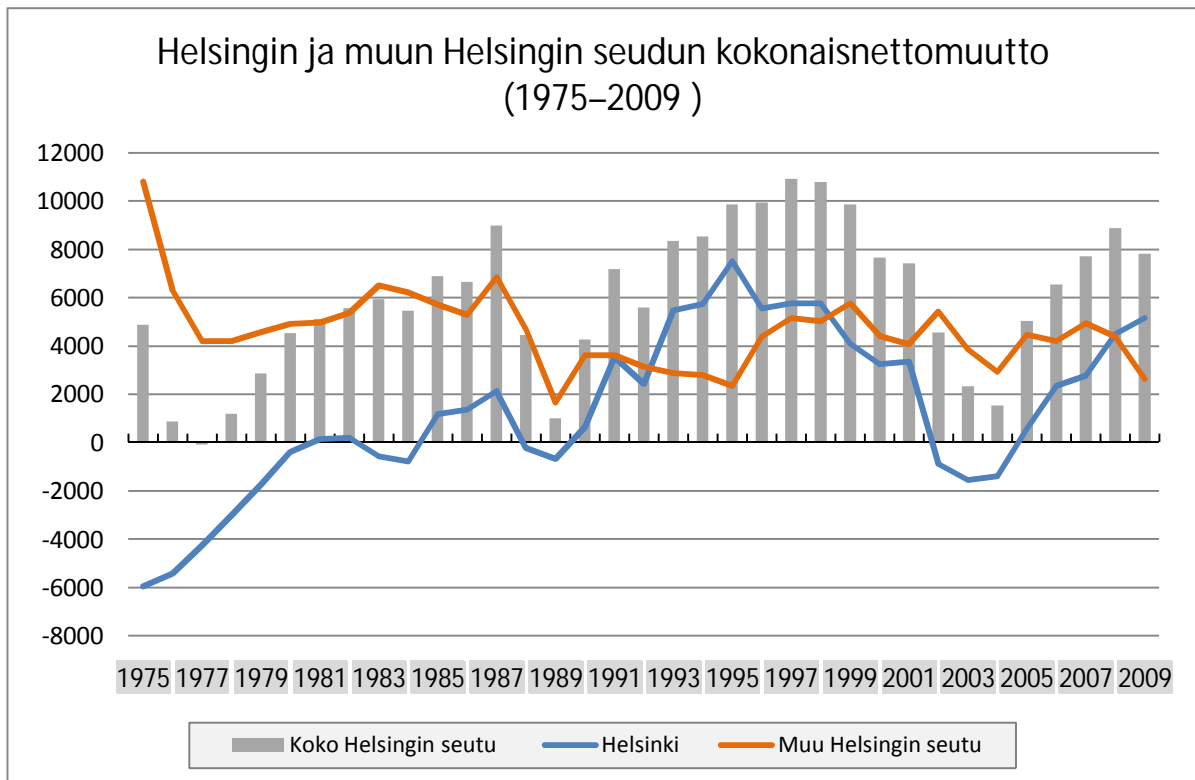
Helsingin seutu on Suomen tärkein kasvukeskus ja maan ainoa metropolialue. Helsingin seutu on usein määritelty 14 kunnasta koostuvaksi työssäkäyntialueeksi, joka ulottuu noin 40–50 kilometrin etäisyydelle Helsingistä¹ (Helsingin seutu 2050 2010). Helsingin seutu on suhteellisen pienestä koostaan huolimatta yksi Euroopan nopeimmin kasvavista kaupunkiseuduista (Helsingin seutu 2009). Helsingin metropolialueella² viitataan usein vielä laajempaan maantieteelliseen alueeseen (Helsingin tilastolliset aluejaot ja seudulliset aluejaot 2010). Kaupunkialue on eri aikoina kasvanut vaihtelevassa tahdissa, ja kasvun painopiste on vaihdellut seudun ytimen ja kehäksen välillä.

Kuva 3. esittää koko Helsingin seudun, Helsingin kaupungin ja muun seudun kokonaisnettomuuttoa³ vuodesta 1975 eteenpäin. Helsingin seudun luvut sisältävät kaikkien 14 kunnan muuttoluvut.

¹ Helsingin seudun muodostavat pääkaupunkiseudun kunnat Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen sekä kehäkunnat Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti.

² Tilastokeskuksen määritelmän mukaan Helsingin metropolialueeseen kuuluvat Uudenmaan, Itä-Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Hämeen maakunnat

³ Kokonaisnettomuutto saadaan laskemalla kuntien välisen nettomuuton (maan sisäisen tulomuuton ja lähtömuuton erotus) ja nettosiirtolaisuuden (maahanmuuton ja maastamuuton erotus) summat yhteen.

Kuva 3. Helsingin ja muun Helsingin seudun kokonaisnettomuutto vuosina 1975–2009 (Altika 2010).

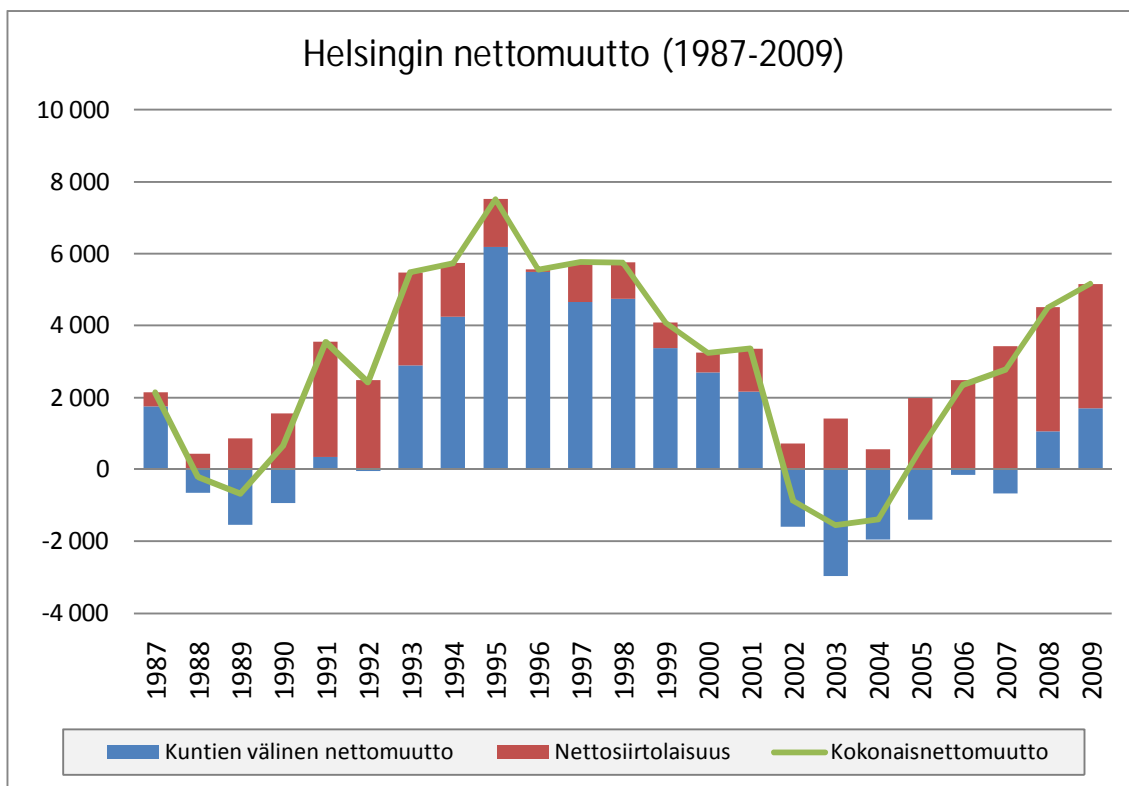
Kuva 3 osoittaa suurta vaihtelua Helsingin seudun muuttoliikkeessä viimeisen 35 vuoden aikana. Muutokset työ- ja asuntomarkkinoilla vaikuttavat keskeisesti muuttovirtoihin, ja bruttokansantuotteen vuosittaiset muutokset heijastuvat suoraan kuntien välisen muuttoliikkeen määrään (Kytö & Väliniemi 2009: 11). Muuttomäärän lisäksi vallitsevat olot vaikuttavat myös muuttojen suuntautumiseen. 1970-luvun puolestavälistä 1990-luvun alkuun muuttoliikkeet seudulla suuntautuivat suurelta osin pois Helsingistä. 1970-luku oli muuton osalta Helsingille selvästi tappiollinen, jolloin muutettiin erityisesti pääkaupunkiseudun muihin kuntiin sekä kauemmas kehyskuntiin. Samantyyppinen kehitys jatkui 1980-luvun aikana, mutta Helsingin tulo- ja lähtömuutto oli jo tuolloin paremmin tasapainossa. Aro (2007: 2) on nimittänyt tätä aikajaksoa niin sanotuksi tasapainottuvaksi kaudeksi, joka kesti 1970-luvun puolestavälistä 1990-luvun alkuun. Tuona ajanjaksona Helsingin seutu ja maan muut kaupunkiseudut levittäytyivät laajemmalle alueelle hajasijoitustoimenpiteiden vuoksi ja kaupunkiseutujen keskuskaupunki koki väestönkatoa ympäri maata (Aro 2007: 2). Painopiste Helsingin seudun väestönkasvussa kääntyi 1990-luvulla päinvastaiseen suuntaan. Suurin osa seudun muutoista kohdistui Helsinkiin 1990-luvun alkupuolella, minkä on nähty olevan yhteydessä taloudelliseen lamaan (Leivonniemi 2009).

2000-luvun alkupuolella on jälleen ollut havaittavissa selvä muutos seudun muuttovirroissa, ja muutot ovat suurelta osin suuntautuneet Helsingistä kaupunkiseudun reunoille 1970-luvun tapaan. Helsingin kokonaisnettomuutto oli uuden vuosituhannen alkuvuosina tappiollinen ensimmäiseen kertaan yli vuosikymmeneen. Helsingin seudun kehitystä 2000-luvulla on kuvailtu eräänlaiseksi vastakaupungistumiseksi, jolla on viitattu seudun kehyskuntien aseman vahvistumiseen (esim. Aro 2007b: 375). Vuosikymmenen loppua kohti on kuitenkin jälleen ollut havaittavissa muuttovirtojen kääntymistä takaisin Helsingin suuntaan. Helsingin muuttovoitto oli vuonna 2008 ja 2009 ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen suurempi kuin yhteenlaskettu muuttovoitto seudun 15 muussa kunnassa.

Seudun kasvun painopiste on ensimmäisen kerran sitten 1990-luvun siirtynyt Helsinkiin, mitä on pitkälti selitetty taloudellisella taantumalla. Aikaisemminkin on ollut tyypillistä, että asukkaat ovat muuttaneet pois Helsingistä nousukaudella, ja taantumana aikana on muutettu takaisin keskuskaupunkiin (Leivonniemi 2009). Toisaalta on esitetty, että taustalla voisi olla muita syitä heikentyneen taloustilanteen lisäksi, kuten mahdollisia muutoksia asumiseen liittyvissä arvostuksissa. Mediassa on myös puhuttu Helsingin vauvabuumista (esim. Sauvala 2010), ja kaupungissa onkin viimeksi syntynyt yhtä paljon lapsia kuin vuonna 2009 1990-luvun lamavuosina. Pekka Vuoren (2010) mukaan korkeaan syntyvyyteen vaikuttaa etenkin se, ettei Helsingistä ole viime aikoina ollut havaittavissa suurta lapsiperheiden joukkopakoa, vaan nähtävissä on ollut viitteitä kaupunkiasumisen suosion kasvusta myös lapsiperheiden parissa. Muuttolukujen tarkastelu ei kuitenkaan kerro, miten paljon kehyskuntiin suuntautuvan muuttoliikkeen hidastuminen johtuu heikentyneestä taloustilanteesta ja kuinka paljon mahdollisista muutoksista ihmisten arvostuksissa. Muuttoluvut osoittavat joka tapauksessa, että Helsingin vetovoima on viime vuosina ollut kasvava muutamien muuttotappiollisten vuosien jälkeen. Pelkkä määrällinen tarkastelu ei kuitenkaan kerro muuttoliikkeen rakenteellisista vaikutuksista tai taustatekijöistä (vrt. Aro 2006: 36). Muuttoliikkeen vaikutuksien ymmärtämiseksi on siksi olennaista syventyä sekä muuton määrällisiin että laadullisiin tekijöihin.

Kuva 4 esittää, millaisessa suhteessa maassamuutto ja maan rajat ylittävä muuttoliike (siirtolaisuus) ovat olleet viimeisen reilun vuosikymmenen aikana Helsingissä. Kuvio sisältää

Helsingin kuntien välisen nettomuuton, nettosiirtolaisuuden¹ ja näistä yhteen lasketun kokonaisnettomuuton.

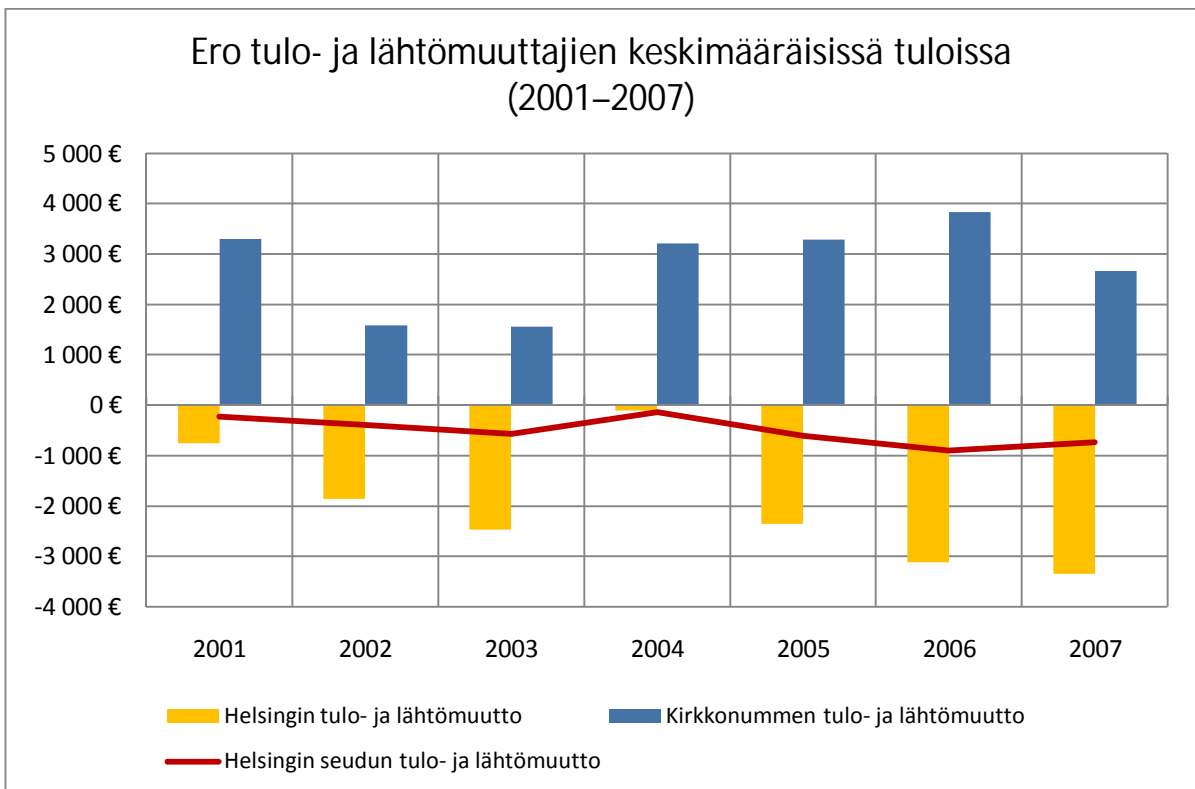

Kuva 4. Helsingin nettomuutto vuosina 1987–2009 (Muuttoliike 2010).

Luvut osoittavat, että kansainvälisten muuttojen merkitys on ollut jatkuvassa kasvussa 2000-luvulla, kun taas kuntien välisen nettomuuton osuus on vastaavasti ollut laskussa. Helsingin kokonaisnettomuutto on myös viime vuosina ollut selvässä kasvussa, mikä pitkälti johtuu ulkomailta saadusta muuttovoitosta. Kuntien välisen nettomuuton osuus kokonaisnettomuutosta on 2000-luvulla ollut pieni, ja Helsinki on ainoastaan muutamana vuotena saanut muuttovoittoa Suomen muista kunnista. Nykyinen tilanne on siis erilainen kuin 1990-luvun muuttovoiton vuosina, jolloin muuttovoitto lähinnä koostui muualta maasta muuttaneista. Lähitulevaisuudessa on odotettavissa kansainvälisten muuttojen lisääntymistä Helsinkiin ja ennusteiden mukaan noin puolet Helsingin muuttovoitosta tulee lähivuosikymmenten aikana koostumaan maahanmuutosta (Helsingin väestöennuste 2009).

¹ Nettosiirtolaisuus saadaan laskemalla maahanmuuton ja maastamuuton erotus.

Kunnallistalouden näkökulmasta erityisen kiinnostavaa muuttoliikkeen yhteydessä on tulo- ja lähtömuuttajien tulotaso. Kunnat pyrkivät houkuttelemaan korkeatuloisia muuttajia veropohjan vahvistamiseksi. Helsingin ongelmana on pidetty sitä, että kaupunki on menettänyt enemmän korkeatuloisia asukkaita, kuin mitä se on vastaanottanut. Kuva 5 esittää Helsingin, koko Helsingin seudun sekä Kirkkonummen tulo- ja lähtömuuttajien keskimääräiset tulot suhteessa toisiinsa. Kirkkonummi on valittu vertailuun siksi, että se on kehyskunta, jota on yleensä pidetty voittajana valikoivan muuttoliikkeen näkökulmasta. Kuvassa esitetyt luvut sisältävät koko tulomuuton ja lähtömuuton, eli sekä Suomen sisäisen maassamuuton että siirtolaisuuden. Luvut esittävät, paljonko tulomuuttajat keskimäärin ansaitsevat suhteessa lähtömuuttajiin.

Kuva 5. Ero tulo- ja lähtömuuttajien keskimääräisissä tuloissa vuosina 2001–2007 (Muuttaneiden taustatiedot 2010).

Kuva 5 osoittaa, että Helsingin keskimääräinen tulomuuttaja on useimpina vuosina ansainnut selvästi vähemmän kuin keskimääräinen lähtömuuttaja. Erotus on ollut erityisen suuri vuosina 2006 ja 2007, jolloin Helsinkiin muuttaneet keskimäärin ansaitsivat yli 3 000 € vähemmän kuin kaupungista pois muuttaneet. Kirkkonummen luvut ovat puolestaan miltei päinvastaisia, ja kuntaan on muuttanut selvästi korkeatuloisempaa väkeä kuin sieltä on muuttanut pois.

Koko seudun tasolla tulomuuttajat ovat kaikkina taulukossa esitettyjen vuosien aikana ansainneet hieman vähemmän kuin lähtömuuttajat, mikä tosin pitkälti johtune siitä, että Helsinki suuren väestönsä ansioista vaikuttaa koko seudun keskiarvoihin varsin voimakkaasti. Luvut osoittavat kuitenkin, että 2000-luvun alkupuolella on tapahtunut selvää valikoitumista muuttajien tulotason suhteen niin, että seudun ytimessä Helsinki on ollut häviöjä ja Kirkkonummi seudun kehysessä voittaja. Vaikka kehysalueet ovat menestyneet valikoivan muuttoliikkeen näkökulmasta paremmin kuin ydinalueet, ovat eri kunnat menestyneet eri tavalla. Brobergin (2007: 71) tarkastelussa valikoitumisesta Sipoo oli suotuisammassa asemassa valikoinnin suhteen ja Helsinki muita kuntia selvästi heikommassa asemassa. Sipoon lisäksi Nurmijärvi, Kirkkonummi ja Vihti hyötyivät eniten valikoivasta muuttoliikkeestä. Pääradanvarren kaupunkimaiset kehyskunnat kuten Kerava, Hyvinkää ja Järvenpää menestyivät Brobergin tarkastelussa näitä kuntia heikommin.

Helsingin seutu on eurooppalaisittainkin tarkasteltuna nopeasti kasvava kaupunkialue (Suomi tarvitsee suurkaupunkipolitiikkaa 2003: 16). Seutu kasvaa yhä laajemmalle maantieteelliselle alueelle, mikä muun muassa näkyy seudun reunoille suuntautuvassa muuttoliikkeessä. Monissa pohjoisamerikkalaisissa ja eurooppalaisissa suurkaupungeissa on ollut havaittavissa kehitys, jossa kaupunkien kasvu on siirtynyt yhä enemmän kaupunkiseutujen reunoja kohti (Martinotti 2005: 92). Vastaavaa on ollut havaittavissa myös Helsingissä. Tämän tyyppinen tilanne, jossa kaupunkiseutujen väestö leviää keskustasta ulommaksi, on herättänyt runsaasti keskustelua. Mäenpää (2009: 61) näkee, että vaikka muuttaminen Helsingistä kehyskuntiin usein nähdään eräänlaisena pakona kaupungista, ei elämä kehyskunnissa ole maalaista. Elämä perustuu päinvastoin tiheään liikkumiseen ja kaupungin vapaa-ajanvietontarjonnan ja etenkin kauppakeskusten hyödyntämiseen. Vaattovaaran (2005a: 21) mielestä seudulla on kuitenkin havaittavissa kehitys, jossa asumisen lisäksi käydään yhä enemmän töissä ja käytetään keskustan ulkopuolella olevia palveluita. Ratvio (2005: 48) uskoo, että liikkuminen saattaa muuttua yhä enemmän periferiakeskeisemmäksi, mikäli reuna-alueille valmistuu uusia viihteen, vapaa-ajan ja ostosmahdollisuuksien keskuksia.

Vastakaupungistumisnäkökulmaa on sovellettu etenkin tutkimuksissa, joissa kaupunkiseutujen reunojen vahvistumista on tarkasteltu muuttoliikkeiden kautta (Broberg 2007, Bontje & Latten 2005). On esitetty, että kaupunkien rakenteellisessa kehityksessä

perinteinen keskushierarkkinen muoto olisi murenemassa. Modernit kaupunkiseudut ovat sen sijaan esimerkiksi Martinotin (2005: 105) mukaan verkostoja, jotka koostuvat useasta ytimeistä tai ovat jopa ytimettömiä. Vaikka Helsingin seudulla on ollut havaittavissa viitteitä siitä, että kehyskuntien asema olisi vahvistumassa ydinkaupungin kustannuksella, on keskustan asemaa silti pidetty suhteellisen vahvana. Helsinki onkin perinteisesti nähty eurooppalaistyyllisenä kaupunkina, jonka keskusta on vetovoimainen ja sisältää monia toimintoja amerikkalaistyyllisen erikoistuneen ytimen sijaan (Ratvio 2005: 17). Helsingin kantakaupungin ulkopuolisten alueiden ja etenkin tiettyjen itäisten esikaupunkialueiden asema on sen sijaan nähty ongelmallisempänä. Vilkan (2006: 106) mukaan Helsingissä vieraskielisten levittäytyminen on yhteydessä suomenkielisen väestön poismuuttoon ja suuntautunut etenkin niille alueille, jonne kaupungin vuokra-asunnot painottuvat. Hän uskoo, että kaupunkirakenteen etninen eriytyminen tulee tulevaisuudessa todennäköisesti muotoutumaan aikaisempaa enemmän asuntomarkkinoiden muutosten ja kaupungin asukkaiden muuttoliikkeen kautta. Manninen et al. (2009: 42) ovat kutsuneet Helsingin esikaupunkien kerrostaloalueita hiljalleen taantuviksi ”epäkaupungeiksi”, jotka elävät eräänlaista välitilaa ja näin ollen kaipaavat mittavaa uudistamista etenkin täydennysrakentamisen avulla. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa onkin esimerkiksi käynnistetty Esikaupunkien renessanssi -hanke, jonka pyrkimyksenä on muuttaa taantuvia alueita kehittyviksi ydinalueiksi (Manninen et al. 2009: 43). Helsingin kantakaupungin ja esikaupungin vetovoimaisuutta pohditaan tarkemmin tutkimuksen analyysivaiheessa.

3.2 Helsingin seudun asuntomarkkinat ja muuttoliike

Helsingin seudun viimeaikaista kehitystä on selitetty muun muassa sillä, että asuntomarkkinoiden tarjonta ja kysyntä eivät kohtaisi. Kortteisen et al. (2005: 129) mielestä vaikuttaisi siltä, että pientalovaltaista ja luonnonläheistä asumista korostava asumiskulttuuri olisi ristiriidassa kaupunkisuunnittelun kanssa, joka on Helsingissä tuottanut kerrostalovaltaista ja tiiviisti rakennettua ympäristöä. Tällä tavalla kysynnän ja tarjonnan yhteentörmäys on korostunut nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa väestön sisäiset sosioekonomiset ja kulttuuriset erot ovat suurempia kuin aikaisemmin. Asuntomarkkinoiden kysyntä on kasvanut moninaisemmaksi samalla kun asuntotarjonta ei ole kyennyt vastaamaan tähän. Vaattovaaran (2005b: 33) mukaan Helsingin kantakaupungin ulkopuolella on syntynyt

jännite, joka ajaa erityisesti lapsiperheet, joilla on aikaisempaa paremmat mahdollisuudet valita eri asumisvaihtoehtojen välillä, seudun reunojen pientaloalueille. Näkemyksen mukaan Helsingin esikaupunkialueet eivät viime vuosina enää ole pystyneet kilpailemaan kauempana kehyskunnasta sijaitsevien asuinalueiden kanssa. Vastaavaa on esitetty myös kansainvälisissä tutkimuksissa, ja esimerkiksi saksalaiset tutkijat Scheiner ja Kasper (2003: 322–330) näkevät, että rakennettu ympäristö ei enää ole yhteensopiva yhä monimuotoisempien elämäntyylien kanssa. Heidän mukaan kaupunkisuunnittelun haasteena on tunnistaa erilaisia elämäntyyliä ja asumispreferenssejä sekä huomioida näitä suunnittelussa.

Seuraavassa osiossa tarkastellaan asuntomarkkinoiden tarjontaa ja sen yhteyttä seudun muuttovirtoihin. Asuntomarkkinoiden tarjonnan yhteydessä tarkastellaan Helsingin asuntokantaa ja lähihistorian asuntopolitiikkaa nykytilanteen taustoittamiseksi. Lisäksi tarkastellaan myös, muutoksia Helsingin asuntopolitiikassa ja sen strategioissa viime vuosina. Lopuksi keskitytään asuntomarkkinoiden kysyntätekijöihin ja siihen, miten asumispreferenssit ohjaavat muuttoliikettä seudulla.

3.2.1 Asuntotarjonta ja asuntopolitiikka

Kaupunkisuunnittelu ja asuntopolitiikka ovat keskeisiä keinoja, jonka avulla Helsinki ja muut seudun kunnat kilpailevat keskenään. Oman aseman kohentaminen seudullisessa kilpailussa on erityisesti Helsingille tärkeä tavoite (esim. MA-Ohjelma 2008). Mahdollisuudet tähän ovat olemassa, sillä Helsingissä on lähitulevaisuudessa aiempaa suuremmat edellytykset kasvattaa asuntotuotantoa ja rakentaa kokonaan uusia asuinalueita mm. entisille satama-alueille. Helsingin tavoite tulla kilpailukykyisemmäksi asuntomarkkinoilla heijastuu myös kaupungin uusissa asuntoliittisissä linjauksissa. Vanhojen lähiöalueiden täydennysrakentaminen ja uudistaminen ovat myös tärkeässä asemassa. Näiden alueiden kehittämisen kautta pyritään parantamaan esikaupunkivyöhykkeen vetovoimaisuutta ja näin ollen kohentamaan Helsingin asemaa seudullisilla asuntomarkkinoilla (vrt. Esikaupunkien renessanssi 2009).

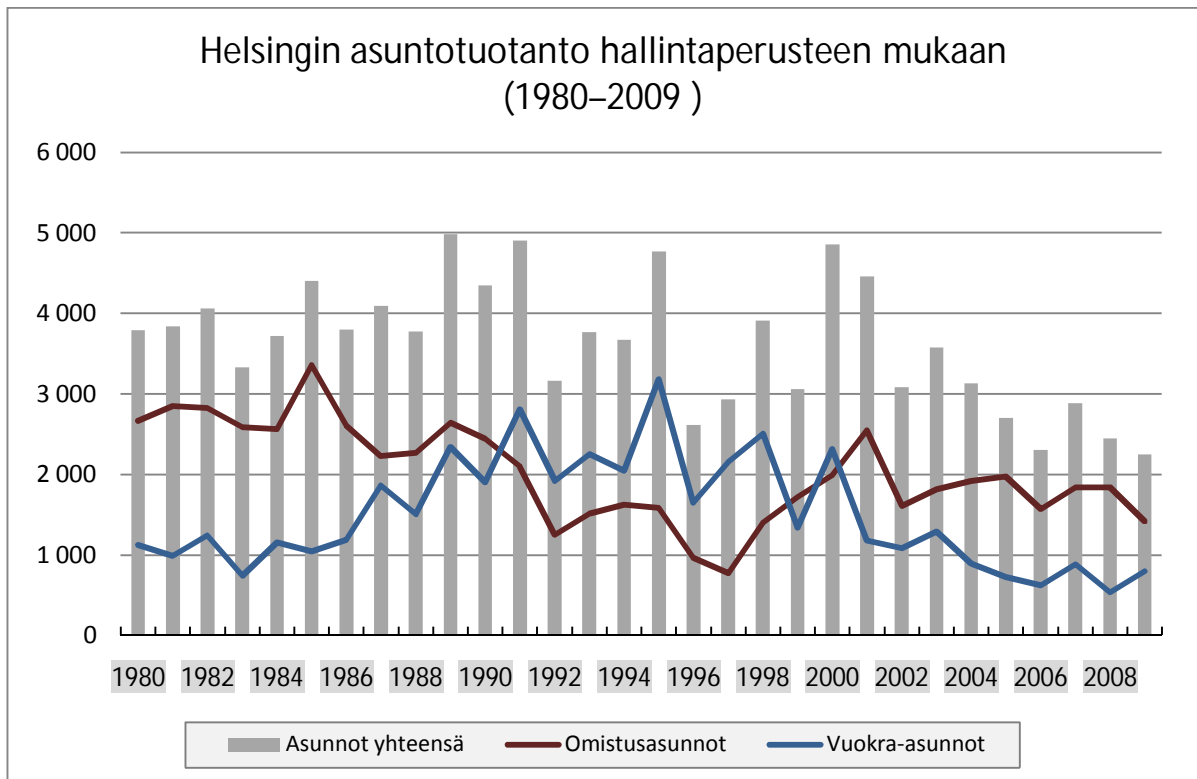
Helsingin asuntokanta koostuu suurelta osin pienistä asunnoista, ja yksiöiden ja kaksioiden osuus kaikista asunnoista on yli 40 % (Kännö & Vuolanto 2005: 5). Varsinkin kantakaupungin asuntokanta on verrattain pientä. Jaakolan (2005: 8) mukaan kantakaupunki

toimii muualta Helsinkiin muuttaneen väestön vastaanottoalueena, ja samalla merkittävänä esikaupunkialueelle tapahtuvan muuton lähtöalueena. Kantakaupungissa asutaankin lyhyempiä aikoja kuin Helsingin lähiö- ja esikaupunkialueilla (Huhdanmäki 2005: 9). Asuntojen kokojakauma vaikuttaa keskeisesti siihen, miten kauan alueella asutaan, ja etenkin nuoret aikuiset asuvat lyhyitä aikoja kantakaupungin pienissä asunnoissa. Toisaalta myös Helsingin esikaupunkialueiden asuntokanta alkaa monelta osin olla liian pientä perheille. Helsingin 1950-luvulla rakennetuille esikaupunkialueille rakennettiin aikanaan perheasuntoja, jotka kuitenkin nykymittapuun mukaan ovat liian pieniä lapsiperheille (Kännö ja Vuolanto 2005: 5). Tämän on yhteydessä siihen, että asumisväljyys on kasvanut Helsingissä merkittävästi. Viimeisen puolen vuosisadan aikana keskimääräinen asumisväljyys Helsingissä on kasvanut yli 20 neliömetrillä (Grönholm 2010). Kännön ja Vuolannon (2005: 5) mukaan monet näistä 50-luvulla rakennetuista alueista muistuttavat tänä päivänä kantakaupunkia väestörakenteensa perusteella, eli asunnoissa asuu entistä vähemmän lapsiperheitä ja entistä enemmän yhden ja kahden hengen kotitalouksia. Kantakaupunki onkin eräällä tavalla laajenemassa 1950-luvulla rakennetulle esikaupunkivyöhykkeelle, jonne on muuttanut paljon yksin ja kaksin asuvia (Huhdanmäki 2005: 9).

Helsingin asuntokannan pienasuntovaltaisuudesta johtuen kaupungin väestörakenne eroaa selvästi muun seudun kunnista. Helsingissä vajaa 20 % kotitalouksista koostuu lapsiperheistä, kun taas muualla pääkaupunkiseudulla vastaava luku on 30 % ja kehyskunnissa 33 % (MA-ohjelma 2008: 15). Pienten asuntojen lisäksi Helsingin asuntojen korkea hintataso on nähty keskeisenä syynä seudun kehyskuntiin suuntautuvaan muuttoliikkeeseen. Helsingin asuntojen hinnat ovat esimerkiksi vuodesta 1960 nousseet kaksi ja puolikertaisesti (Lauronen 2005: 7). Helsingin hintatason sisäinen vaihtelu on kuitenkin suurta, ja esimerkiksi eteläisen Helsingin hintataso on selkeästi korkeampi kuin kaupungin pohjoisosien.

Laakson ja Loikkasen (1997: 134–135) mielestä Helsinki ei ole kyennyt hyödyntämään sen vahvaa asemaa uusien asuinalueiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Helsingin 1990-luvun asuntotuotanto painottui kerrostaloihin ja sosiaaliseen vuokratalotuotantoon. Laakson ja Loikkasen mielestä tämän tyyppinen asuntopolitiikka on karkottanut varakkaita kotitalouksia Helsingistä, koska asuntotuotanto ei ole vastannut heidän kysyntäänsä. Vaattovaaran ja Vuoren (2002: 25) tutkimuksen mukaan lähes kaikki 1990-luvulla rakennetut asuinalueet kuuluvat pääkaupunkiseudun alimpaan tuloluokkaan. Tämä nähtiin olevan yhteydessä

Helsingin kaupungin periaatteeseen, jonka mukaan 40 prosenttia asuntojen kokonaiskerrosalammäärästä tuli koostua tuetusta vuokra-asumisesta. Omistusasuntojen osuus koko Helsingin asuntotuotannosta oli 1990-luvulla vain 30 prosenttia, josta puolet oli Hitasäädelyä (Vaattovaara & Vuori 2002: 25). Kuva 6 esittää Helsingin asuntotuotantoa vuosina 1980–2009 hallintaperusteen mukaan.

Kuva 6. Helsingin asuntotuotanto hallintaperusteen mukaan vuosina 1980–2009 (Aluesarjat 2010).

Asuntotuotanto kaupungissa painottui 1980-luvulla selvästi omistusasuntojen rakentamiseen, ja vuokra-asuntoja toteutettiin etenkin vuosikymmenen alkuvuosina selvästi vähemmän. 1990-luvulla painotus puolestaan siirtyi vuokra-asuntotuotantoon. 2000-luvulla on taas siirrytty pois vuokra-asuntovaltaisesta tuotannosta, ja suurin osa rakennetuista asunnoista on toteutettu omistusasuntoina. Vaattovaaran ja Vuoren (2002) mukaan 1990-luvulla rakennetut alueet eivät houkuttelleet korkeatuloisia asukkaita, mutta 2000-luvulla rakennetuista asuinalueista esimerkiksi Aurinkolahti on vetänyt puoleensa korkeatuloisempia ja korkeammin koulutettuja asukkaita kuin kaupunki keskimäärin: Aurinkolahdessa asuvien keskimääräiset tulot olivat vuonna 2007 noin 33 500 euroa ja koko Helsingissä noin 29 000 euroa (Aluesarjat 2010). Korkeakoulutettujen osuus Aurinkolahdessa oli vastaavasti 36 %,

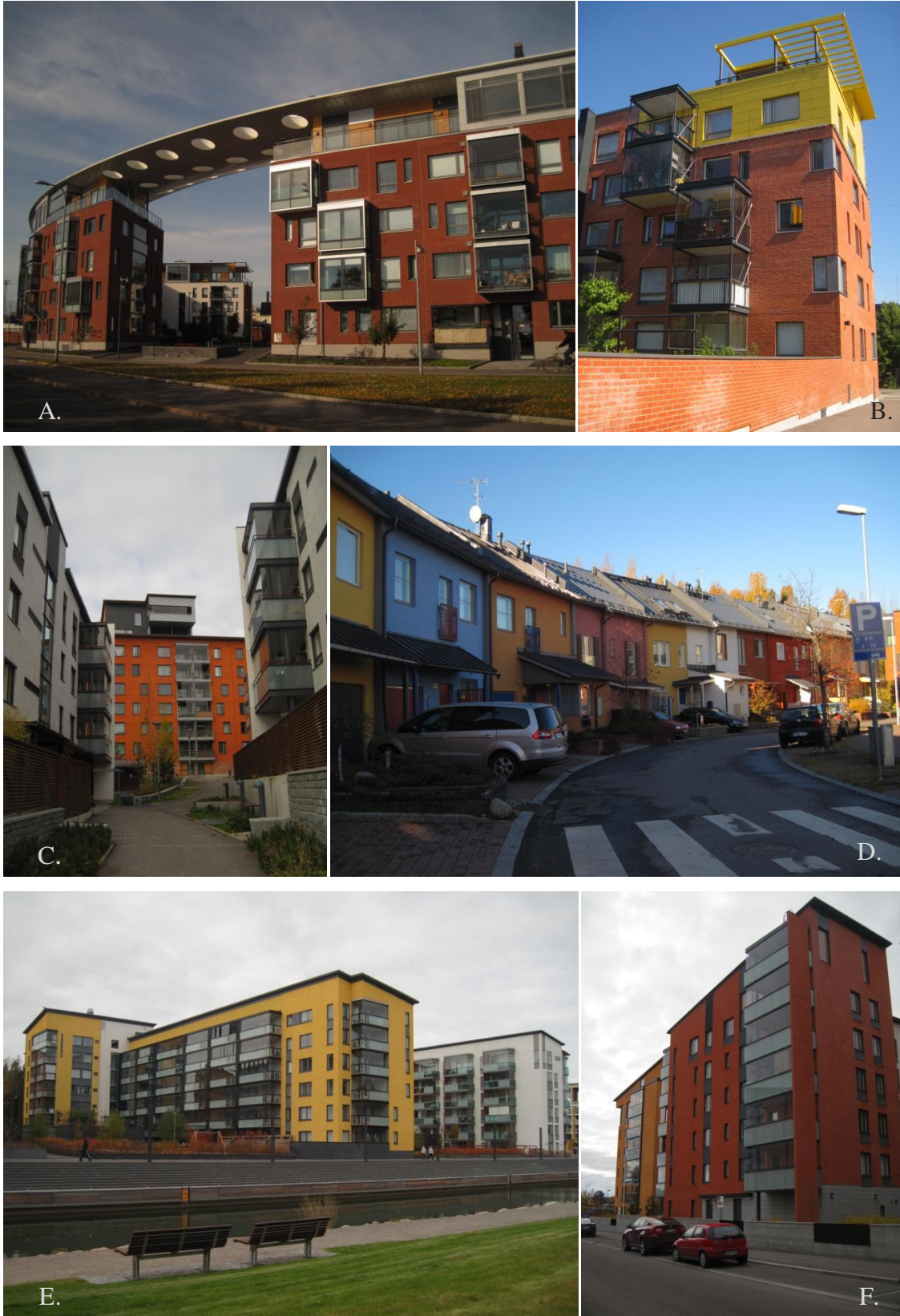
kun se oli kaupungissa keskimäärin 29,5 %. Aurinkolahti ja osittain muutamat muut 2000-luvun alussa aloitetut uudet asuinalueet, kuten Arabianranta ja Herttoniemenranta ovat esimerkkejä siitä, että asuntotuotannossa on tietoisemmin kuin 1990-luvulla pyritty ehkäisemään veronmaksajien karkaamista kehyskuntiin.

Helsingin seudun kunnat ovat viimeisten vuosien aikana toteuttaneet hyvin erilaisia asuntopoliittisia linjauksia. Pahkasalon (2006: 3) mukaan koko seudun asuntopoliitikkaa on leimannut erilaiset näkemykset kaupunkirakenteen hajaantumisesta ja tiivistämisestä. Helsingin asuntopoliitikka on tämän tutkimuksen kannalta keskeinen siksi, että kaupungin toteuttama asuntopoliitikka ja kaupunkisuunnittelu pidetään keskeisinä selittäjinä Helsingin seudun muuttovirtojen suuntautumiselle. Helsingin selvästi korkeampi asuntojen hintataso, pientalovoittoisuus ja pientalojen vähäinen tarjonta ovat olleet keskeisimpiä syitä seudun sisäiseen muuttoliikkeeseen (esim. Kytö & Väliniemi 2009: 70). Muut seudun kunnat, ja etenkin ne, jotka ovat painottaneet pientalojen rakentamista asuntotuotannossaan, ovat puolestaan paremmin pystyneet vastaamaan asuntojen kysyntään ja saamaan muuttovoittoa niin sanoitusta hyvistä veronmaksajista ja etenkin lapsiperheistä. Kaavoittamalla tontteja pelkästään pientaloja varten kunta harjoittaa Laakson ja Loikkasen (2004: 211) mukaan eräänlaista valikointia, mikä puolestaan johtaa alueelliseen eriytymiseen seudun tasolla. Useiden kehyskuntien asuntokaavoituspolitiikkana on suurelta osin nimenomaan ollut hyvätuloisten lapsiperheiden houkuttelemine. Helsingin ongelmana on ollut kansainvälisestäkin katsottuna rakenteeltaan pieni asuntokanta (Vaattovaara 2005a: 15–16). Helsingin 1990-luvun asuntotuotanto ei myöskään tuonut helpotusta Helsingin tilanteeseen, sillä rakennetuista asunnoista ainoastaan 15 % oli pientaloja ja valmistuneiden asuntojen keskikoko melko alhainen (68 m²) (Vaattovaara ja Vuori 2002: 24).

Helsingin kaupungin uudessa maankäytön ja asumisen ohjelmassa 2008–2017 (MA-ohjelma 2008) on yhä selvemmin otettu lähtökohdaksi tietty asukaslähtöisyys, ja tavoitteena on huomioida paremmin ihmisten asumistoiveet. MA-ohjelmassa määritellään kaupungin asuntopoliittiset tavoitteet, jotka koskevat muun muassa asuntotuotannon määrää, monimuotoisuutta, hallinta- ja rahoitusmuotoja ja asumisväljyyden kehittämistä. Ohjelma perustuu kaupungin strategiaan tavoitteisiin ja pyrkimyksenä on vahvistaa kaupungin asukasrakennetta ja sen kautta myös veropohjaa (MA-Ohjelma 2008: 12). Tavoitteissa on havaittavissa merkkejä siitä, että halutaan ottaa etäisyyttä 1990-luvun asuntopoliitikasta.

Nykyisen ohjelman konkreettiset tavoitteet on asuntotuotannon lisääminen ja keskimäärin 5 000 uuden asunnon rakentaminen vuosittain (MA-ohjelma 2008: 2). Tämä tietäisi lisäystä muutamien aikaisempien vuosien tuotantoon, jolloin tuotanto on jäänyt alle 3 000 asuntoon (ks. kuva 6). Ohjelmassa on määritelty, että 40 % asunnoista toteutetaan sääntelemättöminä vapaarahoitteisina omistusasuntoina, 20 % uudistuotannosta toteutetaan valtion tukemana vuokra-asuntotuotantoina ja loput 40 % erinäisinä kohtuuhintaisina asuntoina, kuten Hitas-omistusasuntoina, osaomistusasuntoina ja asumisoikeusasuntoina (MA-Ohjelma 2008: 21). Tavoitteesta rakentaa 5 000 uutta asuntoa jäätiin kuitenkin kauas vuonna 2008, jolloin ainoastaan 2 800 asuntoa valmistui ja 2 200 asunnon rakentaminen aloitettiin (Salmela 2010). Tonttipula ei nykytilanteessa vaikuta olevan esteenä Helsingissä, vaan rakentamisen hidastuminen laman vuoksi ja etenkin kovan rahan asuntorakentamisen pysähtyminen lähes kokonaan.

Vuosien 2008–2017 MA-ohjelmassa tärkeimmät uudet rakentamisen alueet ovat Jätkäsaari, Kalasatama, Kruunuvuorenranta ja Keski-Pasila. Asuntorakentamisen monipuolistaminen ja eri väestöryhmien huomioiminen asuntopolitiikassa on toinen tärkeä tavoite. Tähän pyritään eri keinoin esimerkiksi kehittämällä kerrostalojen ja etenkin pientalojen rakentamista. Tavoitteiden taustalla on näkemys siitä, että kaupungin hyvinvointi perustuu pitkälti siihen, että se pystyy tarjoamaan asuntoja asukkaille, joilla on erilaiset asumistarpeet. Sellaiset ryhmät kuten lapsiperheet, joiden tarpeisiin Helsingillä on aikaisemmin olla vaikeuksia vastata, on uusissa strategioissa huomioitu aiempaa keskeisemmin (MA-ohjelma 2008: 3). Pääpaino asuntotuotannossa pysyy tulevaisuudessa kuitenkin edelleen kerrostalorakentamisessa. Perheille soveltuvien asuntojen lisäämiseksi MA-ohjelmassa on asuntojen uustuotannossa asetettu tavoitteeksi 75 m²:n keskipinta-ala. Tämä niin sanottu 75 neliömetrin sääntö on herättänyt paljon kritiikkiä muun muassa rakennusyhtiöiden lobbareilta, joiden mielestä näin isojen asuntojen rakentaminen Helsinkiin on kannattamatonta (Moisio 2010). Kriitikot näkevät, että vaatimus keskipinta-alasta pahentaa asuntopulaa entisestään, koska suurin kysyntä Helsingissä kohdistuu nimenomaan pieniin asuntoihin (Terhonen & Pipatti 2010). Asuntoministeri Jan Vapaavuoren (2010) mielestä sääntö on liian kaavamainen, ja sen tilalle tulisi kehittää joustavampia ja ”älyllisempiä” tapoja asuntotuotannon ohjaamiseen.

Kuva 7. Asuntorakentamista Helsingissä 2000-luvulla. A. Kanavakatu Katajanokalla, B. Konepajan alue Aleksis Kiven kadulla, C. Loft-asumista Viikissä, D. Kaupunkipientaloja Malminkartanossa, E. ja F. Aurinkolahti Vuosaarella. Kaikki kuvat: Mats Stjernberg.

Asuntojen uudistuotannon lisäksi MA-ohjelman (2008: 33) keskeisiin tavoitteisiin kuuluu myös vanhan asuntokannan parantaminen. Vuoden 2006 lopussa Helsingin asuntokanta oli noin 318 000 asuntoa, joten suuri paine kohdistuu vanhojen asuinympäristöjen kehittämiseen. Helsingin entinen apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen (2007: 19–32) näkee, että lähiöiden kehittäminen on yhdessä uusien satama-alueiden rakentamisen ja Sipoon kehittämisen kanssa tärkeimpiä kysymyksiä Helsingissä lähitulevaisuudessa. Korpinen uskoo, että Sipoon alueen kehittämisellä voidaan vaikuttaa koko seudun asuntomarkkinoihin tasapainottavasti.

Helsingin omien strategioiden lisäksi on myös koettu tarvetta lisätä yhteistyötä koko seudun alueella ja on toivottu yhteisvastuullisempaa asuntopolitiikkaa. Helsingin seudun yhteinen maankäytön, asumisen ja liikenteen toteutusohjelma 2017 (MAL-2017: 2008) sisältää seudullisen asuntopolitiikan tavoitteita. Sen keskeisenä tavoitteena on turvata seudulla eri elämäntilaisiin ja varallisuustasoihin sopiva monipuolinen asuntotuotanto. Asuntotuotannon volyymin kasvattamisella halutaan vaikuttaa asuntomarkkinoiden toimivuuteen ja jopa asuntojen ja tonttimaan hintatasoon. Suomessa kunnallinen itsehallinto on perinteisesti ollut vahva, eikä seudullinen suunnittelu ole luonut tasapainoista aluekehitystä (Broberg 2007: 72). Yksittäiset kunnat kilpailevat veronmaksajista, mikä puolestaan edistää asuntomarkkinoiden hallitsemattomuutta, ohjaamatonta yhdyskuntarakenteen kehittymistä ja työmatkaliikenteen kasvua työssäkäyntialueella (Kytö ja Väliniemi 2009: 75). Vastuullisempaa suunnittelua ja enemmän kuntien rajat ylittävää yhteistyötä on kaivattu paitsi toimivampien asuntomarkkinoiden näkökulmasta myös eheämmän kaupunkirakenteen vuoksi. Näiden tärkeys on korostunut Pääkaupunkiseudun ilmastostrategiassa 2030 (HSY 2007), jossa ilmastonmuutoksen hillintä on asetettu keskeiseksi osaksi kaupunkien suunnittelua ja päätöksentekoa.

3.2.2 Asuntokysyntä ja asumispreferenssit

Suomalaisten ihanteellisena asumismuotona on perinteisesti pidetty luonnonläheisessä maisemassa sijaitsevaa omakotitaloa. Junton (2008: 19) mielestä tämän tyyppiset näkemykset ovat kuitenkin hallinneet liikaakin alan kirjallisuutta ja keskusteluja. Perheiden

asumisvalintoihin vaikuttaa asuntotyyppin lisäksi myös monet muut tekijät, kuten esimerkiksi molempien puolisoiden työpaikat, lasten koulut ja rajattu tarjonta asuntomarkkinoilla. Pienten kotitalouksien ja etenkin nuorten ja ikääntyvien on nähty suosivan kaupunkiasumista yleisemmin kuin muiden väestöryhmien (Juntto 2008: 19). Juntton (2002: 297) mukaan suomalaisia asuinalueita leimaavat perheellisten tai sinkkujen elämäntavat, joita on pidetty vastakkaisina. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että esikaupunkialueita on pidetty kaupungin keskustoja sopivampana vaihtoehtona hyvälle perhe-elämälle. Jallinojan (1997: 159) mukaan katsontakanta perustuu puutarhakaupunkiaatteeseen joka ohjaa ihmisten valintoja asuntomarkkinoilla keskeisellä tavalla. Näin ollen yksinasuvat jäävät keskustoihin, kun taas perheet muuttavat esikaupunkeihin. Toisaalta perheiden muuttaminen esikaupunkeihin ei pelkästään johdu asumiseen liittyvistä ihanteista vaan myös taloudellisista syistä ja keskusta-asumisen kalleudesta. Lapsiperheiden muuttaminen tapahtuu Kydön ja Väliniemen (2009: 60) mukaan eräällä tavalla pakosta, sillä valtaosa Helsingistä kehyskuntiin muuttaneista eivät heidän tutkimuksen perusteella olisi muuttaneet, jos asuntojen hinnat olisivat olleet alhaisemmat.

Pientalo on suurimmalle osalle suomalaisista ihanteellinen asumismuoto. Siitä huolimatta on ihmisiä jotka haluavat asua kerrostalossa, ja Strandellin (2005: 125) mukaan kerrostaloasumisen suosio on kasvanut yli 50 000 asukkaan taajamissa. Kerrostaloasumisen suosio on nähtävissä etenkin Helsingissä, ja esimerkiksi Juntton (2008: 19) mukaan Helsingissä ainoastaan 29 prosenttia kaikista talouksista ja 40 prosenttia lapsiperheistä piti vuonna 2004 omakotitaloa tavoiteasuntonaan. Tuomisen et al. (2005: 37) mukaan Helsingin kantakaupungin yksin- ja kaksin asuvista yli puolet (52 %) pitää kerrostaloasuntoa itselleen mieluisimpana vaihtoehtona. Heidän tutkimuksensa mukaan kantakaupungissa asuvista lapsiperheistä 47 prosentin toiveena on vastaavasti asua kerrostalossa, vaikka pientaloasumista on yleisesti pidetty lapsiperheiden ylivoimaisena ihanteena. Tuomisen ja muiden mukaan tilanne on kuitenkin jo hieman erilainen kantakaupungin ulkopuolisilla kerrostaloalueilla, joissa liki kolme neljästä lapsiperheistä (71 %) ja puolet yksin tai kaksin asuvista haluaisivat asua pientalossa. Kahilan (2005: 73–74) mukaan omakotitaloasuminen on pääkaupunkiseudulla erityisesti hyvin toimeentulevien perheiden toiveena.

Lankisen (2008: 4) mukaan pientalomaisen asumisen suosio näyttäisi Helsingissä laskeneen. Kun kantakaupungissa asuvilta vuonna 1972 tiedusteltiin toiveasunnon talotyyppiä omat

taloudelliset resurssit huomioon ottaen, yli puolet halusi pientaloon. Vuonna 2005 pientalo oli ykköstavoite enää 20 %:lle helsinkiläisistä. Lilius (2008) on pro gradussaan tutkinut lapsiperheiden keskusta-asumista Helsingissä ja Tukholmassa, ja Tukholmassa on hänen tutkimuksen mukaan havaittavissa kehitys, jossa yhä useammat lapsiperheet, ja etenkin hyvin toimeentulevat lapsiperheet, entistä useammin jäävät keskustaan asumaan. Kytö (2010) uskoo, että kaupunkimaisen asumisen suosio voisi olla kasvamassa myös Helsingin seudulla. Hänen mukaan kehyskuntiin muuttavat nykyisin ne, jotka jossain vaiheessa elämää ovat asuneet maaseudulla. Kaupungissa syntyneillä puolestaan puuttuu tämä side, ja alle 30-vuotiaiden joukossa on havaittavissa kaupunkimaisen elämän aikaisempaa suurempaa arvostusta.

On siis havaittavissa erilaisia ja osittain myös ristiriitaisia näkemyksiä suomalaisten asumispreferensseistä. Kotitalouksien näkemyksiä asumisesta tarkastellaan näitä taustoja vastaan lähemmin kappaleissa 5.4 ja 6.5. Seuraavassa kappaleessa esitetään tämän tutkimuksen aineisto ja tutkimusmenetelmät, joiden kautta pohjustetaan kyselyaineistolla tehtäviä analysejä.

4. Aineisto ja menetelmät

Tässä kappaleessa esitetään ensin tutkimusaineisto ja aineiston rajaus. Tämän jälkeen luvussa 4.2 arvioidaan tutkimusaineiston edustavuutta, jonka jälkeen esitetään analyyseissä käytettävät tutkimusmenetelmät.

4.1 Tutkimusaineisto

Tämän tutkimuksen tutkimusaineistona käytetään Kuluttajatutkimuskeskuksen keräämää kyselyaineistoa Helsingin seudun muuttovirroista (liite 1). Kysely lähetettiin pääkaupunkiseudun sisällä, pääkaupunkiseudulta kehyskuntiin ja muualta Suomesta pääkaupunkiseudulle muuttaneille kotitalouksille. Aineisto kerättiin vuoden 2009 aikana lähettämällä postikyselyitä vuoden 2008 aikana muuttaneille 25–60-vuotiaille henkilöille. Kysely lähetettiin yhteensä 3 146 henkilölle, ja koko aineiston vastaajamääräksi tuli 1 328 (vastausprosentti 42,2 %). Muuttaneiden osoitetietoja kerättiin syksyllä 2008 tekemällä väestötietojärjestelmässä viisi satunnaisotosta, jotka kohdistettiin eri suuntiin muuttaneille. Otoksen alaikäraja asetettiin 25-vuoteen, koska aineistosta haluttiin rajata pois opiskelijat, joilla on muusta väestöstä poikkeava muuttologiikkansa (vrt. kpl. 2.2). Kyselyaineiston keskeisimpiä teemoja ovat lähtö- ja tulomuuton syyt, asuinalueen valintaan vaikuttaneet tekijät, kotitalouden elämäntilanne ja elämäntapa sekä muuttaneiden suunnitelmat tulevasta asumisesta. (Kytö ja Väliniemi 2009: 17).

Kydön ja Väliniemen (2009) tutkimuksessa tarkastelun kohteena olivat koko Helsingin seudun muuttovirrat ja erityisesti pääkaupunkiseudulta kehyskuntiin suuntautuva muuttoliike. He havaitsivat tutkimuksessaan, että Helsingin seudun muuttovirroissa on selkeitä eroja muuton suunnan mukaan esimerkiksi muuttajien iässä, koulutuksessa, tuloissa, ammattiasemassa ja kotitalouden rakenteessa (Kytö & Väliniemi 2009: 72). Muuton syissä on myös heidän tutkimuksen perusteella selkeitä eroja riippuen muuton suunnasta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulle (Helsinki, Espoo, Vantaa) muutetaan muualta Suomesta pitkälti työn perässä, jolloin asumiseen liittyvät seikat eivät ohjaile asuinkunnan valintaa samalla tavoin kuin kehyskuntiin muutettaessa. Pääkaupunkiseudun sisällä ja pääkaupunkiseudulta

kehyskuntiin muuttavien aluevalinnoissa vuorostaan painottuvat heidän tutkimustulosten perusteella erilaiset asumiseen ja asuinalueen ominaisuuksiin liittyvät seikat.

Tämän tutkimuksen analyyseissä keskitytään koko seudun sijaan ainoastaan Helsingin tulo- ja lähtömuuttoon, jota Kytö ja Väliniemi (2009) eivät omassa tutkimuksessaan varsinaisesti tarkastelleet. Erilaisen aluerajauksen lisäksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuorempaa muuttajaryhmää (25–45-vuotiaat). Ikärajaus sisältää ikäryhmän, joka esimerkiksi Korkiasaaren ja Söderlingin (2007: 253) tutkimuksen mukaan muuttaa kaikkein eniten. Tutkimuksessa on valittu tämän ikäisten muuttajien tarkastelu siksi, että tällä tavalla voidaan tarkemmin tutkia sitä kohderyhmää, joka on Helsingin seudun muuttovirtojen näkökulmasta keskeisin: ikäryhmään 25–45 kuuluvat ne osajat, jotka ovat erityisen tärkeitä työmarkkinoita ajatellen, eli nuoret korkeasti koulutetut. Rajaamalla vastaajat tähän ikäryhmään saadaan myös sisällytettyä lapsiperheet, joka on se väestöryhmä, josta Helsingin seudun kunnat kiivaimmin kilpailevat. Lapsiperheet ovat erityisesti Helsingin näkökulmasta keskeinen asukasryhmä, ja kaupunki pyrkii paremmin huomioimaan heitä asuntotuotannossaan (MA-ohjelma 2008, ks. kpl. 3.2.1). Tässä tutkimuksessa pääkiinnostuksen kohde ovat Helsingin tulomuuttajat ja lähtömuuttajia tarkastellaan lähinnä vertailumielessä. Taulukossa 1 esitetään tutkimuksen analyysiosiossa tutkittavat kotitaloudet ikäryhmittäin ja muuton suunnan mukaan.

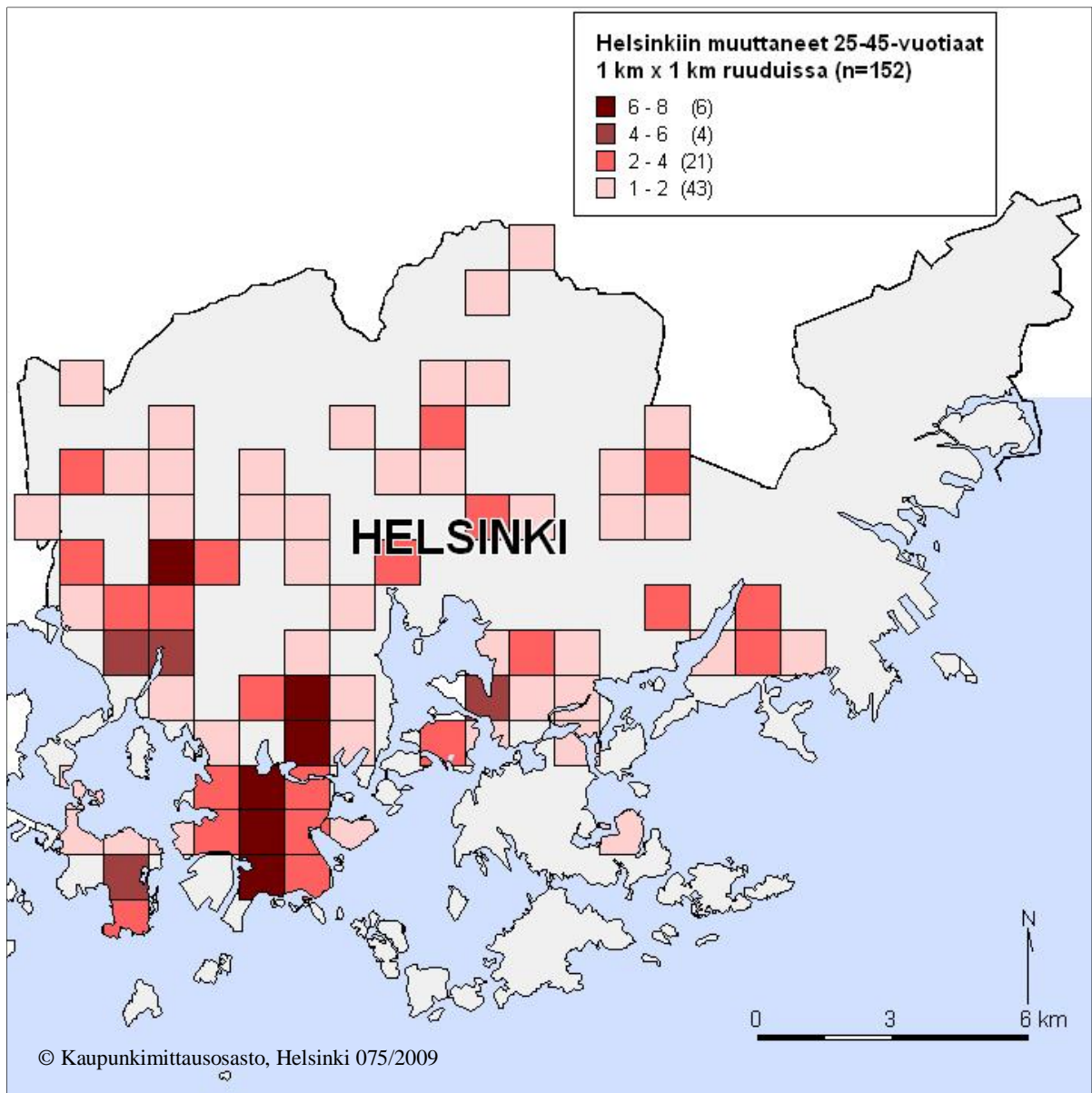
Taulukko 1. Helsingin tulo- ja lähtömuuttajat ikäryhmittäin ja muuton suunnan mukaan.

Helsingin tulomuuttajat					
Vastaajat ikäluokittain	25–29	30–34	35–39	40–44	Yhteensä
Espoosta Helsinkiin	21	7	5	2	35
Vantaalta Helsinkiin	14	6	1	4	25
Muualta Suomesta Helsinkiin	55	27	8	3	93
Yhteensä	90	40	14	9	153

Helsingin lähtömuuttajat					
Vastaajat ikäluokittain	25–29	30–34	35–39	40–44	Yhteensä
Helsingistä Espooseen	20	14	8	3	45
Helsingistä Vantaalle	16	9	5	4	34
Helsingistä ympäristökuntiin	62	74	63	54	253
Yhteensä	98	97	76	61	332

Tulo- ja lähtömuuttajia tarkasteltaessa on syytä huomioida, että tutkimusaineiston kotitaloudet eivät muuton suunnan perusteella ole täysin verrannollisia. Tulomuuttajiin sisältyy hyvin eri puolilta maata Helsinkiin muuttaneita kotitalouksia, kun taas lähtömuuttajat ovat kaikki muuttaneet Helsingistä johonkin toiseen kuntaan kaupunkiseudun sisällä. Tulo- ja lähtömuutot ovat näin ollen luonteeltaan hieman erilaisia. Niinpä voisi olettaa, että tulomuuttajat, ja etenkin ne, jotka ovat muuttaneet kaukaa, ovat pääsääntöisesti muuttaneet Helsinkiin työn vuoksi. Oletuksena on vastaavasti että lähtömuutot, jotka kaikki ovat tapahtuneet Helsingin seudun sisällä, liittyvät useimmiten asumiseen. Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista noin kolmannes on muuttanut kaupunkiin Espoosta tai Vantaalta ja loput muualta Suomesta. Lähtömuuttajista puolestaan noin neljäsosa on muuttanut Helsingistä Espooseen tai Vantaalle ja loput seudun kehyskuntiin. On myös syytä huomioida, että tulo- ja lähtömuuttajien vastaajamäärät eivät ole tasapainossa, vaan aineistossa on lähes puolet enemmän lähtömuuttajia. Tämä johtuu aineiston alkuperäisestä käyttötarkoituksesta, jossa oltiin kiinnostuneita kehyskuntiin muuttaneista kotitalouksista.

Kuva 8 esittää, mille alueille Helsinkiin muuttaneet kotitaloudet sijoittuvat. Kyselyaineiston vastaajat on paikannettu kotiosoitteiden perusteella kartalle neliökilometriruutuihin. Eniten vastaajia on Helsingin eteläisillä ja läntisillä alueilla.

Kuva 8. Helsingin tulomuuttajat asuinpaikan mukaan (SeutuCD (2009), Seutukartta).

Kuluttajatutkimuskeskuksen kyselyaineiston lisäksi tutkimuksessa käytetään myös tilastoaineistoja tukena analyyseille ja alueiden rakennetun ympäristön ja väestörakenteen tarkastelemiseksi. Kappaleessa 3, hyödynnettiin Helsingin seudun Aluesarjat-tietokantaa, Tilastokeskuksen Altika-tietokantaa sekä muuttoliike- ja muuttaneiden taustatiedot -tietokantoja, joita käytetään myös tutkimuksen analyysiosiossa.

Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksessa tarkastelussa oli muuttovirrat koko Helsingin seudun alueella, ja tärkeimpänä tavoitteena kyselyaineiston keruussa oli saada

satunnaisotannoilla mahdollisimman edustava otos ympäristökuntiin muuttaneista kotitalouksista (Kytö & Väliniemi 2009: 17). Koska tämän tutkimuksen näkökulma on erilainen ja miltei päinvastainen kuin heidän tutkimuksessaan, on aineiston edustavuutta siksi syytä arvioida tämä tutkimuksen tavoitteista ja tarpeista käsin. Esimerkiksi Mamian (2005) mukaan otostutkimuksiin sisältyy aina riski, että otokseen valitut yksilöt ovat poikkeuksellisia eivätkä näin ollen edusta koko sitä joukkoa, josta heidät on valittu. Aineiston sosiodemografisen edustavuuden arvioimiseksi olisi siksi syytä vertailla otoksen rakennetietoja vastaaviin perusjoukkoa koskeviin tietoihin, joita ovat esimerkiksi aineiston sukupuoli-, ikä-, koulutus-, ammatti- ja aluerakenne (KvantiMOTV 2010). Aineiston edustavuutta tarkastellaan seuraavaksi muutamien taustamuuttujien kautta (taulukko 2). Kyselytutkimuksen kautta saatua otosta vertaillaan koko perusjoukkoon, eli niihin 25–45-vuotiaisiin, jotka vuonna 2008 muuttivat Helsinkiin ja Helsingistä pois.

Taulukko 2. Otoksen koko ja edustavuus suhteessa perusjoukkoon (Muuttoliike 2010, Muuttaneiden taustatiedot 2010).

	Helsingin tulomuuttajat		Helsingin lähtömuuttajat	
	Perusjoukko ¹	Otos	Perusjoukko ²	Otos
Tulomuuttajien lukumäärä	11 851	153	13 694	332
Mies	54 %	46 %	51 %	56 %
Nainen	46 %	54 %	49 %	44 %
Ikä 25–29	55 %	59 %	45 %	30 %
Ikä 30–34	23 %	26 %	28 %	29 %
Ikä 35–39	12 %	9 %	15 %	23 %
Ikä 40–44	9 %	6 %	11 %	19 %
Korkeakoulutettujen osuus*	44 %	68 %	47 %	57 %
Työllisten osuus*	79 %	90 %	79 %	88 %

¹ Muualta Suomesta Helsinkiin muuttaneet 25–45-vuotiaat 2008

² Helsingistä muualle Suomeen muuttaneet 25–45-vuotiaat 2008

* (tilasto vuodelta 2007)

Perusjoukon ja otoksen vertailu osoittaa, että tutkimusaineistossa on tiettyjä vinoutumia, mikä on syytä huomioida tulkinnoissa ja tulosten yleistämisessä. Sukupuolijakauman suhteen aineisto edustaa lähtömuuttajia suhteellisen hyvin, mutta tulomuuttajien kohdalla miehet ovat lievästi yliedustettuina. Ikäjakauman suhteen taas aineisto edustaa tulomuuttajia melko

tarkasti, kun taas lähtömuuttajien kohdalla on jonkinasteinen vääristymä: aineistossa on suhteellisesti vähemmän vastaajia ikäryhmässä 25–29. On myös syytä huomioida, että korkeakoulutetut ja työssäkäyvät muuttajat ovat yliedustettuja aineistossa sekä tulo- että lähtömuuttajien ryhmässä. Aineiston edustavuuden kannalta olisi myös ollut mielenkiintoista tarkastella, miten hyvin se edustaa muuttaneita kotitalouksia tulojen suhteen. Suoranaista vertailua ei kuitenkaan ole mahdollista tehdä otoksen ja koko perusjoukon välillä, koska tulotaso tiedusteltiin kotitalouksittain, kun taas tulotaso virallisesti tilastoidaan henkilökohtaisten tulojen mukaan.

Kyselyaineistoa analysoitaessa on syytä kiinnittää huomioita siihen, että ihmiset vastaavat kyselyihin oman taustansa pohjalta, ja esimerkiksi henkilön koulutustaso ja hänen taustansa voi vaikuttaa lopputuloksiin. Kyselytutkimuksissa ei myöskään ole mahdollista varmistaa, miten onnistuneita vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien näkökulmasta. Väärinymmärryksiä voi näin ollen olla vaikea kontrolloida. (Hirsjärvi et al. 2004: 184)

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusote tässä tutkimuksessa on kvantitatiivinen ja päämenetelmänä on kyselyaineiston analysoiminen tilastollisin menetelmin. Analyysityön tärkeimpänä työkaluna käytetään SPSS-tilasto-ohjelmaa. Kydön ja Väliniemen (2009: 17) tutkimuksessa käytettiin menetelminä frekvenssianalyysiä, ristiintaulukointia sekä monimuuttujamenetelmiä ja korrelaatioanalyysiä tutkimusaineiston analysoinnissa. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään useita samoja menetelmiä tutkimuksen analyysissä. Helsingin tulo- ja lähtömuuttajia tarkastellaan tekemällä frekvenssianalyysijä, laskemalla erilaisia tunnuslukuja sekä tekemällä ristiintaulukointeja ja faktorianalyysijä. Analyysissä käytetyt menetelmät on valittu sen perusteella, miten hyvin kukin menetelmä sopii kyselyaineiston eri kysymyksien analysointiin ja tuloksien esittämiseen.

Tutkimuksessa käytettävistä menetelmistä frekvenssianalyysijä hyödynnetään usean kysymyksen analysoinnissa, ja menetelmää käytetään aineiston kuvaamiseen ja muuttajaryhmien keskinäiseen vertailuun. Frekvenssijakauma kertoo, millä tavalla tietyn kysymyksen vastaukset jakautuvat (Valtari 2004: 11). Frekvenssianalyysin avulla selvitetään

esimerkiksi sitä, miten tulo- ja lähtömuuttajien vastaukset jakautuvat eri kysymysten osalta, ja pyritään tunnistamaan kotitaloustyyppejä. Frekvenssianalyysijä tehdään kotitalouksien taustatietojen tarkastelemiseksi, jonka yhteydessä kotitalouksia vertaillaan iän, kotitaloustyyppin, tulojen, koulutuksen sekä työtilanteen mukaan. Frekvenssianalyysijä käytetään myös kotitalouksien asumishistorian ja asumispreferenssien tarkastelussa. Kotitalouksia analysoidaan myös vertailemalla vastausten keskiarvoja muuttajaryhmien mukaan, ja muun muassa muuttaneiden elämänarvoja ja muuton syitä tarkastellaan tällä tavalla. Keskiarvojen vertailu tehdään, jotta voitaisiin nähdä, miten muuttajaryhmien vastaukset eroavat toisistaan, ja tunnistaa Helsinkiin muuttaneiden kotitalouksien erityispiirteitä. Tutkimuksen analyysikappaleessa tarkastellaan ensin Helsinkiin ja Helsingistä pois muuttaneita kotitalouksia, jonka jälkeen tarkastellaan Helsingin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita. Tutkimuksen keskiarvovertailujen testaamiseksi käytetään Mann-Whitneyn parimetrotonta U-testiä. Tämä menetelmä sopii Metsämuurosen (2006: 370) mukaan erityisesti suhteellisten pienten otosten testaamiseen. Samantyyppisiä analyysijä varten on käytetty tiettyntyyppisiä testejä analyysien luotettavuuden ja keskinäisen yhteensopivuuden varmistamiseksi. Sen lisäksi, että näitä muuttajaryhmiä tarkastellaan kokonaisina ryhminä, tehdään myös ristiintaulukointeja pienemmistä osaryhmistä. Tässä yhteydessä tarkastellaan esimerkiksi yhden hengen kotitalouksia ja lapsettomia pareja muuton suunnan mukaan. Ristiintaulukointi sopii menetelmänä kahden muuttujan välisen yhteyden tarkasteluun (Valtari 2004: 13), ja sitä käytetään tällä tavalla eri suuntiin muuttaneiden samantyyppisten kotitalouksien elämänarvojen vertailemiseen.

Kyselyaineiston analysoinnissa käytetään lisäksi faktorianalyysia. Faktorianalyysi on menetelmä, joka soveltuu erityisesti suuren muuttujajoukon taustalta olevien ulottuvuuksia selvittämiseen (Alkula et al. 1994: 267). Faktorianalyysin etuja ovat mahdollisuus kartoittaa suuren muuttujajoukon keskinäisiä riippuvuuksia sekä mahdollisuus tiivistää muuttujien välisiä riippuvuuksia niin, että ne ovat helpommin hahmotettavissa yhdellä kerralla (Alkula et al. 1994: 278). Tässä tutkimuksessa faktorianalyysijä käytetään, jotta voitaisiin tiivistää kyselylomakevastaukset muutamaan selkeämmin tulkittavaan faktoriin. Metsämuurosen (2001: 8) mielestä faktorianalyysien tulkintojen kanssa tulisi olla varovainen, jos havaintoja on alle 200. Tässä tutkimuksessa tulomuuttajia on yhteensä 153 kappaletta ja lähtömuuttajia 332, joten suhteellisen pieni havaintomäärä tulomuuttajien ryhmässä on syytä huomioida tulkinnoissa.

Faktorianalyysi sisältää kolme eri vaihetta: faktoroinnin, rotatioinnin ja tulkinnan (Kytö & Väliniemi 2009: 18). Faktorointivaiheessa etsitään muuttajajoukossa piileviä yhdenmukaisuuksia ja muodostetaan faktoreita alkuperäisestä muuttajajoukosta. Rotaatio taas on vaihe, joka ei juuri muuta faktorianalyysien tuloksia sisällöllisesti mutta tekee niistä helpommin tulkittavia. Tällöin pyritään löytämään sellaiset faktorit, joita on mahdollisimman selkeä tulkita (Kytö & Väliniemi 2009: 18). Tämän tutkimuksen faktorianalyyseissa on käytetty niin sanottua varimax-rotatiota, joka pyrkii maksimoimaan muuttujien eri faktoreilla saamien latausten vaihtelua ja tuottaa toisistaan mahdollisen selvästi poikkeavia faktoreita (Alkula et al. 1994: 272). Tällä tavalla pyritään tekemään faktoreista mahdollisimman helposti tulkittavia. Faktorianalyysin kolmas vaihe eli tulkinta on keskeinen osa analyysiä. Tutkimuksen analyyseissä tulkittavaksi on valittu sellaiset faktorit, joiden ominaisarvo on suurempi kuin yksi, mitä usein pidetään nyrkkisääntönä faktorianalyyseissä (Metsämuuronen 2006: 593). Tulkinta rakennetaan faktoreiden saamien latauksien varaan ja tulkintaa haetaan niistä muuttujista, jotka latautuvat tietyille faktoreille ja heikosti muille (Alkula et al. 1994: 273). Latausten suuruudelle on vaikea antaa selkeitä minimivaatimuksia, mutta pääsääntöisesti alle 0,5:n suuruiset lataukset eivät anna kovinkaan paljon tukea tulkinnalle, etenkin ilman korkeampien latausten antamaa tulkinta-apua (Alkula et al. 1994: 273). Faktorianalyysia on yhteiskuntatieteissä usein käytetty esimerkiksi mielipidekysymysten analysoinnissa (KvantiMOTV 2004). Tässä tutkimuksessa faktorianalyysia käytetään elämänarvojen tarkasteluun, jonka avulla pyritään vertailemaan muuttajaryhmiä ja tunnistamaan tulomuuttajien ominaispiirteitä. Tekemällä faktorianalyysijä elämänarvoihin liittyvästä 23 väittämästä pyritään tiivistämään kysymystä ja löytämään sellaisia piilomuuttajia, jotka muodostavat tunnistettavia elämänarvofaktoreita yksittäisistä väittämistä.

Tilastollisten menetelmien lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään myös muutamassa kohdassa MapInfo-paikkatieto-ohjelmaa apuvälineenä. Ohjelmiston avulla kyselyaineisto on kytketty alueelliseen kontekstiin ja kotitaloudet on paikannettu osoitetietojen perusteella kartalle, jotta voitaisiin tarkastella, mistä päin ja minne kotitaloudet ovat muuttaneet. Tutkittujen kotitalouksien tarkkaa asuinpaikkaa ei ole tietosuojaan vuoksi mahdollista esittää, joten asuinpaikka esitetään esimerkiksi kuvassa 8 (s. 40) 1 km² ruuduissa. Alle 10 asukasta sisältäneissä ruuduissa olleet vastaukset on poistettu kartoista.

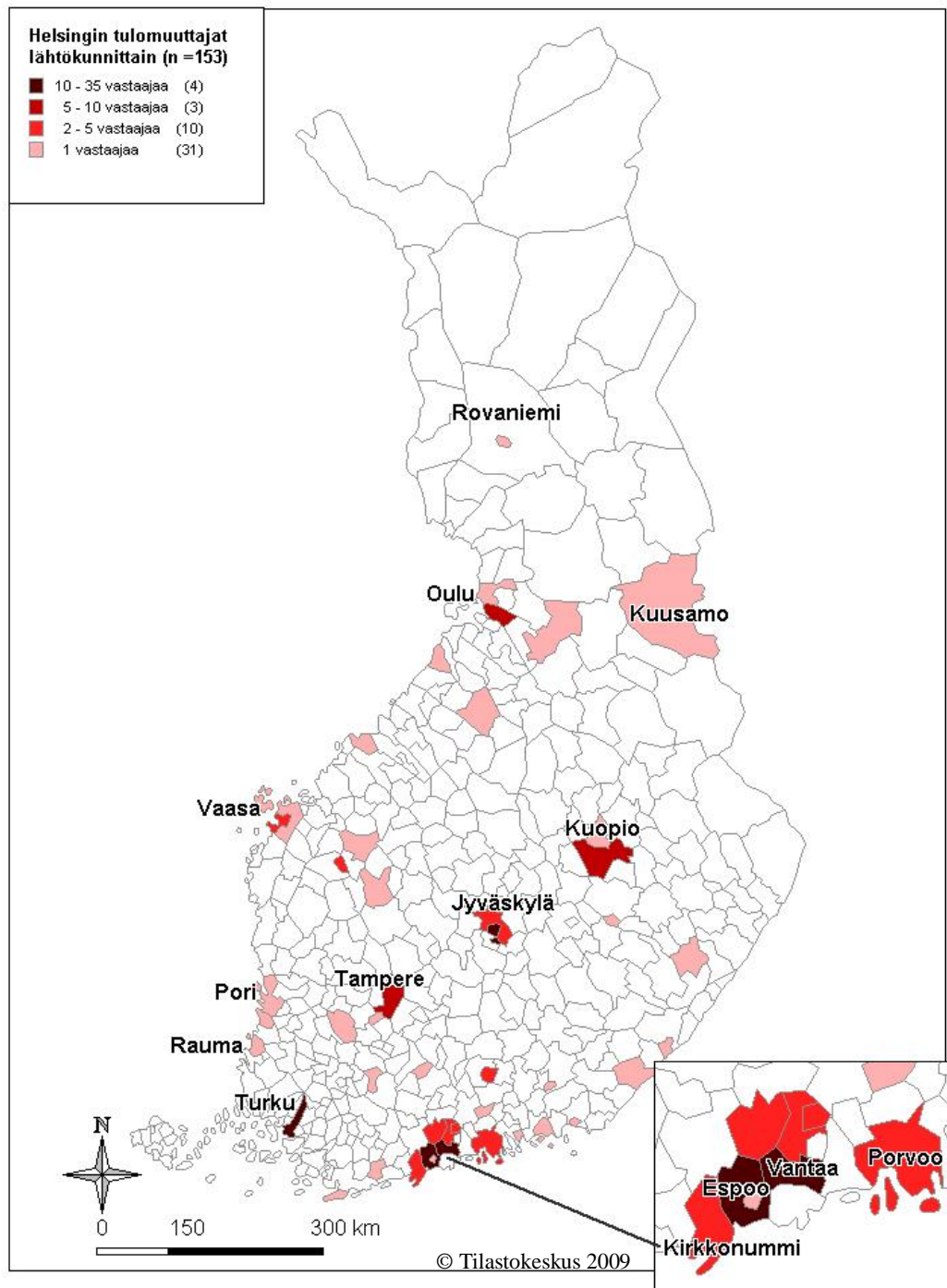
Tutkimuksen analyysiosio koostuu kahdesta eri analyysikappaleesta. Kappaleessa 5 tarkastellaan Helsingin tulomuuttajia suhteessa lähtömuuttajiin, ja analyysien kautta pyritään tutkimuskysymysten mukaisesti selvittämään, minkä tyyppisiä kotitalouksia muuttaa Helsinkiin ja miksi. Tutkimuksen toisessa analyysivaiheessa kappaleessa 6 keskitytään kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien tarkastelemiseen, ja tavoitteena on tunnistaa, miten Helsingin kantakaupunki ja esikaupunki eroavat toisistaan muuttoliikkeen osalta.

5. Helsingin tulo- ja lähtömuuttajat

Tässä analyysikappaleessa käsitellään ensimmäistä tutkimuskysymystä. Analyysien kautta tutkitaan, minkä tyyppiset kotitaloudet muuttavat Helsinkiin ja miksi, ja tarkastelussa on, miten tulo- ja lähtömuutto näyttäytyvät suhteessa toisiinsa. Ensimmäisessä luvussa (5.1) tarkastellaan ensin muuttaneiden kotitalouksien asumishistoriaa. Tämän jälkeen tarkastellaan muuttaneiden kotitalouksien ikää, koulutus- ja tulotasoa sekä työ- ja perhetilannetta (kpl 5.2). Näiden analyysien jälkeen paneudutaan kotitalouksien elämänarvoihin luvussa 5.3, jonka jälkeen analyyseissä keskitytään asumispreferensseihin ja muuton jälkeiseen asumiseen. Samassa yhteydessä tarkastellaan kotitalouksien nykyistä ja tulevaa asumista (kpl 5.4). Viimeiseksi luvussa 5.5 keskitytään vetovoimatekijöihin ja keskeisimpiin syihin siihen, että kotitaloudet ovat muuttaneet Helsinkiin.

5.1 Asumishistoria

Se missä muuttajat ovat asuneet ennen muuttoa ja aikaisemmin elämänsä aikana on kiinnostava siinä mielessä, että sen on nähty vaikuttavan heidän asumispreferensseihin myös tulevaisuudessa (Scheiner & Kasper 2003: 322). Kuluttajatutkimuskeskuksen kyselyssä tiedusteltiin muuttaneiden kotitalouksien asumishistoriaa kysymällä, minkä tyyppisellä asuinalueella ja millaisessa asunnossa he olivat asuneet ennen muuttoa. Lisäksi kysyttiin, missä vastaajat olivat aikaisemmin elämänsä aikana asuneet.

Kuva 9. Helsingin tulomuuttajat lähtökunnittain (SeutuCD (2009), Suomen kunnat).

Kuva 9 esittää, mistä kunnista kotitaloudet ovat muuttaneet Helsinkiin. Kyselyyn vastanneet kotitaloudet ovat ennen muuttoa asuneet melko eri puolilla Suomea. Vastanneista vähän yli kolmannes on muuttanut Helsinkiin joko Espoosta tai Vantaalta ja loput eri osista maata (vrt. taulukko 1 s. 38). Taulukossa 3 taas esitetään kotitalouksien asumishistoriaa kyselylomakkeen kysymysten 1, 6 ja 7 avulla (liite 1).

Taulukko 3. Tulo- ja lähtömuuttajien asumishistoria.

	Tulomuuttajat (n = 153)	Lähtömuuttajat (n = 322)
Edellinen asuinalue	Osuus	Osuus
Kaupungin keskusta	28,8 %	22,4 %
Esikaupunkialue tai kaupungin lähiö	62,3 %	77,6 %
Maaseutukunnan keskus tai muu taajama	7,5 %	-
Maaseudun haja-asutusalue	1,4 %	-
Talotyyppi ennen muuttoa	Osuus	Osuus
Omakotitalo	12,8 %	3,3 %
Pari-/rivitalo	13,4 %	8,8 %
Kerrostalo	73,2 %	87,0 %
Muu	0,7 %	0,9 %
Omistussuhde, ennen muuttoa	Osuus	Osuus
Oma	15,1 %	30,7 %
Asumisoikeusasunto	2,0 %	3,6 %
Työsuhteenasunto	2,6 %	2,1 %
Vuokra-asunto	66,4 %	61,4 %
Alivuokralaisasunto	3,9 %	0,6 %
Muu	9,9 %	1,5 %
Asunut aiemmin elämänsä aikana	Osuus	Osuus
Asunut Helsingissä	69,3 %	98,5 %
Asunut Espoossa	31,4 %	30,1 %
Asunut Vantaalla	22,2 %	28,9 %
Asunut Kauniaisissa	1,3 %	1,2 %
Asunut pääkaupunkiseudun ympäristössä	19,6 %	31,6 %
Asunut maaseutukunnassa muualla maassa	41,2 %	35,2 %
Asunut ulkomailla	37,9 %	28,9 %

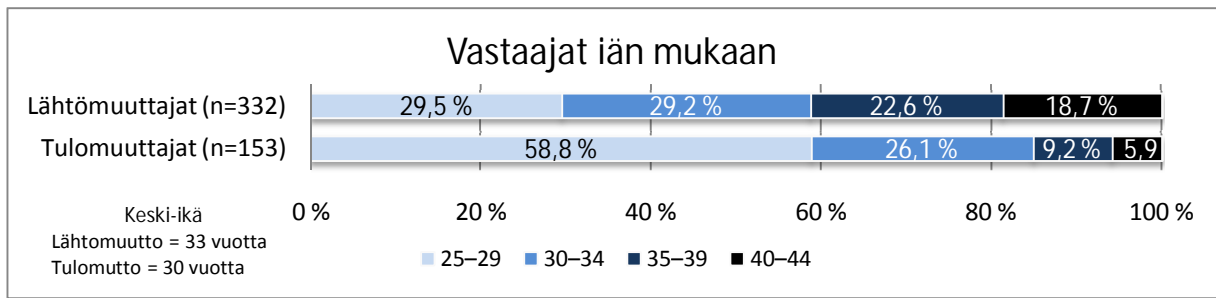
Kun tarkastellaan, minkä tyyppisellä alueella kotitaloudet ovat asuneet ennen muuttoa, on tulo- ja lähtömuuttajien välillä havaittavissa selkeitä yhtäläisyyksiä. Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista suurempi osa on ennen muuttoa asunut kaupungin keskustassa. Tulomuuttajista pieni osa, alle kymmenes, on muuttanut Helsinkiin maaseudulta, ja tulomuuttajista yli 90 % on ennen muuttoa asunut kaupungissa tai kaupungin esikaupunkialueella. Vastaavasti lähtömuuttajista selvä enemmistö, yli kolme neljäsosaa, on muuttanut kehyskuntiin Helsingin esikaupunki- tai lähiöalueilta. Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista suurin osa (73 %) on ennen muuttoa asunut kerrostaloasunnossa. Tätä voitaisiin pitää yllättävänä, sillä vuonna 2009 kaikista suomalaisista ainoastaan noin kolmannes asui kerrostalossa (Asunnot ja asuinolot 2010). Helsingistä kehyskuntiin muuttaneista vieläkin suurempi osuus (87 %) on ennen

muuttoa asunut kerrostalossa, mikä on ymmärrettävää, kun huomioidaan Helsingin kerrostalovaltainen asuntokanta. Edellisen asunnon omistussuhdetta vertailtaessa on havaittavissa, että tulomuuttajista selvästi pienempi osuus (15 %) on omistanut muuttoa edeltävän asuntonsa, kun taas lähtömuuttajille vastaava luku on 31 %. Mielenkiintoinen havainto on se, että Helsinkiin muuttaneista lähes 70 % on aiemmin elämänsä aikana asunut Helsingissä. Tässä valossa tulomuuttajat voitaisiin nähdä eräänlaisina paluumuuttajina. Huomion arvoista on myös se, että tulomuuttajista 38 % on aiemmin elämässään asunut ulkomailla.

5.2 Elämänvaihe

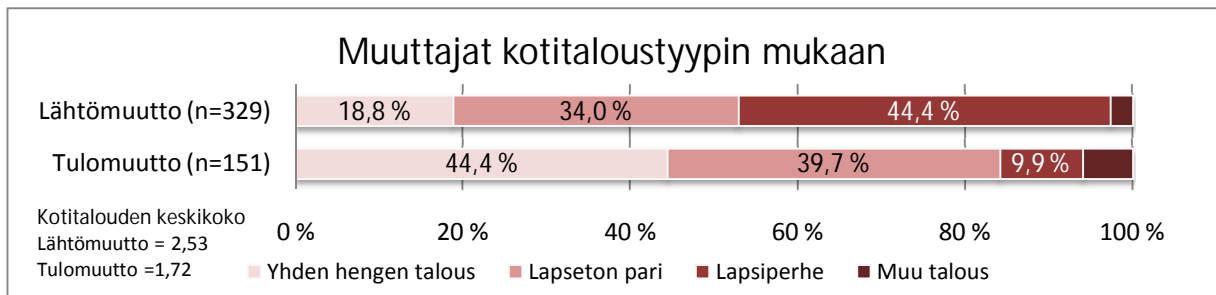
Kotitalouksien elämänvaihetta koskevat kyselylomakkeen kysymykset 28–35 (liite 1). Elämänvaihetta tarkastellaan demografisten ja sosioekonomisten tietojen kautta, ja tulo- ja lähtömuuttajia vertaillaan iän, tulotason, koulutustason, kotitaloustyyppin sekä työtilanteen mukaan. Oletuksena on, että vastakkaisiin suuntiin muuttaneet kotitaloudet olisivat eri elämänvaiheessa. Tarkastelemalla millaisessa elämäntilanteessa kotitaloudet ovat, pohjustetaan myös myöhemmin tutkimuksessa tehtäviä analyysejä. Näiden taustatietojen kautta pyritään paremmin ymmärtämään tutkittujen kotitalouksien arvomaailmaa, näkemyksiä asumisesta sekä muuton syitä, joita tarkastellaan kappaleen tulevissa analyysiosioissa.

Tulo- ja lähtömuuttajien vertailu osoittaa, että kyselyaineistoon vastanneet ovat selvästi eri-ikäisiä. Helsinkiin muuttaneet ovat selvästi nuorempia kuin kaupungista pois muuttaneet, sillä tulomuuttajista lähes 60 % lukeutuu ikäluokkaan 25–29, kun taas ainoastaan vajaa 30 % lähtömuuttajista kuuluu tähän ikäryhmään. Helsinkiin muuttaneet ovat keskimäärin kolme vuotta nuorempia kuin lähtömuuttajat. Ikäjakauma muuttajaryhmien välillä tukee selvästi käsitystä, jonka mukaan Helsinkiin ja Helsingistä muutetaan pois eri elämänvaiheissa.

Kuva 10. Tulo- ja lähtömuuttajat iän mukaan.

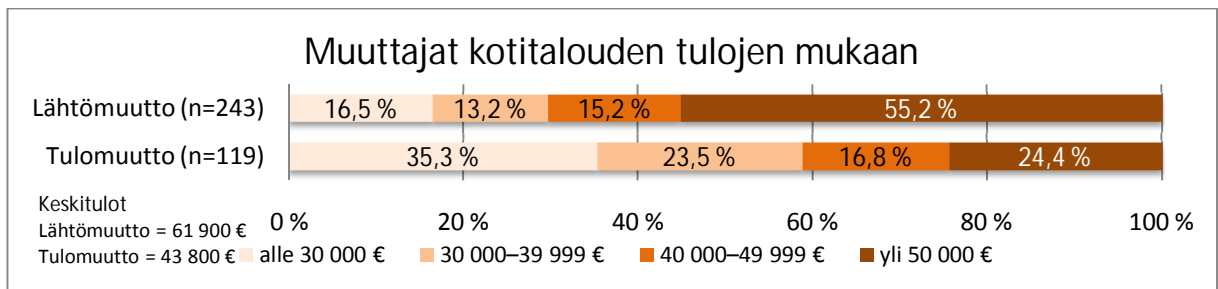
Tulo- ja lähtömuuttajien välillä on havaittavissa selvä ero kun kotitalouksia verrataan koon mukaan. Tulomuuttajista noin 84 % on joko yksin asuvia tai lapsettomia pareja, ja alle kymmenes Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista on lapsiperheitä. Lähtömuuttajien joukossa on puolestaan enimmäkseen lapsiperheitä (44 %), kun taas yhden hengen kotitalouksia on melko pieni osa (19 %). Lapsettomien parien osuus vastaajista on molemmissa ryhmissä lähes yhtä suuri. Kotitalouden keskikoko on myös selvä ero muuton suunnan mukaan, ja Helsinkiin muuttaneet kotitaloudet ovat keskikooltaan (1,72 henkilöä) selvästi pienempiä kuin lähtömuuttajat (2,53 henkilöä). Myös kotitaloustyyppien vertailu tukee käsitystä, jonka mukaan muuton suunta on yhteydessä elämänvaiheeseen.

Kuva 11. Tulo- ja lähtömuuttajat kotitaloustyyppin mukaan.

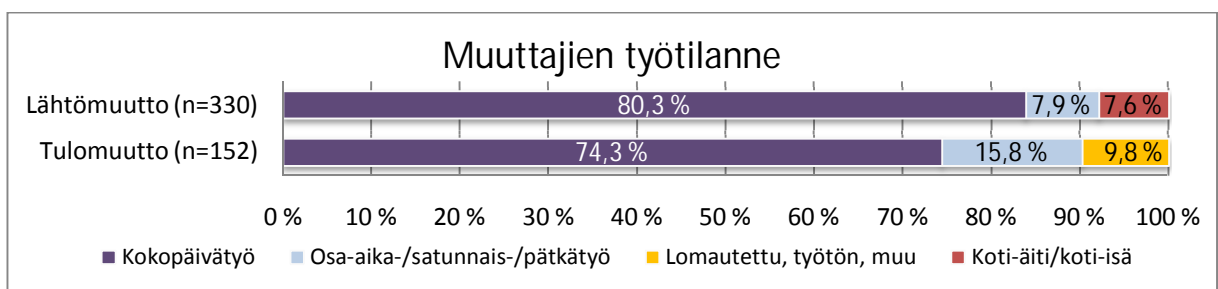
Tulo- ja lähtömuuttajien tulotasossa on havaittavissa selvä ero. Helsinkiin muuttaneiden kotitalouksien keskimääräiset bruttotulot ovat 43 800 € kun taas kehyskuntiin muuttaneiden kotitalouksien keskimääräiset vuositulot ovat 61 900 € vuodessa. Vertailun yhteydessä on kuitenkin huomattava, että tulot on kirjattu kotitalouksittain, ja tulo- ja lähtömuuttajien perhekoot ovat hyvin erikokoisia. Helsingistä pois muuttaneet kotitaloudet ansaitsevat selvästi enemmän siksi, että heidän joukossa on enimmäkseen kaksi tulonsaajaa, kun taas tulomuuttajista suhteellisen suuri osa on yksinasuvia. Jos keskitulot suhteutetaan kotitalouden

keskikokoon, ryhmien välillä ei ole juurikaan eroa vuosituloissa, ja silloin tulomuuttajat jopa ansaitsevat hieman enemmän. Tällöin tulomuuttajien keskitulot ovat 25 450 € henkilöä kohti ja lähtömuuttajien 24 470 €. Täältä osin aineisto ei vastaa tilastojen perusteella Helsingissä vallitsevaa tilannetta, sillä Helsinkiin muuttaneet ovat viime vuosina ansainneet keskimäärin noin 3 000 € vähemmän kuin lähtömuuttajat.

Kuva 12. Tulo- ja lähtömuuttajat tulojen mukaan.

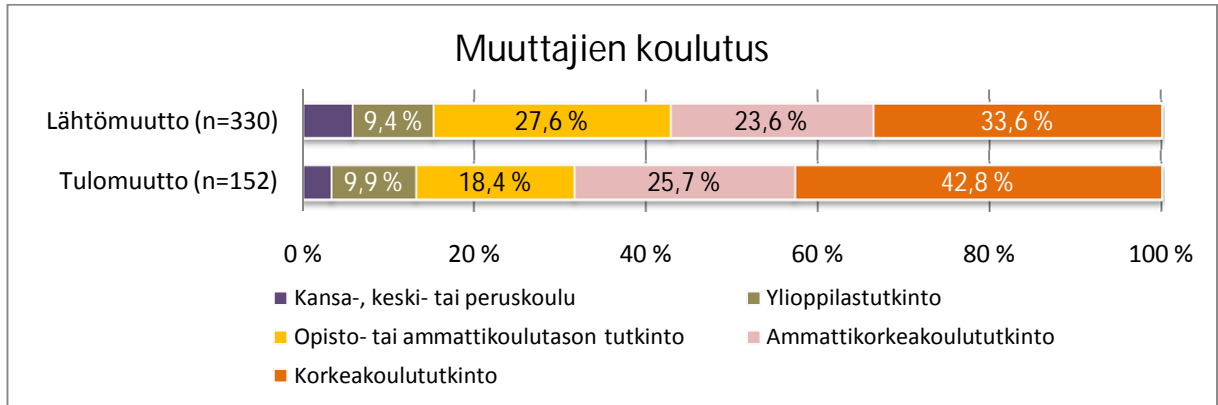
Kotitalouksien työtilanteessa on havaittavissa tietynlaisia eroja tulo- ja lähtömuuttajien välillä. Molemmissa ryhmissä valtaosa vastaajista käy töissä, mutta Helsinkiin muuttaneiden joukossa on enemmän osa-aikaisesti työskenteleviä ja vähemmän kokopäivätoissa olevia. Helsinkiin muuttaneista lähes kymmenes vastaajista on työtön tai lomautettu, kun taas lähtömuuttajien joukossa heitä ei juurikaan ole. Toinen ero ryhmien välillä on myös se, että Helsingistä pois muuttaneiden joukossa on jonkun verran koti-äitejä ja -isiä. Tulomuuttajien joukossa heitä ei ole lainkaan, mikä on yhteydessä siihen, että lähtömuuttajien joukossa on paljon enemmän lapsiperheitä kuin tulomuuttajien joukossa.

Kuva 13. Tulo- ja lähtömuuttajat työtilanteen mukaan.

Helsinkiin muuttaneet ovat tutkimusaineiston perusteella korkeammin koulutettuja kuin kaupungista pois muuttaneet. Sekä korkeakoulu- että ammattikorkeakoulututkinnon

suorittaneita on enemmän tulomuuttajien kuin lähtömuuttajien joukossa. Koulutustason osalta on syytä huomioida, että korkeakoulutetut ovat yliedustettuina molemmissa muuttajaryhmissä ja varsinkin Helsinkiin muuttajien joukossa (vrt. taulukko 2).

Kuva 14. Tulo- ja lähtömuuttajat koulutuksen mukaan.

Tutkimusaineistossa on havaittavissa selkeitä eroja tulo- ja lähtömuuttajien välillä äsken esitettyjen demografisten ja sosioekonomisten ominaisuuksien perusteella. Siitä huolimatta, että tutkimusaineisto on rajattu sisältämään saman ikäisiä muuttajia (25–45-vuotiaat), viittaisivat edelliset tarkastelut siihen, että muuttajaryhmät ovat eri elämänvaiheissa. Tämä kartoitus tukee selvästi sitä käsitystä, että Helsingin seudulla muutetaan eri suuntiin pitkälti omien tarpeiden ja omasta elämäntilanteensa riippuen. Muuttoliikettä selitetään yleisesti paitsi elämänvaiheella ja muuttajien henkilökohtaisella historialla myös heidän yksilöllisillä elämänarvoilla, joihin paneudutaan seuraavassa kappaleessa.

5.3 Elämänarvot

Vertailemalla tulo- ja lähtömuuttajien elämänarvoja pyritään seuraavaksi kartoittamaan, mitä ominaista Helsinkiin muuttaneiden arvostuksissa on. Oletuksena on, että kotitalouksien arvostuksilla olisi vaikutusta uuden asuinpaikan valintaan. Näin ollen on kiinnostava tarkastella, onko tutkittujen elämänarvot yhteydessä muuton suuntaan, ja minkä tyyppisiä mahdollisia eroja tulo- ja lähtömuuttajien arvomaailmassa on havaittavissa. Elämänarvoihin liittyviä kysymyksiä on kyselylomakkeessa kaiken kaikkiaan neljä, ja ne liittyvät muuttaneiden henkilöiden yleiseen arvomaailmaan sekä siihen miten omat arvostukset ovat

ohjanneet muuttoa (liite 1, kysymykset 24–27). Seuraavaksi tarkastellaan muuttaneiden elämänarvoja kyselylomakkeen kysymyksen kautta, jossa on tiedusteltu erilaisten asioiden tärkeyttä vastaajan omassa elämässä (kysymys 24). Kysymyksiä 22–27 tarkastellaan seuraavassa kappaleessa, jossa käsitellään asumista. Elämänarvoja tutkitaan tässä yhteydessä ensin vertailemalla tulo- ja lähtömuuttajien vastausten keskiarvoja, jonka jälkeen saman kysymyksen vastauksia tarkastellaan faktorianalyysin avulla. Näiden jälkeen tehdään vielä tarkastelu, jossa ei tutkita tulo- ja lähtömuuttajia kokonaisina ryhminä, vaan tarkastellaan vastakkaisiin suuntiin muuttaneiden yhden hengen kotitalouksien ja lapsettomien parien elämänarvoja. Nämä tarkastelut tehdään siksi, että pyritään selvittämään onko samantyyppisten kotitalouksien arvomaailmassa havaittavissa eroja muuton suunnan mukaan.

Taulukko 4 esittää, miten tärkeinä Helsingin tulo- ja lähtömuuttajat pitävät kyselyn elämänarvokysymyksen 23 väittämää omassa elämässään. Kysymyksen arvosteluasteikko oli 1–4 (1 = ei merkitystä, 2 = ei kovin tärkeä, 3 = melko tärkeä, 4 = erittäin tärkeä), ja taulukkoon on laskettu keskiarvo molempien ryhmien vastauksista. Taulukossa on lisäksi nähtävissä vastausten keskihajonta sekä ero tulo- ja lähtömuuttajien vastausten keskiarvoissa. Vertailemalla molempien ryhmien vastauksia selvitetään, mitkä asiat korostuvat Helsinkiin muuttaneiden vastauksissa, ja toisaalta miten tämän ryhmän vastaukset eroavat lähtömuuttajien vastauksista.

Taulukko 4. Tulo- ja lähtömuuttajien elämänarvot. (* tilastollisesti merkittävä Mann-Whitney parametrittoman testin perusteella).

Keskivertovertailu muuttaneiden elämänarvoista			
	Tulomuutto (n = 143)	Lähtömuutto (n = 309)	
	Keskiarvo (Keskiahajonta)	Keskiarvo (Keskiahajonta)	Keskiarvon ero
Terveys	3,83 (0,39)	3,90 (0,30)	-0,07
Hyvät ansiotyömahdollisuudet	3,43 (0,61)	3,37 (0,56)	0,06
Urakehitysmahdollisuudet *	3,09 (0,80)	2,75 (0,82)	0,34
Mielenkiintoinen työ *	3,68 (0,52)	3,56 (0,52)	0,12
Lasten koulutus *	2,42 (1,34)	2,92 (1,17)	-0,50
Läheiset perhe-elämän suhteet	3,46 (0,81)	3,61 (0,65)	-0,15
Läheiset ystävyysuhteet	3,63 (0,54)	3,48 (0,66)	0,15
Hyvä naapurisopu *	2,73 (0,78)	3,05 (0,66)	-0,32
Oma rauha ja yksityisyys *	3,33 (0,70)	3,48 (0,60)	-0,15
Viihtyisä koti *	3,66 (0,53)	3,75 (0,46)	-0,09
Vapaus päättää omista asioistaan	3,77 (0,44)	3,72 (0,48)	0,05
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	2,36 (0,85)	2,24 (0,81)	0,12
Mahdollisuus hiljentyä ja irti kiireestä	3,19 (0,81)	3,34 (0,68)	-0,15
Hyvät julkiset palvelut *	3,32 (0,67)	3,05 (0,76)	0,27
Hyvät yksityiset palvelut *	3,01 (0,74)	2,82 (0,75)	0,19
Monipuolinen kulttuuritarjonta *	2,80 (0,83)	2,27 (0,80)	0,53
Monipuoliset liikunta- ja urheilumahdollisuudet	3,13 (0,71)	3,01 (0,77)	0,12
Hyvät ulkoilumahdollisuudet *	3,17 (0,70)	3,35 (0,64)	-0,18
Hyvät ostosten tekemismahdollisuudet *	2,98 (0,73)	2,66 (0,74)	0,32
Matkustaminen *	3,01 (0,78)	2,67 (0,82)	0,34
Tapaturmarikas elämä *	3,27 (0,73)	2,92 (0,81)	0,35
Vauhdikas, liikkuva elämäntapa *	2,74 (0,87)	2,21 (0,84)	0,53
Turvallinen ympäristö *	3,36 (0,65)	3,53 (0,59)	-0,17

Keskivertovertailu osoittaa, että vastanneiden elämänarvoissa ei tämän kysymyksen perusteella ole kovinkaan suurta eroa muuton suunnan mukaan. Eniten eroa vastauksissa on monipuolisen kulttuuritarjonnan, vauhdikkaan ja liikkuvan elämäntavan sekä lasten koulutuksen arvostuksessa, joissa kaikissa on yli puolen arvosanan ero tulo- ja lähtömuuttajien vastauksissa. Näistä kolmesta kulttuuri ja vauhdikas elämäntapa korostuvat Helsinkiin muuttaneiden kotitalouksien arvostuksissa, kun taas lasten koulutus on tärkeämpi lähtömuuttajille. Lasten koulutuksen tärkeyden korostuminen lähtömuuttajien arvostuksissa on tuskin kuitenkaan yhteydessä erilaiseen maailmankatsontaan, vaan johtuu todennäköisesti muuttajien erilaisesta elämänvaiheesta ja siitä, että lähtömuuttajien joukossa on selvästi enemmän lapsiperheitä. Monipuolinen kulttuuritarjonta sekä liikkuva ja vauhdikas elämäntapa ovat asioita, joita yleensäkin yhdistetään kaupunkiasumiseen. Huomattavaa on tosin se, että vaikka nämä asiat ovat selvästi tärkeämpiä tulo- kuin lähtömuuttajille, eivät ne silti ole kovinkaan tärkeitä Helsinkiin muuttaneille kotitalouksille, vaan ovat keskiarvon perusteella

kaksi vähiten tärkeintä kysymyksen 23 väittämästä. Jonkun verran hajontaa tulo- ja lähtömuuttajien vastauksissa on myös urakehitysmahdollisuuksien, hyvien palveluiden ja ostosmahdollisuuksien sekä matkustamisen ja tapahtumarikkaan elämän kohdalla, jotka kaikki ovat tärkeämpiä Helsinkiin muuttaneille. Nämä ovatkin sellaisia asioita, joita perinteisesti on liitetty kaupunkilaiselämään. Näiden kohdalla ero tulo- ja lähtömuuttajien välillä on kuitenkin suhteellisen pieni.

Keskiarvovertailun täydentämiseksi tarkastellaan seuraavaksi saman elämänarvokysymyksen vastauksia faktorianalyysin avulla, jonka kautta muodostetaan Helsinkiin ja Helsingistä pois muuttaneista kotitalouksista elämänarvotyyppejä. Elämänarvotyypit perustuvat siihen, miten yksittäiset faktorit korreloivat keskenään. Faktorianalyysi mahdollistaa suhteellisen suuren tietomäärän tiivistämisen helpommin ymmärrettävään muotoon, ja tämän menetelmän kautta pyritään tunnistamaan muuttajajoukossa piileviä yhdenmukaisuuksia. Taulukko 5 esittää Helsinkiin ja Helsingistä pois muuttaneille kotitalouksille muodostetut elämänarvotyypit, jotka perustuvat kysymyksessä 24 lueteltuun 23 asiaan, jotka kuvaavat, miten tärkeä mikin asia on Helsinkiin sekä Helsingistä pois muuttaneille. Faktorianalyysin perusteella muodostettiin sekä tulo- että lähtömuuttajille seitsemän eri elämänarvotyyppiä. Tulomuuttajien arvostuksista muodostetun mallin selitysosuus on 50,1 % ja lähtömuuttajien vastaava 45,1 %. Tutkimuksen liiteosiossa (liite 2) on SPSS-ohjelman tuottama faktorianalyysitaulukko, jossa on nähtävissä se, miten kysymyksen eri väittämät korreloivat keskenään.

Taulukko 5. Tulo- ja lähtömuuttajien elämänarvoista muodostetut faktorit.

Faktorimalli kotitalouksien elämänarvoista	
Helsinkiin muuttaneet (n = 143)	Faktorin selitysosuus
1 = Oma rauha ja mahdollisuus irtaantua kiireestä	10,5 %
2 = Tapahtumarikas ja liikkuva elämä	9,7 %
3 = Palvelut ja ostosmahdollisuudet	7,6 %
4 = Työ ja ura	7,2 %
5 = Liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet	5,8 %
6 = Perhe-elämä	5,5 %
7 = Kulttuuri ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	3,9 %
Mallin selitysosuus	50,1 %

Helsingistä pois muuttaneet (n = 309)	Faktorin selitysosuus
1 = Oma rauha ja viihtyisyys	7,8 %
2 = Palvelut ja ostosmahdollisuudet	7,7 %
3 = Tapahtumarikas ja liikkuva elämä	7,6 %
4 = Perhe-elämä ja ystävyyssuhteet	6,5 %
5 = Liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet	6,1 %
6 = Työ ja ura	5,8 %
7 = Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	3,4 %
Mallin selitysosuus	44,9 %

Analyysin perusteella vaikuttaisi siltä, että sekä tulo- että lähtömuuttajien joukossa korostuisi melko samantyyppisiä elämänarvoja, mutta tiettyjä eroja on kuitenkin havaittavissa muuton suunnan mukaan. Seitsemästä muodostetusta faktorista omaksi rauhaksi nimetty faktori korostuu selkeimmin molemmissa ryhmissä. Tämä faktori liittyy oman kodin viihtyisyyteen, omaan yksityisyyteen sekä mahdollisuuteen irtaantua kiireestä. Oma rauha on ominaisuus, jota ei ehkä ensisijaisesti liitetä kaupunkiasumiseen vaan usein yhdistetään kaupungin ulkopuoliseen, luonnonläheisempään ja väljempään asumiseen. Oma rauha voitaisiin toisaalta nähdä melko yleismaailmallisena arvona, joka voi merkitä hyvinkin eri asioita eri ihmisille.

Helsinkiin muuttaneiden elämänarvoista muodostetuista faktoreista toiseksi suurimman latauksen saa tapahtumarikas elämä, jonka arvostus liittyy vauhdikkaaseen ja liikkuvaan elämäntapaan ja usein yhdistetään urbaaniin elämänmenoon. Tämä faktori korostuu toisaalta myös lähtömuuttajien arvostuksissa, mutta ei aivan yhtä selkeästi kuin tulomuuttajien joukossa. Toinen elämänarvofaktori, jonka niin ikään voisi nähdä liittyvän kaupunkielämään ja joka korostuu selkeämmin Helsinkiin muuttaneiden arvoissa kuin lähtömuuttajien vastauksissa, liittyy työhön ja hyviin urankehitysmahdollisuuksiin. Monipuolinen kulttuuritarjonta, jota myös pidetään kaupungin vetovoimatekijänä, nousee esille faktorianalyysissä, mutta kyseisen faktorin selityssaste on varsin alhainen, eikä kulttuuri näytä olevan kovinkaan keskeisellä sijalla tulomuuttajien elämänarvoissa.

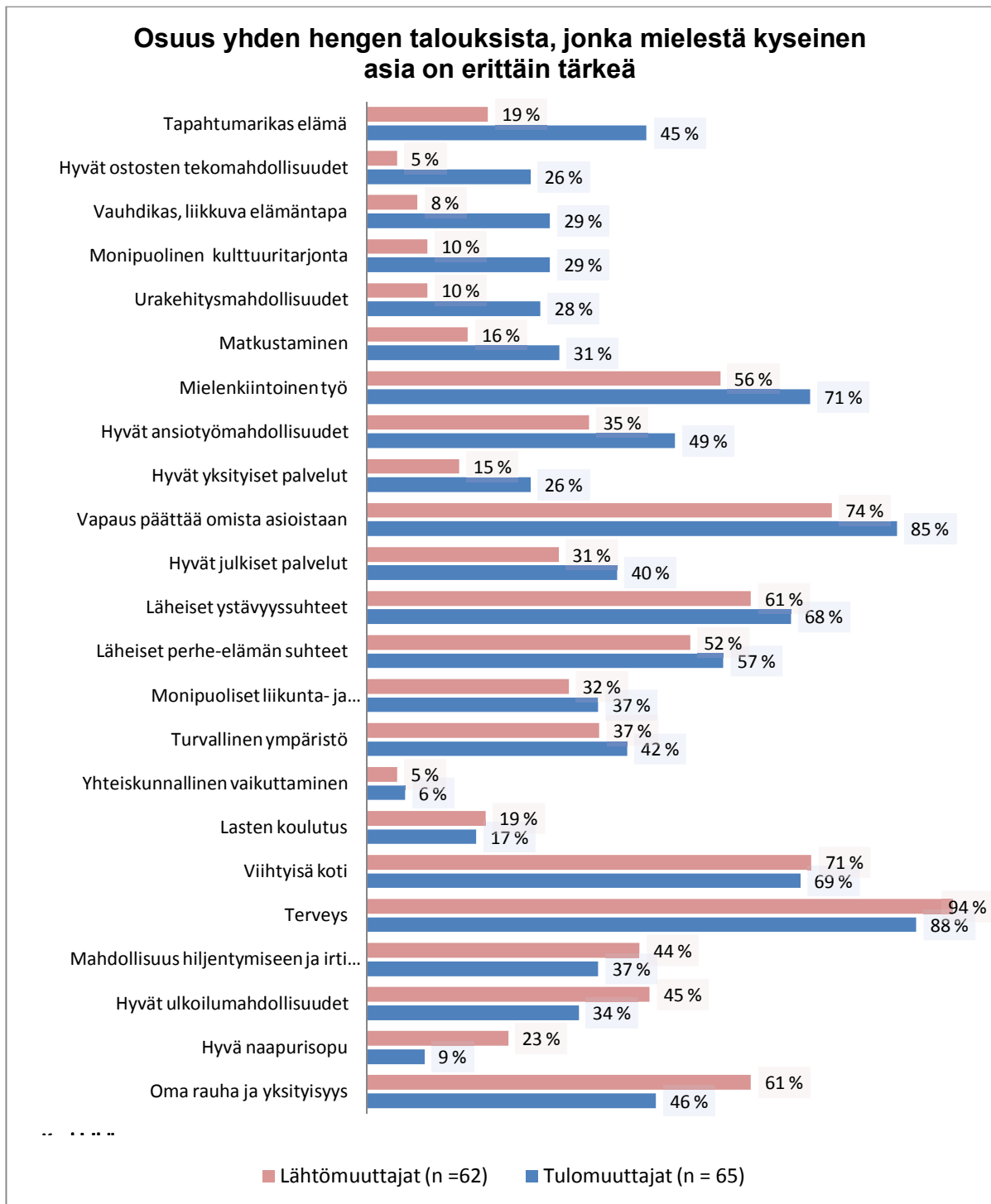
Muiden faktorien osalta ero tulo- ja lähtömuuttajien välillä ei ole kovinkaan selkeä. On hieman yllättävää, että palvelut ja hyvät ostosmahdollisuudet korostuvat lähes yhtä selkeästi molempien ryhmien vastauksissa, vaikka hyvä palvelutarjonta on perinteisesti liitetty kaupunkiasumiseen. Tämä voidaan toisaalta nähdä olevan yhteydessä Helsingin seudun kehitykseen, jossa suuria ostoskeskuksia ja automarketteja on rakennettu entistä enemmän

kauas kaupunkikeskustan ulkopuolelle. Elämänarvofaktori, joka liittyy liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksien arvostukseen, nousee yhtä selkeästi esille molempien ryhmien vastauksissa. Liikunta ja ulkoilu eivät kuitenkaan ensisijaisesti ole sellaisia asioita, joita yhdistetään kaupunkiasumiseen. Faktorianalyysin perusteella muodostettiin myös sellainen elämänarvofaktori, joka liittyy perhe- ja ystävyys-suhteisiin. Näihin liittyvät arvostukset korostuvat molempien ryhmien vastauksissa, mutta perhe-elämä on kuitenkin analyysin perusteella tärkeämpi lähtömuuttajille. Tämä johtunee todennäköisesti siitä, että tulomuuttajien joukossa on enemmän yksinasuvia ja lapsettomia pareja, kun taas lähtömuuttajien joukossa on paljon lapsiperheitä.

Helsingin tulo- ja lähtömuuttajien elämänarvojen vertaileminen muuton suunnan mukaan on haastavaa siinä mielessä, että vastakkaisesti suuntiin muuttaneet kotitaloudet ovat tyypiltään erilaisia. Esimerkiksi Helsingistä kehyskuntiin muuttaneiden kotitalouksien joukossa on paljon lapsiperheitä, kun taas Helsinkiin heitä on muuttanut verrattain pieni määrä. Kuten elämänvaiheanalyysissä todettiin (kpl 5.2), vaikuttaisivat vastakkaisesti suuntiin muuttaneet kotitaloudet olevan keskimäärin erilaisissa elämänvaiheissa, mikä oletettavasti vaikuttaa arvostuksiin. On varsin ymmärrettävää, että esimerkiksi lapsiperheet pitävät lapsen koulutusta tärkeämpänä kuin lapsettomat muuttajat. Koska tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimaan, mitä tunnusomaista on Helsinkiin muuttaneiden elämänarvoissa ja millä tavalla tulomuuttajien arvostukset eroavat lähtömuuttajien vastaavista, tarkastellaan seuraavaksi sellaisia Helsinkiin ja Helsingistä pois muuttaneita kotitalouksia, jotka ovat rakenteeltaan samanlaisia ja samantyyppisessä elämänvaiheessa. Tällä tavalla pyritään minimoimaan elämänvaiheen vaikutusta elämänarvokysymyksen vastauksiin, ja näin ollen selvittämään, poikkeavatko samantyyppisten kotitalouksien elämänarvot toisistaan muuton suunnan mukaan.

Seuraavassa analyysissä tarkastellaan Helsinkiin ja Helsingistä pois muuttaneiden yhden hengen kotitalouksien sekä lapsettomien parien elämänarvoja. Lapsiperheiden osalta vertailua ei ole mahdollista tehdä, sillä lapsiperheitä on tulomuuttajien joukossa häviävän pieni määrä. Yksin asuvia kotitalouksia on tutkimusaineistossa lähes yhtä suuri määrä sekä tulo- että lähtömuuttajien joukossa (tulomuuttajat: $n = 65$, lähtömuuttajat: $n = 62$). Lapsettomien parien vertailun suhteen taas on syytä huomioida, että heitä on melkein puolet vähemmän tulomuuttajien kuin lähtömuuttajien joukossa (tulomuuttajat: $n = 60$, lähtömuuttajat: $n = 112$).

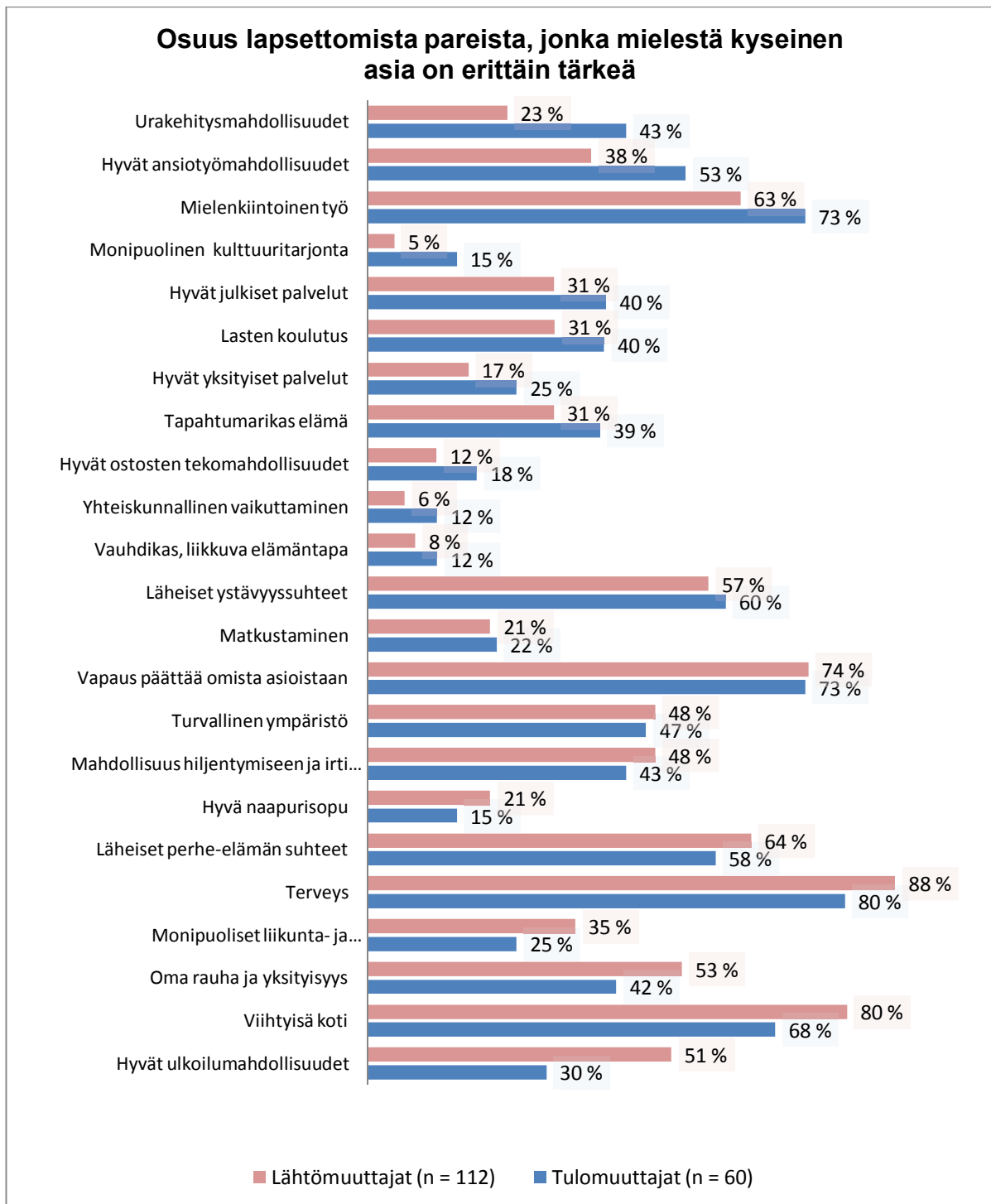
Helsinkiin muuttaneet yhden hengen taloudet ovat keski-ikänsä 29,4-vuotiaita ja kehyskuntiin muuttaneet keskimäärin 32,1-vuotiaita. Lapsettomien parien keski-ikä on tulomuuttajien joukossa 29,1 ja lähtömuuttajien ryhmässä 32,1. Kuva 15 esittää, miten suuri osuus tulo- ja lähtömuuttajista pitää edellisissä analyyseissä tarkasteltuja väittämiä erittäin tärkeinä omassa elämässään.

Kuva 15. Yksin asuvien tulo- ja lähtömuuttajien elämäntavat.

Vertaillessa yksin asuvien kotitalouksien tärkeinä pitämiä asioita on havaittavissa melko selkeitä eroja ryhmien välillä. Kysymyksen 23 väittämästä osa on muuttaneille kotitalouksille lähes yhtä tärkeitä muuton suunnasta riippumatta, mutta suurimmassa osassa on havaittavissa jonkinasteista hajontaa tulo- ja lähtömuuttajien välillä. Kaikkein eniten hajontaa on tapahtumarikkaan elämän kohdalla, jota Helsinkiin muuttaneet yhden hengen taloudet pitävät selvästi tärkeämpänä kuin lähtömuuttajat. Helsinkiin muuttaneet arvostavat myös vauhdikasta elämää, monipuolista kulttuuritarjontaa, matkustamista ja hyviä ostosten tekemismahdollisuuksia selvästi enemmän kuin kehyskuntiin muuttaneet. Helsinkiin muuttaneet sinkut pitävät myös työtä ja uraa tärkeämpänä kuin kaupungista pois muuttaneet. Nämä asiat, jotka ovat selvästi tärkeämpiä tulomuuttajille kuin lähtömuuttajille, ovat pitkälti sellaisia, joita usein pidetään kaupunkiasumisen vetovoimatekijöinä. Vertailun perusteella on kuitenkin myös havaittavissa tiettyjä asioita, jotka ovat kotitalouksille lähes yhtä tärkeitä muuton suunnasta riippumatta: sosiaaliset suhteet, liikuntamahdollisuudet, oman kodin viihtyisyys ja asuinalueen turvallisuus sekä terveys ovat lähestulkoon yhtä tärkeitä molemmille vastaajaryhmille, eivätkä ne varsinaisesti liity urbaaniin tai vähemmän urbaaniin elämään. Kysymyksen 23 väittämistä ainoastaan muutama on sellainen, jota kehyskuntiin muuttaneet pitävät selvästi tärkeämpänä kuin tulomuuttajat. Oma rauha ja yksityisyys, ulkoilumahdollisuudet, mahdollisuus hiljentymiseen sekä hyvä naapurisopu ovat sellaisia asioita, jotka korostuvat lähtömuuttajien arvoissa. Viimeksi mainitut asiat ovatkin sellaisia, joilla yleensä selitetään halua asua kaupungin ulkopuolella.

Seuraavaksi tarkastellaan vastakkaisiin suuntiin muuttaneiden lapsettomien parien arvostuksia vastaavalla tavalla kuin edellisessä analyysissä. Kuva 16 esittää, miten suuri osa tähän kotitaloustyyppiin kuuluvista tulo- ja lähtömuuttajista pitää kysymyksen 23 väittämiä erittäin tärkeinä.

Kuva 16. Kaksin asuvien lapsettomien tulo- ja lähtömuuttajien elämänarvot.

Tarkastellessa lapsettomien parien arvostuksia on havaittavissa, että vastauksissa on jonkun verran hajontaa muuton suunnan mukaan. Erot ovat vähemmän selkeitä kuin yksinasuvien kotitalouksien kohdalla. Suurin hajonta vastauksissa liittyy työhön ja uraan, joita myös Helsinkiin muuttaneet lapsettomat parit pitävät selvästi tärkeämpinä kuin vastaavat

lähtömuuttajat. Hyvät palvelut ja monipuolinen kulttuuri näyttävät myös olevan tärkeämpiä tulomuuttajille kuin lähtömuuttajille. Muutamien muiden tekijöiden kohdalla on myös jonkin asteisia eroja, ja esimerkiksi tapahtumarikas elämä ja hyvät julkiset palvelut ovat tärkeämpiä tulomuuttajille. Näiden asioiden kohdalla ero on kuitenkin suhteellisen pieni. Kysymyksen 23 väittämistä on myös muutamia sellaisia asioita, jotka ovat selvästi tärkeämpiä Helsingistä pois muuttaneille lapsettomille pareille kuin Helsinkiin muuttaneille. Monipuoliset liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet, oma rauha ja viihtyisä koti ovat erittäin tärkeitä suurimalle osalle Helsingistä pois muuttaneille. Elämänarvojen osalta on lapsettomien parien kohdalla havaittavissa suurempaa samankaltaisuutta kuin yksin asuvien kohdalla. Suurimassa osassa väittämässä ei ole kovinkaan monen prosentin ero lapsettomien parien arvostuksissa muuton suunnan mukaan.

Elämänarvoista tehdyn faktorianalyysin ja keskiarvovertailun perusteella Helsingin tulo- ja lähtömuuttajien arvostukset eivät näytä eroavan toisistaan kovinkaan merkittävästi. Kotitalouksien arvomaailma vaikuttaa kuitenkin jossain määrin olevan yhteydessä muuton suuntaan. Selkeitä eroja arvostuksissa on havaittavissa Helsinkiin ja Helsingistä pois muuttaneiden yhden hengen kotitalouksien vastauksissa. Sen sijaan vastakkaisiin suuntiin muuttaneiden lapsettomien parien arvomaailmassa ei analyysin perusteella näytä olevan yhtä selkeitä eroja. Seuraavassa kappaleessa paneudutaan asumiseen ja kotitalouksien omiin näkemyksiin ihanteellisesta asumisesta.

5.4 Muuton jälkeinen asuminen ja asumispreferenssit

Tässä kappaleessa tarkastellaan muuton jälkeistä tilannetta, eli minkä tyyppisiin asuntoihin kotitaloudet ovat asettuneet asumaan ja miten tyytyväisiä he ovat nykyiseen asumiseensa. Tämän jälkeen tarkastellaan vielä kotitalouksien näkemyksiä tulevaisuuden asumisestaan. Tämän analyysiosion tarkoituksena on saada näkemys kotitalouksien asumispreferensseistä.

Taulukko 6. Tulo- ja lähtömuuttajien nykyinen asuminen.

	Tulomuuttajat (n = 151)	Lähtömuuttajat (n = 325)
Nykyinen asuinalue	Osuus	Osuus
Kaupungin keskusta	39,3 %	6,9 %
Esikaupunkialue tai kaupungin lähiö	60,7 %	52,0 %
Maaseutukunnan keskus tai muu taajama	-	29,1 %
Maaseudun haja-asutusalue	-	12,1 %
Talotyyppi muuton jälkeen	Osuus	Osuus
Omakotitalo	0,7 %	32,9 %
Pari-/rivitalo	5,3 %	39,1 %
Kerrostalo	93,4 %	27,7 %
Muu	0,7 %	1,2 %
Omistussuhde muuton jälkeen	Osuus	Osuus
Oma	24,3 %	76,3 %
Asumisoikeusasunto	0,7 %	2,8 %
Työsuhdeasunto	3,3 %	1,5 %
Vuokra-asunto	70,4 %	18,5 %
Alivuokralaisasunto	1,3 %	0,9 %

Taulukko 6 esittää, minkä tyyppisille asuinalueille ja millaisiin asuntoihin tulo- ja lähtömuuttajat muuttivat asumaan muuton jälkeen. Taulukko osoittaa, että Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista noin 40 % on muuttanut keskustaan ja loput esikaupunkialueille. Tulomuuttajista suuri enemmistö (93,4 %) on muuttanut kerrostaloasuntoon. Tulomuuttajille on myös ominaista se, että suurin osa asuu vuokra-asunnossa ja ainoastaan noin neljännes itse omistamassaan asunnossa. Lähtömuuttajat ovat puolestaan suunnanneet melko erityyppisille asuinalueille, ja heistä noin puolet on muuttanut esikaupunkialueelle tai lähiöihin. He ovat myös muuttaneet hyvin erityyppisiin asuntoihin, ja kerrostalojen, omakotitalojen sekä pari- ja rivitalojen osuus on lähes yhtä suuri. Vastaukset osoittavat myös sen, että Helsingistä muutetaan seudun muihin kuntiin pääosin siksi, että sieltä ostetaan asunto. Lähtömuuttajista yli kolme neljäsosaa omistaa muuton jälkeisen asuntonsa. Tämän kysymyksen vastaukset kuvastavat hyvin tilannetta asuntomarkkinoilla: Helsingin asuntokanta koostuu pääosin kerrostaloasunnoista kun taas kehyskuntien tarjonta on huomattavasti monipuolisempi.

Seuraavaksi tarkastellaan, miten hyvin muuttaneet viihtyvät omalla asuinalueella ja miten heidän ihanteellisena pitämänsä elämäntapansa toteutuu nykyisellä asuinalueellaan. Tällä tavalla kartoitetaan miten muuttaneiden asuinpreferenssit ovat toteutuneet muuton jälkeen.

Taulukko 7. Tulo- ja lähtömuuttajien ihanteellisen elämän toteutuminen ja viihtyminen asuinalueellaan.

	Tulomuuttajat (n =147)	Lähtömuuttajat (n = 328)
Ihanteellisen elämäntavan toteutuminen	Osuus	Osuus
Ei toteudu lainkaan	2,0 %	0,3 %
Toteutuu melko huonosti	12,2 %	6,7 %
Ei toteudu hyvin eikä huonosti	10,9 %	9,8 %
Toteutuu melko hyvin	66,7 %	73,8 %
Toteutuu täysin	8,2 %	9,5 %
Viihtyminen asuinalueella	Osuus	Osuus
Viihdyn erinomaisesti	59,7 %	59,6 %
Viihdyn, mutta vaatii sopeutumista	31,5 %	34,3 %
Sopeutuminen tuntuu hieman vaikealta	6,7 %	4,0 %
Tuskin tulen sopeutumaan	2,0 %	2,1 %

Vertaillessa tulo- ja lähtömuuttajia on nähtävissä, että Helsingistä seudun muihin kuntiin muuttaneet kokevat, että heidän ihanteellisena pitämänsä elämäntapa toteutuu uudessa asuinympäristössään hieman paremmin kuin tulomuuttajilla. Tämä on ymmärrettävää, sillä suurin osa lähtömuuttoista on asunnonvaihtoja, ja muutto liittyy suurimassa osassa tapauksissa asunnon ostamiseen. On oletettavaa, että kotitalous pyrkii asunnon ostamisen yhteydessä toteuttamaan asumispreferenssinsä. Toisaalta Helsinkiin muuttaneistakin noin 75 % kokee, että ihanteellinen elämäntapa toteutuu uudessa asuinpaikassa melko hyvin tai erittäin hyvin, kun taas lähtömuuttajille vastaava luku on noin 83 %. Asuinalueella viihtymistä koskevan kysymyksen yhteydessä ei kotitalouksien välillä ole havaittavissa juuri lainkaan eroa muuton suunnan mukaan, ja noin 60 % molemmista ryhmistä viihtyy uudella asuinalueellaan. Molemmissa ryhmissä on myös paljon vastaajia, jotka viihtyvät hyvin, mutta ilmoittavat, että uusi asuinalue vaatii sopeutumista. Molemmat asumispreferensseihin liittyvät kysymykset antavat varsin positiivisen kuvan siitä, miten kyselyyn vastanneet suhtautuvat nykyiseen asuinympäristöönsä ja muuton jälkeiseen tilanteeseen. Esimerkiksi Vasasen (2009: 17) mukaan kyselytutkimuksissa saadaan usein melko positiivinen kuva asumisviihtyisyydestä. Roos (1978: 9–10) on puhunut niin sanotusta onnellisuusmuurista, jolla hän tarkoittaa sitä, että ihmiset luulevat olevansa onnellisempia kuin he todellisuudessa ovat. Hänen mukaansa kyselytutkimuksilla on taipumus antaa kaunisteltu kuva ihmisten hyvinvoinnista. Vaikka yleisesti oltaisiin tyytyväisiä asuinympäristöön, voivat yksityiskohtaisemmat kysymykset

Kortteisen (1982: 20) mukaan kuitenkin tuoda esille tyytymättömyyttä ja sellaisia ongelmia, joihin yleisempien kysymysten kautta ei päästä käsiksi.

Muuttaneiden asumispreferensseihin liittyy myös näkemykset tulevaisuuden asumisesta. Kyselytutkimuksessa kysyttiin muuttaneilta, missä ja minkä tyyppisessä asunnossa he arvioivat asuvansa viiden vuoden päässä. Usein nähdään, että Helsingissä asutaan tietyissä elämänvaiheissa, kuten opiskelun aloittamisen yhteydessä tai ennen perheen perustamista. Yleisen käsityksen mukaan kehyskuntiin taas muutetaan pitkälti perhekoon kasvaessa. Tämän kysymyksen osalta on kiinnostava tarkastella, missä Helsinkiin muuttaneet uskovat asuvansa viiden vuoden päästä, ja miten usein heidän arvioissaan esiintyy suunnitelmia muuttaa kehyskuntiin.

Taulukko 8. Tulo- ja lähtömuuttajien arvioitu asuinpaikka ja asuntotyyppi viiden vuoden päästä.

Arvioitu asuinpaikka ja asuntotyyppi viiden vuoden päästä

Tulomuuttajat (n = 153)	Kyllä	Ei
Pääkaupunkiseutu	49,7 % *	50,3 %
Iso kaupunki, keskusta	6,6 %	93,4 %
Iso kaupunki, esikaupunki	8,5 %	91,5 %
Keskisuuri kaupunki, keskusta	2,6 %	97,4 %
Keskisuuri kaupunki, ei keskusta	9,2 %	90,8 %
Pikkukaupunki	1,3 %	98,7 %
Pieni taajama	0,7 %	99,3 %
Maaseutu	3,3 %	96,7 %
Ulkomaat	5,2 %	94,8 %
Nykyinen asuinpaikkakunta	16,3 %	83,7 %

* Tulomuuttajista, 35,3 % arvioi asuvansa kerrostalossa, 8,5 % rivitalossa ja 5,9 % omakotitalossa pääkaupunkiseudulla.

Arvioitu asuinpaikka ja asuntotyyppi viiden vuoden päästä

Lähtömuuttajat (n = 332)	Kyllä	Ei
Pääkaupunkiseutu	25,9 %	74,1 %
Iso kaupunki, keskusta	1,8 %	98,2 %
Iso kaupunki, esikaupunki	4,5 %	95,5 %
Keskisuuri kaupunki, keskusta	2,4 %	97,6 %
Keskisuuri kaupunki, ei keskusta	9,3 %	90,7 %
Pikkukaupunki	2,7 %	97,3 %
Pieni taajama	5,4 %	94,6 %
Maaseutu	4,8 %	95,2 %
Ulkomaat	1,9 %	99,1 %
Nykyinen asuinpaikkakunta	41,9 %	58,1 %

Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista liki puolet uskoo asuvansa pääkaupunkiseudulla viiden vuoden päästä. Vastaajat, jotka arvioivat asuvansa pääkaupunkiseudulla, pitävät kerrostaloa todennäköisimpänä asumisvaihtoehtona. Kaikista tulomuuttajista 35,3 % arvioi asuvansa pääkaupunkiseudulla kerrostalossa, 8,5 % rivitalossa ja 5,9 % omakotitalossa. Tulomuuttajien vastauksissa korostuu melko voimakkaasti halu asua kaupungissa ja ainoastaan noin viisi prosenttia vastaajista uskoo asuvansa pikkukaupungissa, pienessä taajamassa tai maaseudulla viiden vuoden kuluttua. Toisaalta heidän vastauksissaan korostuu voimakkaammin halu asua esikaupungissa kuin kaupungin keskustassa. Ainoastaan vajaa 10 % tulomuuttajista arvioi asuvansa suuren tai keskisuuren kaupungin keskustassa viiden vuoden päästä. Tulomuuttajista ainoastaan 16,3 % uskoo asuvansa nykyisellä asuinpaikallaan vielä viiden vuoden päästä. Luku on alhainen verrattuna lähtömuuttajiin, joista 41,9 % arvioi asuvansa nykyisellä kotipaikkakunnallaan. Tämä ero selittynee pitkälti sillä, että kehyskuntiin muuttaneista suurempi osa omistaa nykyisen asuntonsa. Vastaajat ovat tässä mielessä eri vaiheessa asumisurallaan.

Vastaukset, jotka liittyvät tulevaisuuden asumiseen kuvastavat osittain tutkittujen asumispreferenssejä, ja sitä missä he haluaisivat asua. Toisaalta vastauksissa korostuu mahdollisesti myös taloudelliset realiteetit, eikä vastaus välttämättä kuvasta heidän ihanteellista asuinpaikkansa, vaan sitä missä he realistisesti luulevat voivansa asua. Kysymyksestä ei ole mahdollista arvioida, moniko vastaajista uskoo asuvansa Helsingissä viiden vuoden kuluttua. Kun kerran noin puolet kotitalouksista arvioi asuvansa jossain päin pääkaupunkiseutua, Helsingissä asuvia voi päätellä olevan vielä vähemmän. Tämä viittaisi siihen, että Helsingissä asuminen olisi eräällä tavalla välietappi ennen muualle muuttamista. Keskusta-asuminen ei Helsinkiin muuttaneiden vastauksissa korostu kovinkaan voimakkaasti, mutta esikaupunki nousee sitä voimakkaammin esille. Seuraavaksi keskitytään tarkastelussa kotitalouksien keskeisimpiin muuton syihin.

5.5 Muuton syyt

Edellisissä analyysikappaleissa on pyritty etsimään vastauksia siihen, minkä tyyppiset kotitaloudet ovat muuttaneet Helsinkiin. Tässä kappaleessa keskitytään puolestaan tarkastelemaan, minkä tyyppisiä syitä on kotitalouksien muuton taustalla, ja mitkä ovat Helsingin tärkeimmät vetovoimatekijät tutkimusaineistossa. Viime vuosina tehdyissä muuttoliiketutkimuksissa on usein ollut erilainen asetelma, ja niissä on ollut tapana tutkia Helsingistä seudun kehukseen suuntautuvaa muuttoliikettä Helsingin työntekijöiden ja kehyskuntien vetovoimatekijöiden kautta. Vetovoimatekijöitä lähestytään tässä tutkimuksessa yksilötasolta tarkastelemalla keskeisimpiä syitä, miksi kotitaloudet ovat muuttaneet Helsinkiin. Muuttajille lähetetyssä kyselylomakkeessa selvitettiin kohdealueen vetovoimatekijöitä kysymällä, miten suuri erilaisten tekijöiden vaikutus oli siihen, että he muuttivat nykyiseen asuinkuntaansa. Vetovoimatekijöitä koskevaa kysymystä analysoidaan seuraavaksi vastausten keskiarvoja tarkastelemalla.

Kyselylomakkeen kysymyksessä 4 tiedusteltiin eri tekijöiden vaikutusta siihen, miksi kotitaloudet olivat muuttaneet nykyiseen asuinkuntaansa. Taulukko 9 esittää 10 tärkeintä syytä Helsingin tulo- ja lähtömuuttoon. Taulukko esittää molempien ryhmien vastausten keskiarvon, ja arvosteluasteikko on 0–3 (0 = ei vaikutusta tai erittäin pieni, 1 = melko pieni, 2 = melko suuri, 3 = erittäin suuri). Liiteosion (liite 3) taulukko muuton syistä sisältää kaikkien 28 tekijän keskiarvon.

Taulukko 9. Helsingin vetovoimatekijät (*tilastollisesti merkittävä Mann-Whitney parametrittoman testin perusteella).

Eri tekijöiden vaikutus siihen, että on muutettu Helsinkiin

Tulomuutto (n = 147)	Keskiarvo
1 = Hyvät liikenneyhteydet	1,87*
2 = Oman työpaikan sijainti	1,83*
3 = Halu viettää kaupunkilaiselämää	1,41*
4 = Mieluisan asunnon saaminen	1,38*
5 = Kaupunkimainen asuinympäristö	1,29*
6 = Asuinympäristön viihtyisyys	1,18*
7 = Asuinympäristön turvallisuus	0,85*
8 = Muut harrastusmahdollisuudet	0,85
9 = Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	0,81*
10 = Asuinympäristön rauhallisuus	0,79*

Eri tekijöiden vaikutus siihen, että on muutettu Helsingistä johonkin toiseen Helsingin seudun kuntaan

Lähtömuutto (n = 319)	Keskiarvo
1 = Mieluisan asunnon saaminen	2,20*
2 = Asuinympäristön viihtyisyys	2,10*
3 = Asuinympäristön rauhallisuus	2,09*
4 = Luonto	1,91*
5 = Asuinympäristön turvallisuus	1,87*
6 = Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	1,52*
7 = Lapsille turvallinen ympäristö	1,33*
8 = Edullisemmän asunnon saaminen	1,31*
9 = Hyvät liikenneyhteydet	1,24*
10 = Maaseutumainen asuinympäristö	1,15*

Tulomuuttajien vastausten yllä olevissa taulukoissa voidaan nähdä kuvaavan Helsingin vetovoimatekijöitä, kun taas lähtömuuttajien vastaukset esittävät Helsingin seudun muiden kuntien vetovoimatekijöitä. Helsinkiin muuttaneiden vastauksien perusteella tärkeimmät syyt muuton taustalla ovat olleet hyvät liikenneyhteydet sekä oman työpaikan sijainti. Kolmanneksi tärkein syy Helsingin tulomuuttajien vastauksissa on halu viettää kaupunkilaiselämää. Näiden jälkeen korostuvat muuton syyt liittyvät asumiseen, ja niiden joukossa on melko yleismaallisia tekijöitä, kuten mieluisan asunnon saaminen sekä viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö. Kaupunkimaista asuinympäristöä Helsinkiin muuttaneet pitävät viidenneksi tärkeimpänä muuton syynä. Näiden lisäksi muuton syissä nousevat esille erilaiset harrastus-, ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet, joiden keskiarvo kuitenkin on suhteellisen alhainen.

Lähtömuuttajien vastauksissa puolestaan korostuvat enimmäkseen erilaiset asumiseen liittyvät tekijät. Tämä vastaa sitä yleistä käsitystä, että kehyskuntiin muutettaisiin ennen kaikkea asumisen vuoksi ja että kehyskuntien tärkeimmät vetovoimatekijät liittyisivät juuri asumiseen. Kymmenestä tärkeimmästä muuton syystä suurin osa liittyy asumiseen, joko itse asuntoon tai uuteen asuinympäristöön. Lähtömuuttajien tärkeimmät muuton syyt ovat pitkälti samoja kuin tulomuuttajien, mutta Helsingistä pois muuttaneille mieluisan asunnon saaminen sekä sopiva asuinympäristö ovat keskiarvon perusteella olleet huomattavasti tärkeämpiä syitä muuttoon. Helsingistä muualle seudulle muuttaneiden vastauksissa korostuvat pitkälti sellaiset asiat, joita myös yleisesti nähdään kehyskuntien vetovoimatekijöinä. Lähtömuuttajien vastauksien keskiarvot ovat myös korkeampia kuin tulomuuttajien, joka kuvastaa sitä, että asumiseen liittyvät syyt varsin voimakkaasti ohjaavat muuttoa Helsingistä seudun muihin kuntiin.

Helsingin tulomuuttajien muuton syistä suoritettiin analyysyjä myös pienemmille osajoukoille tulomuuttajaryhmän sisällä (ks. liite 4). Tällä tavalla pyrittiin selvittämään, muuttavatko erilaiset kotitaloudet Helsinkiin eri syistä, vai ovatko muuton syyt samankaltaiset kotitaloustyypistä riippumatta. Ensiksi vertailtiin 25–30- ja 30–35-vuotiaiden tulomuuttajien vastauksia. Vertailun perusteella ei ole juuri lainkaan havaittavissa eroja ryhmien vastauksissa. Molempien ikäryhmien vastauksissa korostuvat samat asiat kuin koko tulomuuttajien ryhmässä (vrt. taulukko 9), ja vastausten keskiarvossa ei ole merkittävää eroa iän mukaan. Muiden ikäryhmien osalta (35–40- ja 40–45-vuotiaat) ei ole mahdollista tehdä vertailua, koska tämän ikäisiä tulomuuttajia on sen verran vähän. Muuton syitä vertailtiin myös kotitaloustyypeittäin tarkastelemalla yksin asuvien ja lapsettomien parien vastausten keskiarvoja. Myös näiden ryhmien vastauksissa korostuu pitkälti samat muuton syyt. Ainoastaan halu viettää kaupunkilaiselämää, kaupunkimainen asuinympäristö sekä oman työpaikan sijainti korostuvat hieman selkeämmin yhden hengen kotitalouksien vastauksissa, joskaan ei kovinkaan selkeästi. Myöskään koulutustason perusteella ei näytä olevan kovin selkeitä eroja muuton syissä, vaikka muutamia jonkinasteisia eroja näyttäisi olevan. Kaupunkimainen asuinympäristö ja halu viettää kaupunkilaiselämää vaikuttaisivat olevan hieman tärkeämpiä korkeakoulutetuille, ja oman työpaikan sijainti vaikuttaisi myös korostuvan selkeämmin korkeakoulutettujen vastauksissa kuin opisto- tai ammattikoulutason tutkinnon suorittaneiden vastaavissa. Analyysin perusteella Helsinkiin muutetaan kuitenkin pitkälti samoista syistä koulutustasosta riippumatta.

Kotitalouksien muuton syitä pyrittiin myös tarkastelemaan faktorianalyysin kautta. Faktorianalyysin suorittaminen kysymyksen 4 vastauksista, jossa tarkastelussa oli eri tekijöiden vaikutus asuinkunnan valintaan, ei kuitenkaan onnistunut tulomuuttajien osalta. Tämä selittynee sillä, että Helsinkiin muuttaneiden vastauksissa on liian pieni hajonta, eli Helsinkiin muuttaneet kotitaloudet muuttavat Helsinkiin pitkälti samojen syiden vuoksi.

Tutkimuksen seuraavassa analyysikappaleessa tehdään tarkempi alueellinen tarkastelu Helsinkiin muuttaneista kotitalouksista. Kappaleessa 6 vertaillaan kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita kotitalouksia samantyyppisen tarkastelun kautta kuin tässä kappaleessa tarkasteltiin tulo- ja lähtömuuttajia.

6. Helsingin kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet

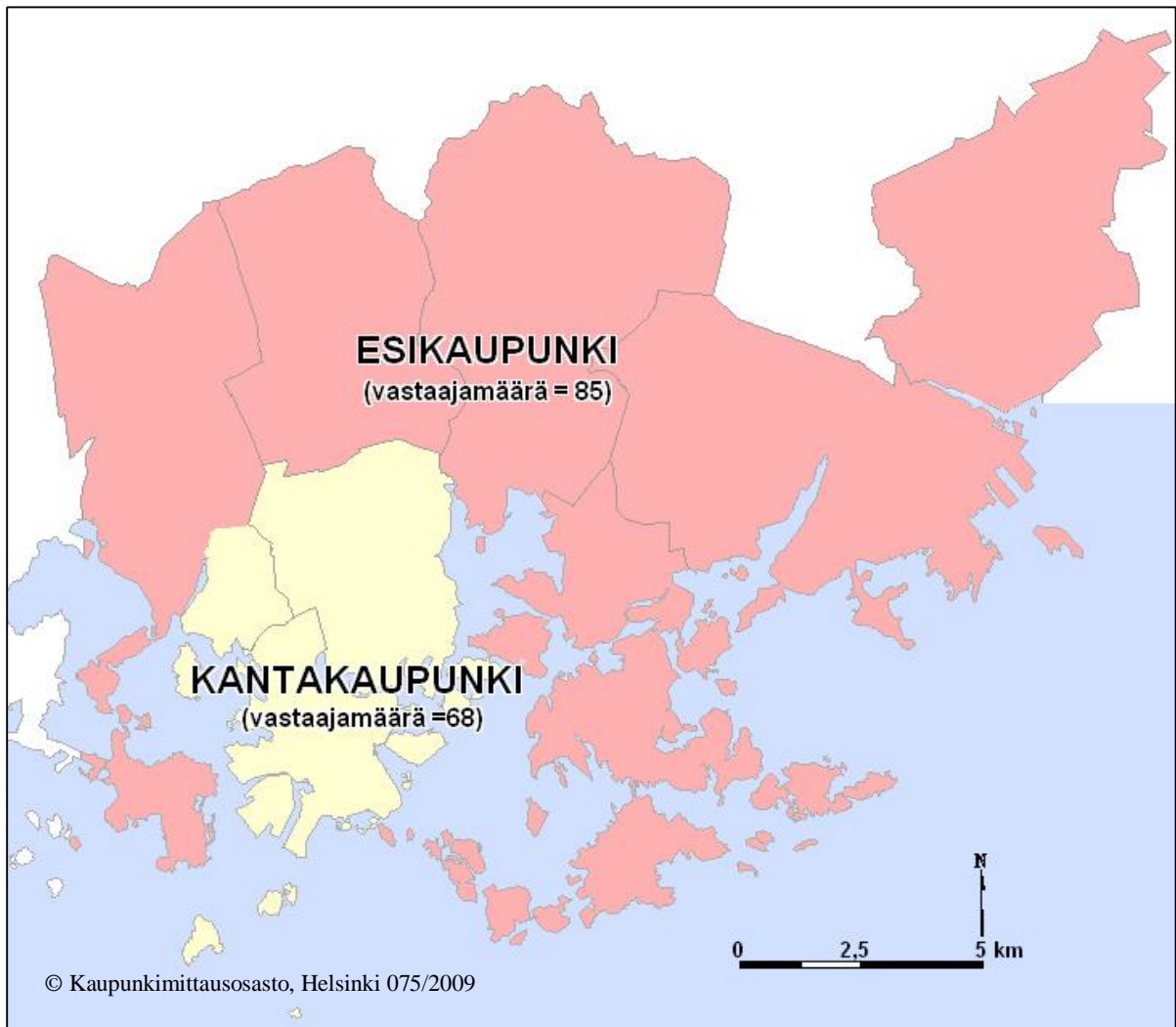
Tässä analyysiosiossa keskitytään Helsingin tulomuuton tarkempaan alueelliseen tarkasteluun. Helsingin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin suuntautuvaa muuttoa vertaillaan keskenään. Analyysin avulla pyritään kartoittamaan, millä tavalla näille alueille muuttaneet kotitaloudet eroavat toisistaan taustoiltaan, arvoiltaan ja asumispreferensseiltään. Analyysi liittyy vetovoimaisuuden tarkasteluun, ja tavoitteena on tunnistaa, miten vetovoimainen Helsingin kantakaupunki on suhteessa esikaupunkiin. Useissa tutkimuksissa on esitetty, että kantakaupunki olisi säilynyt vetovoimaisena, kun taas Helsingin esikaupunkivyöhykkeen nähdään olevan hankalammassa tilanteessa ja vaikeuksissa houkuttaa asukkaita. Erityisesti itäisen Helsingin lähiöalueita ei tätä nykyä pidetä kovinkaan vetovoimaisina, ja niillä on nähty olevan huonot edellytykset kilpailla asukkaista kehyskuntien kanssa (esim. Vilkama 2006). Tämän kappaleen analyyseissä kartoitetaan, miltä tilanne näyttää tutkimusaineiston perusteella.

Luvussa 6.1 esitetään analyyseissä käytettyä aluerajausta tulomuuton tarkempaan tarkasteluun. Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien elämänvaiheeseen paneudutaan kappaleessa 6.2, jonka jälkeen selvitetään muuttaneiden elämänarvoja ja asumishistoriaa (kpl 6.3). Näiden jälkeen tarkastellaan kotitalouksien nykyistä asumista ja asumispreferenssejä (kpl 6.4). Tutkimuksen analyysiosuus päättyy lukuun 6.5, jossa tutkitaan kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien muuton syitä.

6.1 Aluerajaus

Tulomuuton alueellisessa tarkastelussa käytetään kahtiajakoa, joka perustuu Helsingin kaupungin viralliseen piirijakoon (kuva 17, s. 71) (Piirijakokartta 2008). Helsingin tulomuuton tarkempaa alueellista tarkastelua varten pyrittiin löytämään sellainen aluejako, joka ei olisi liian yksityiskohtainen mutta ei myöskään liian karkea. Aluejaon kriteerinä oli, että jokaisella alueella olisi riittävästi vastaajia. Suhteellisen pieni otos (153 vastaajaa) ei mahdollista kovinkaan moninaisen aluejaon käyttämistä analyysissa, joten jaossa päädyttiin

Helsingin jakamiseen kahteen osaan. Aluejaon perusteella tutkimusaineisto voidaan jakaa kahteen lähes yhtä suureen ryhmään: kantakaupunkiin muuttaneita kotitalouksia on 68 ja esikaupunkiin muuttaneita 85. Kotitaloudet on paikannettu heidän nykyisen kotiosoitteensa perusteella. Tarkastellessa näille alueille suuntautuvaa muuttoliikettä, on hyvä huomioida se, että sekä kantakaupunkiin että esikaupunkiin kuuluu melko erityyppisiä asuinalueita. Etenkin esikaupungin kohdalla on vaikea puhua yhtenäisestä alueesta, koska esikaupunkivyöhykkeelle mahtuu sosioekonomiselta ja fyysiseltä rakenteeltaan hyvin erilaisia asuinalueita. Monet läntisen Helsingin esikaupunkialueet ovat esimerkiksi arvostetumpia kuin useat itäisen Helsingin lähiöalueet. Toisaalta myös kantakaupunkiin mahtuu arvostukseltaan ja sosioekonomiselta rakenteeltaan melko erityyppisiä asuinalueita. Esimerkiksi eteläinen ja läntinen kantakaupunki ovat alueina ja väestörakenteeltaan hieman erityyppisiä kuin koillisen kantakaupungin entiset työväenkaupunginosat. Taulukossa 10 esitetään muutamia tilastolukuja Helsingin kantakaupungin ja esikaupungin väestöstä ja rakennetusta ympäristöstä.

Kuva 17. Tulomuuttajien alueellinen tarkastelu (SeutuCD (2009), Seutukartta).

Taulukko 10. Tilastotietoja Helsingin kantakaupungista ja esikaupungista (Aluesarjat 2010).

	Kantakaupunki	Esikaupunki
Väkiluku (2010)	173 899	391 533
Kokonaisnettomuutto (2008)	2 115	1 787
Keskitulot * (2008)	32 324	28 619
Korkeakoulutettujen osuus * (2009)	38,8 %	32,7 %
Työttömyysaste	5,2 %	6,5 %
Kerrostalojen osuus	96,9 %	79,0 %

* 15-vuotta täytäneistä

Valtaosa Helsingin väestöstä asuu esikaupunkiin luettavilla alueilla, ja sen väkiluku on yli kaksinkertainen kantakaupunkiin nähden. Väestön sosioekonomisissa ominaisuuksissa on myös havaittavissa suhteellisen selkeä ero alueiden välillä: kantakaupungissa asuvien

bruttotulot ovat keskimäärin melkein 4 000 € enemmän kuin esikaupunkilaiset, ja korkeakoulutettujen osuus kantakaupungissa on noin 6 % korkeampi kuin esikaupunkialueilla. Esikaupungissa on myös hieman korkeampi työttömyysprosentti kuin kantakaupungissa. Koko Helsinki on hyvin kerrostalovaltaista aluetta, mutta kerrostalojen osuus esikaupungissa on kuitenkin selvästi alhaisempi kuin kantakaupungissa, jossa lähes koko asuntokanta koostuu kerrostaloista. Esikaupungissa liki neljä viidesosaa asuntokannasta koostuu kerrostaloasunnoista. Alueiden kokonaisnettomuutossa ei ole havaittavissa kovinkaan suurta eroa alueiden välillä, ja molemmat saivat vuonna 2008 muuttovoittoa noin 2 000 hengellä.

6.2 Asumishistoria

Seuraavaksi tarkastellaan kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden asumishistoriaa. Taulukko 11 esittää, missä vastanneet kotitaloudet ovat aiemmin elämänsä aikana asuneet sekä minkä tyyppisellä asuinalueella ja millaisessa asunnossa he olivat asuneet ennen muuttoa.

Taulukko 11. Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden asumishistoria.

	Kantakaupunki (n = 68)	Esikaupunki (n = 85)
Edellinen asuinalue	Osuus	Osuus
Kaupungin keskusta	39,4 %	20,0 %
Esikaupunkialue tai kaupungin lähiö	53,0 %	70,0 %
Maaseutukunnan keskus tai muu taajama	7,6 %	7,5 %
Maaseudun haja-asutusalue	-	2,5 %
Talotyyppi ennen muuttoa	Osuus	Osuus
Omakotitalo	7,7 %	16,7 %
Pari-/rivitalo	13,8 %	13,1 %
Kerrostalo	76,9 %	70,2 %
Muu	1,5 %	-
Omistussuhde, ennen muuttoa	Osuus	Osuus
Oma	13,2 %	16,7 %
Asumisoikeusasunto	-	3,6 %
Työsuhdeasunto	1,5 %	3,6 %
Vuokra-asunto	66,2 %	66,7 %
Alivuokralaisasunto	7,4 %	1,2 %
Muu	11,8 %	8,3 %

Asunut aiemmin elämänsä aikana	Osuus	Osuus
Asunut Helsingissä	72,1 %	67,1 %
Asunut Espoossa	38,2 %	25,9 %
Asunut Vantaalla	7,4 %	34,1 %
Asunut Kauniaisissa	2,9 %	-
Asunut pääkaupunkiseudun ympäristössä	22,1 %	17,6 %
Asunut maaseutukunnassa muualla maassa	48,5 %	35,3 %
Asunut ulkomailla	45,6 %	31,8 %

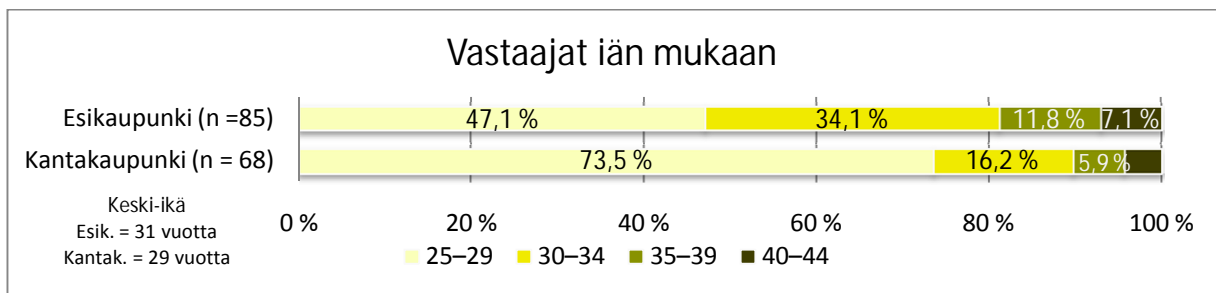
Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita kotitalouksia vertaillen ei ole havaittavissa kovinkaan selkeää eroa ryhmien asumishistoriassa. Kun katsotaan, minkä tyyppiseltä asuinalueelta kotitaloudet ovat muuttaneet nykyiseen asuntoonsa, ryhmien välillä on kuitenkin havaittavissa suhteellisen selvä ero. Liki 40 % kantakaupunkilaisista ja 20 % esikaupunkilaisista on muuttanut nykyiseen asuntoonsa kaupungin keskustasta. Esikaupunkiin muuttaneista kotitalouksista 70 % on asunut esikaupungissa tai kaupungin lähiössä ennen muuttoa. Tämä tukee käsitystä, jonka mukaan yleensä muutetaan samantyyppisten alueiden välillä. Muuttaneiden aikaisempaa asumista tarkasteltaessa on muilta osin havaittavissa runsaasti samankaltaisuuksia. Selvä enemmistö molemmista ryhmistä (yli 70 %) on ennen muuttoa asunut kerrostaloasunnossa, ja noin 66 % molemmista ryhmistä on ennen muuttoa asunut vuokralla. Ainostaan pieni osa kaikista tulomuuttajista on ennen muuttoa asunut itse omistamassaan asunnossa. Sekä kantakaupunkiin että esikaupunkiin muuttaneiden joukosta selvä enemmistö on aikaisemmin elämänsä aikana asunut Helsingissä. Huomattava osa on myös jossain vaiheessa elämää asunut jossain muussa pääkaupunkiseudun kunnassa. Eroa asumishistoriassa on havaittavissa senkin suhteen, että kantakaupunkilaisista huomattava osa (45,6 %) on jossain vaiheessa asunut ulkomailla. Lisäksi kantakaupunkilaisista melko suuri ryhmä on aiemmin asunut Espoossa (38,2 %) kun taas esikaupunkilaisista 34,1 % on asunut Vantaalla. Seuraavaksi tarkastellaan esikaupunkiin ja kantakaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien elämänvaihetta.

6.3 Elämänvaihe

Tässä analyysiosiossa tarkastellaan kotitalouksia demografisen ja sosioekonomisen tilanteen mukaan ja kartoitetaan, minkä tyyppisiä muuttajia Helsingin kantakaupunki ja esikaupunki ovat vetäneet puoleensa. Tällä tavalla selvitetään, onko muuton suunnan mukaan havaittavissa

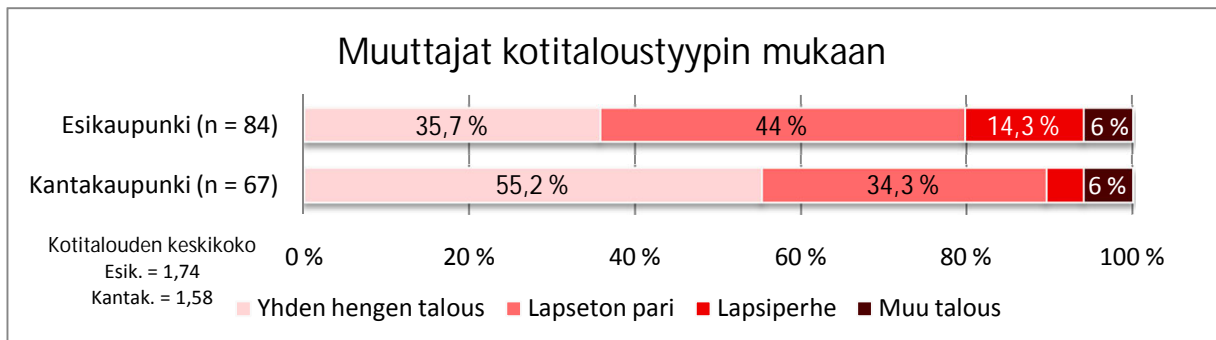
selkeitä eroja siinä, millaisia kotitalouksia on muuttanut eri puolille kaupunkia. Tarkastelemalla millaisessa elämänvaiheessa kotitaloudet ovat pohjustetaan myöhemmin tutkimuksessa tehtäviä analyysyjä.

Vertaillen esikaupunkiin ja kantakaupunkiin muuttaneiden ikärakennetta on havaittavissa huomattava ero ryhmien välillä. Kantakaupunkiin muuttaneet ovat nuorempia kuin esikaupunkiin muuttaneet, ja kantakaupunkiin muuttaneista vastaajista melkein kolme neljäsosaa kuuluu ikäryhmään 25–29, kun taas esikaupunkiin muuttaneista hieman vajaa puolet on tämän ikäisiä. Ero ikärakenteessa tukee käsitystä, jonka mukaan keskustassa asuminen kuuluisi tiettyyn elämänvaiheeseen ja houkuttelisi erityisesti nuorempia. Esikaupunkialueet vetävät todennäköisesti hieman monipuolisemman asuntokantansa vuoksi puoleensa eri elämänvaiheessa olevia kotitalouksia paremmin kuin kantakaupunki.

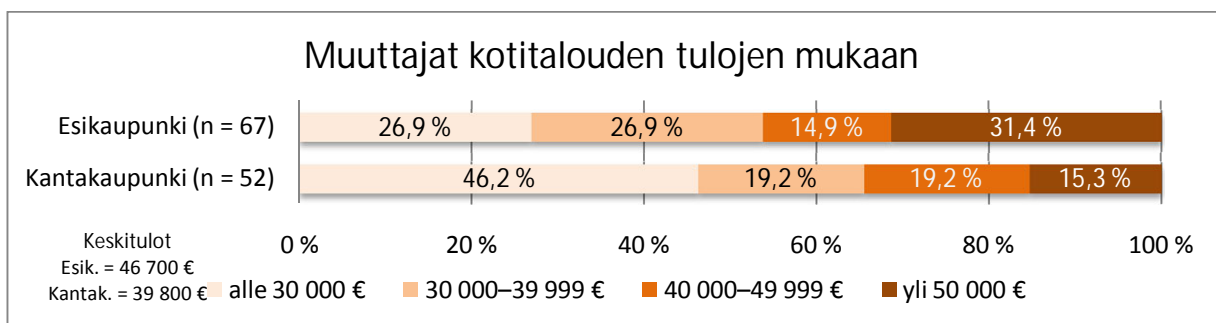
Kuva 18. Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet iän mukaan.

Myös kotitaloustyyppissä on eroa muuton suunnan mukaan. Kantakaupunkiin muuttaneista kotitalouksista yli puolet on yksinasuvia ja lähes 35 % lapsettomia pareja. Esikaupunkiin muuttaneiden ryhmässä on puolestaan parikymmentä prosenttia vähemmän yksinasuvia kuin kantakaupunkiin muuttaneiden joukossa ja noin kymmenen prosenttia enemmän pariskuntia ilman lapsia. Lapsiperheiden osuus on esikaupunkilaisten joukossa korkeampi kuin kantakaupunkilaisten joukossa, mutta kuitenkin melko alhainen (14 %). Kotitaloustyyppien vertailu tukee hyvin käsitystä siitä, että Helsingin kantakaupunki vetää puolensa lähinnä yksin ja kaksin asuvia aikuisia. Esikaupungin kohdalla tilanne ei ole merkittävän erilainen, mutta todennäköisesti monipuolisemman ja suuremman asuntokannan vuoksi alue soveltuu jonkun verran kantakaupunkia paremmin myös lapsiperheille.

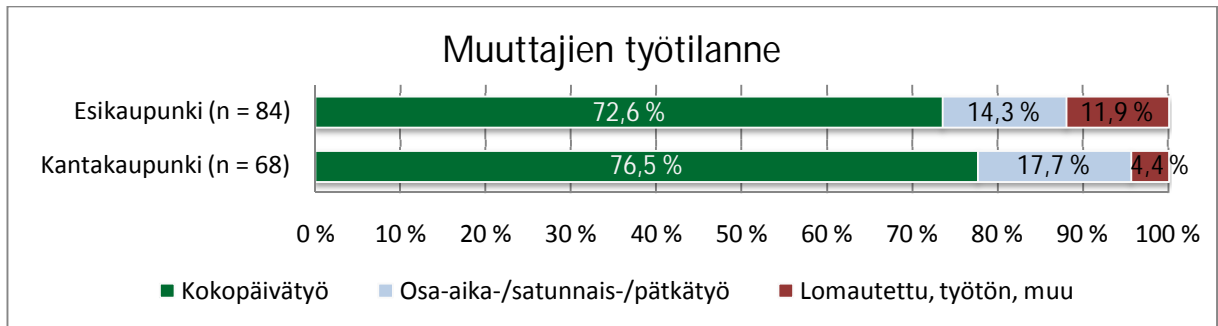
Kuva 19. Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet kotitaloustyyppin mukaan.

Kotitalouksien tuloja tarkasteltaessa on havaittavissa, että kantakaupunkiin muuttaneet kotitaloudet ovat pientuloisempia kuin esikaupunkiin muuttaneet. Kantakaupunkiin muuttaneista kotitalouksista noin 46 % kuuluu alle 30 000 € vuodessa ansaitseviin, kun taas vastaava luku esikaupunkiin muuttaneille on noin 27 %. Yli 50 000 € vuodessa ansaitsevia kotitalouksia on puolestaan noin 15 prosenttia kantakaupunkiin muuttaneista, kun taas vastaavaan tulotasoon ylittää yli puolet enemmän esikaupunkilaisista. Kantakaupunkiin muuttaneet ansaitsevat keskimäärin 39 800 € ja esikaupunkiin muuttaneet 46 700 €. Tähän tulokseen vaikuttaa tosin se, että kantakaupunkiin muuttaneiden joukossa on enemmän yhden hengen kotitalouksia, kun taas esikaupunkiin on muuttanut enemmän kotitalouksia, joissa on kaksi työssäkäyvää. Jos kotitalouden keskitulot jaetaan kotitalouden keskikoon mukaan, ei ole merkittävää eroa ryhmien välillä, ja silloin kantakaupunkiin muuttaneet ansaitsevat hieman esikaupunkiin muuttaneita enemmän (kantakaupunkilaiset 26 380 € ja esikaupunkilaiset 24 730 €).

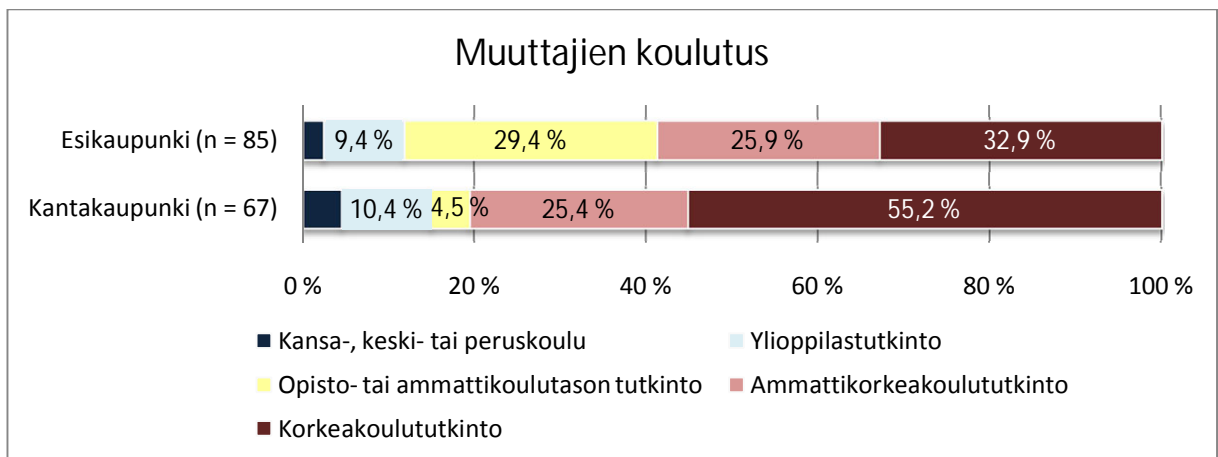
Kuva 20. Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet tulojen mukaan.

Vertaillessa muuttajien työtilannetta on havaittavissa jonkun verran eroa työllisyydessä kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden välillä. Suurin osa molemmista ryhmistä on kokopäivätyössä, mutta kantakaupunkiin muuttaneista noin 4 % on tällä hetkellä ilman töitä kun taas esikaupunkiin muuttaneista vastaava luku on noin 12 %.

Kuva 21. Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet työtilanteen mukaan.

Muuttajien koulutustasossa on puolestaan suhteellisen selvä ero sillä, kantakaupunkiin muuttaneiden joukossa on enemmän korkeakoulutettuja. Heistä noin 55 % on suorittanut korkeakoulututkinnon, kun taas esikaupunkiin muuttaneista vastaava luku on noin 33 %. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on molemmissa ryhmissä liki yhtä suuri, kun taas opisto- tai ammattikoulutason tutkinnon suorittaneita on selvästi enemmän esikaupunkiin muuttaneiden joukossa.

Kuva 22. Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet koulutustason mukaan.

Tämän luvun analyysien perusteella tutkimusaineistossa on tiettyjä tunnistettavia eroja kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien välillä. Muuttajaryhmien ikä- ja perherakenteiden perusteella kantakaupunki vetää puoleensa nuorempia muuttajia ja pienempiä kotitalouksia. Lisäksi on havaittavissa eroa muuttaneiden välillä myös koulutustason perusteella, sillä kantakaupunkiin muuttaneista selvästi suurempi osa on korkeakoulutettuja. Näiden analyysien perusteella kotitalouksien elämäntilanteessa on eroja muuton suunnan mukaan. Seuraavassa luvussa tarkastellaan kotitalouksien elämänarvoja.

6.4 Elämänarvot

Tässä kappaleessa tarkastellaan onko muuton suunnan mukaan havaittavissa eroja kotitalouksien arvostuksissa. Erityisen kiinnostava on se, onko kantakaupunkiin muuttaneiden henkilöiden elämänarvoissa havaittavissa sellaista, jota perinteisesti yhdistetään keskusta-asumiseen ja ovatko esikaupunkiin muuttaneiden elämänarvot vastaavasti luonteeltaan vähemmän urbaaneja.

Elämänarvoja tarkastellaan kyselylomakkeen kysymyksen 24 (liite 1) kautta, jossa on selvitetty eri asioiden tärkeyttä tutkittujen omassa elämässä. Muuttaneiden arvostuksia tarkastellaan vertailemalla kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden vastauksien keskiarvoja. Näiden ryhmien arvostuksia ei sen sijaan tarkastella faktorianalyysin avulla, koska kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita kotitalouksia on kyseistä tarkoitusta varten liian pieni määrä kyselyaineistossa. Taulukko 12 esittää tulo- ja lähtömuuttajien vastausten keskiarvoja, keskihajonnan sekä eron kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden vastauksien keskiarvossa.

Taulukko 12. Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden elämänarvot (* tilastollisesti merkittävä Mann-Whitney parametrittoman testin perusteella).

Keskivertovertailu muuttaneiden elämänarvoista			
	Kantakaupunki (n = 67)	Esikaupunki (n = 83)	
	Keskiarvo (keskihajonta)	Keskiarvo (keskihajonta)	Keskiarvon ero
Terveys	3,87 (0,39)	3,81 (0,40)	0,06
Hyvät ansiotyömahdollisuudet	3,43 (0,66)	3,43 (0,57)	0,00
Urakehitysmahdollisuudet	3,19 (0,80)	3,01 (0,79)	0,18
Mielenkiintoinen työ	3,7 (0,55)	3,67 (0,50)	0,03
Lasten koulutus	2,46 (1,34)	2,37 (1,35)	0,09
Läheiset perhe-elämän suhteet	3,43 (0,87)	3,47 (0,75)	-0,04
Läheiset ystävyysuhteet	3,61 (0,55)	3,65 (0,53)	-0,04
Hyvä naapurisopu	2,63 (0,76)	2,81 (0,79)	-0,18
Oma rauha ja yksityisyys	3,27 (0,69)	3,36 (0,71)	-0,09
Viihtyisä koti	3,67 (0,50)	3,64 (0,55)	0,03
Vapaus päättää omista asioista	3,75 (0,44)	3,80 (0,44)	-0,05
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	2,48 (0,80)	2,24 (0,88)	0,24
Mahdollisuus hiljentyä ja irti kiireestä *	3,09 (0,73)	3,28 (0,86)	-0,19
Hyvät julkiset palvelut	3,34 (0,62)	3,30 (0,71)	0,04
Hyvät yksityiset palvelut	3,12 (0,75)	2,94 (0,72)	0,18
Monipuolinen kulttuuritarjonta *	3,04 (0,79)	2,61 (0,81)	0,43
Monipuoliset liikunta- ja urheilumahdollisuudet	3,09 (0,72)	3,17 (0,71)	-0,08
Hyvät ulkoilumahdollisuudet	3,09 (0,62)	3,24 (0,76)	-0,15
Hyvät ostostentekumahdollisuudet	2,91 (0,79)	3,05 (0,68)	-0,14
Matkustaminen	3,03 (0,80)	3,00 (0,77)	0,03
Tapaturmarikas elämä	3,36 (0,72)	3,19 (0,74)	0,17
Vauhdikas, liikkuva elämäntapa	2,85 (0,86)	2,65 (0,88)	0,20
Turvallinen ympäristö	3,28 (0,65)	3,43 (0,65)	-0,15

Keskiarvovertailun perusteella kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden vastauksissa ei juuri ole havaittavissa merkittäviä eroja. Ainoastaan monipuolinen kulttuuritarjonta on asia, jonka arvostuksessa on suhteellisen selvä ero ryhmien välillä ja jota kantakaupunkiin muuttaneet arvostavat selvästi enemmän kuin esikaupunkilaiset. Muilta osin arvostukset näyttävät olevan pitkälti samankaltaisia, ja molempien ryhmien vastauksissa tärkeimmiksi nousee terveys, vapaus päättää omista asioista, viihtyisä koti sekä läheiset ystävyysuhteet. Työ ja ura ovat vertailun mukaan myös lähes yhtä tärkeitä kantakaupunkilaisille ja esikaupunkilaisille.

Elämänarvoanalyysi ei siis viittaa siihen, että Helsingin eri osiin muuttaneet kotitaloudet poikkeaisivat merkittävästi toisistaan. Seuraavassa kappaleessa tarkastellaan kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden muuton jälkeistä asumista ja näkemyksiä asumisesta.

6.5 Muuton jälkeinen asuminen ja asumispreferenssit

Tässä luvussa tarkastellaan kotitalouksien nykyistä asumista, viihtymistä uudella asuinalueellaan ja arvioita tulevaisuuden asumisesta. Taulukko 13 esittää, minkä tyyppisille asuinalueille ja millaisiin asuntoihin tulo- ja lähtömuuttajat ovat muuttaneet asumaan.

Taulukko 13. Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden nykyinen asuminen.

	Kantakaupunki (n = 67)	Esikaupunki (n = 84)
Talotyyppi muuton jälkeen	Osuus	Osuus
Omakotitalo	-	1,2 %
Pari-/rivitalo	1,5 %	8,3 %
Kerrostalo	98,5 %	89,3 %
Muu		1,2 %
Omistussuhde muuton jälkeen	Osuus	Osuus
Oma	10,3 %	35,7 %
Asumisoikeusasunto	-	1,2 %
Työsuhdeasunto	2,9 %	3,6 %
Vuokra-asunto	83,8 %	59,5 %
Alivuokralaisasunto	2,9 %	-

Kerrostaloasuminen on ennako-odotusten mukaisesti hyvin hallitsevaa molemmissa ryhmissä, sillä lähestulkoon kaikki kantakaupunkiin muuttaneet ovat muuttaneet kerrostaloasuntoon, ja esikaupunkiin muuttaneistakin yli 89 %. Helsingin kerrostalovaltainen asuntokanta selittää keskeisellä tavalla kerrostaloasumisen suosiota. Sen sijaan asunnon omistussuhteessa on selvä ero sen mukaan ovatko kotitaloudet muuttaneet kantakaupunkiin vai esikaupunkiin. Kantakaupunkiin muuttaneista kotitalouksista ainoastaan noin kymmenes asuu itse omistamassaan asunnossa ja melkein 84 % asuu vuokralla. Esikaupunkiin muuttaneiden joukossa on puolestaan suhteellisesti selvästi enemmän omistusasunnossa asuvia (noin 36 %) ja vähemmän vuokralla asuvia (noin 60 %). Tämä selittyy hieman erilaisilla elämänvaiheilla, ja etenkin sillä, että esikaupunkiin muuttaneet ovat keskimäärin hieman vanhempia kuin kantakaupunkiin muuttaneet. Vaikutusta voi mahdollisesti myös olla sillä, että esikaupungin asuntojen hintataso on hieman kantakaupunkia alhaisempi.

Taulukko 14 kertoo miten hyvin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneet viihtyvät nykyisellä asuinalueellaan ja miten he kokevat ihanteellisen pitämänsä elämäntavan toteutuneen uudella asuinpaikalla.

Taulukko 14. Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden ihanteellisen elämän toteutuminen ja viihtyminen asuinalueellaan.

	Kantakaupunki (n = 64)	Esikaupunki (n = 83)
Ihanteellisen elämäntavan toteutuminen	Osuus	Osuus
Ei toteudu lainkaan	1,6 %	2,4 %
Toteutuu melko huonosti	12,5 %	12,0 %
Ei toteudu hyvin eikä huonosti	12,5 %	9,6 %
Toteutuu melko hyvin	60,9 %	71,1 %
Toteutuu täysin	12,5 %	4,8 %
Viihtyminen asuinalueella	Osuus	Osuus
Viihdyn erinomaisesti	65,2 %	55,4 %
Viihdyn, mutta vaatii sopeutumista	27,3 %	34,9 %
Sopeutuminen tuntuu hieman vaikealta	6,1 %	7,2 %
Tuskin tulen sopeutumaan	1,5 %	2,4 %

Vertaillessa kotitalouksia yllä olevan taulukon perusteella on havaittavissa jonkinasteista eroa siinä, miten kotitaloudet kokevat, että heidän asumispreferenssinsä ovat toteutuneet. Kantakaupunkiin muuttaneista kotitalouksista hieman suurempi osa on sitä mieltä, että ihanteellinen elämäntapa toteutuu täysin. Molemmista ryhmistä suurin osa on kuitenkin sitä mieltä, että ihanteellinen elämäntapa toteutuu vähintään melko hyvin uudella asuinpaikallaan (yli 70 %). Molemmista ryhmistä suurin piirtein yhtä suuri osa (noin 12 %) on taas sitä mieltä, että ihanteellinen elämä toteutuu melko huonosti. Kysymyksessä kotitalouksien viihtymisestä uudella asuinalueellaan vastaukset ovat samantyyppisiä. Kantakaupunkiin muuttaneet ovat hieman tyytyväisempiä asuinalueeseensa kuin esikaupunkilaiset, vaikka molemmista ryhmistä yli puolet ilmoittaa viihtyvänsä erinomaisesti. Molemmista joukoista vajaa 10 % on ollut sopeutumisvaikeuksia tai tuskin tulevat sopeutumaan uuteen asuinalueeseen.

Taulukko 15. Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden arvioitu asuinpaikka ja asuntotyyppi viiden vuoden päästä.

Arvioitu asuinpaikka ja asuntotyyppi viiden vuoden päästä		
Kantakaupunki (n =68)	Kyllä	Ei
Pääkaupunkiseutu	52,9 %*	47,1 %
Iso kaupunki, keskusta	7,4 %	92,6 %
Iso kaupunki, esikaupunki	7,4 %	92,6 %
Keskisuuri kaupunki, keskusta	5,9 %	94,1 %
Keskisuuri kaupunki, ei keskusta	10,3 %	89,7 %
Pikkukaupunki	2,9 %	97,1 %
Pieni taajama	1,5 %	98,5 %
Maaseutu	2,9 %	97,1 %
Ulkomaat	5,9 %	94,1 %
Nykyinen asuinpaikkakunta	11,8 %	88,2 %

Esikaupunki (n =85)	Kyllä	Ei
Pääkaupunkiseutu	47,1 %**	52,9 %
Iso kaupunki, keskusta	5,9 %	94,1 %
Iso kaupunki, esikaupunki	9,4 %	90,6 %
Keskisuuri kaupunki, keskusta	-	100,0 %
Keskisuuri kaupunki, ei keskusta	8,2 %	91,8 %
Pikkukaupunki	-	100,0 %
Pieni taajama	-	100,0 %
Maaseutu	3,5 %	96,5 %
Ulkomaat	4,7 %	95,3 %
Nykyinen asuinpaikkakunta	20,0 %	80,0 %

*kaikista kantakaupunkiin muuttaneista 39,7 % arvioi asuvansa kerrostalossa, 5,9 % rivitalossa ja 7,4 % omakotitalossa pääkaupunkiseudulla

**kaikista esikaupunkiin muuttaneista 31,8 % arvioi asuvansa kerrostalossa, 10,6 % rivitalossa ja 4,7 % omakotitalossa pääkaupunkiseudulla

Taulukko 15 esittää, missä kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneet kotitaloudet uskovat asuvansa viiden vuoden päästä. Tulevaisuuden asumisen kohdalla ei myöskään ole havaittavissa kovin selkeitä eroja kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden välillä. Molemmista ryhmistä noin puolet vastaajista uskoo asuvansa pääkaupunkiseudulla viiden vuoden päästä. Lähes 40 % kaikista kantakaupunkiin muuttaneista ja 30 % esikaupunkiin muuttaneista arvioi asuvansa kerrostalossa pääkaupunkiseudulla. Kantakaupunkiin

muuttaneista taas noin 12 % uskoo asuvansa nykyisellä asuinpaikkakunnalla viiden vuoden päästä ja esikaupunkiin muuttaneista kotitalouksista vastaava luku on 20 %. Tämä on todennäköisesti yhteydessä siihen, että esikaupunkiin muuttaneista suurempi osa asuu omistusasunnossa, jolloin varmemmin tiedetään, missä tullaan asumaan viiden vuoden päästä. Keskusta-asuminen on vertailun perusteella todennäköisempi vaihtoehto kantakaupunkiin muuttaneiden mielestä. Heistä suurempi osa kuin esikaupunkilaisista uskoo asuvansa ison tai keskisuuren kaupungin keskustassa viiden vuoden päästä. Suurin piirtein yhtä suuri osa molemmista ryhmistä vuorostaan uskoo asuvansa ison tai keskisuuren kaupungin esikaupunkialueella viiden vuoden kuluttua. Maaseutumainen asuinympäristö ei puolestaan houkuttele kumpaakaan ryhmää, ja molemmista ryhmistä ainoastaan pieni osa uskoo asuvansa maaseudulla tai pienessä kaupungissa viiden vuoden päästä.

Seuraavaksi tarkastellaan kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien muuton syitä.

6.6 Muuton syyt

Tässä osiossa käsitellään muuton syitä, jotka liittyvät Helsingin kantakaupungin ja esikaupungin vetovoimaisuuden tarkasteluun muuttaneiden kotitalouksien omasta näkökulmasta. Analyysin avulla halutaan selvittää, muutetaanko kantakaupunkiin ja esikaupunkialueille eri syistä, vai ovatko vetovoimatekijät samat riippumatta siitä suuntautuuko muutto lähemmäksi vai kauemmaksi Helsingin keskustasta. Taulukko 16 esittää 10 tärkeintä yksittäistä syytä, miksi kantakaupunkiin ja esikaupunkiin on muutettu. Syiden arvojärjestys perustuu molempien vastaajaryhmien vastauksien keskiarvoon kysymyksessä 4, ja arvosteluasteikko on 0–3.

Taulukko 16. Eri tekijöiden vaikutus siihen, että kotitalous on muuttanut Helsingin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin (*tilastollisesti merkittävä Mann-Whitneyn parametrittoman testin perusteella).

Kantakaupunkiin muuttaneet (n = 62)	Keskiarvo
1 = Oman työpaikan sijainti *	2,02
2 = Hyvät liikenneyhteydet	1,78
3 = Halu viettää kaupunkilaiselämää *	1,73
4 = Kaupunkimainen asuinympäristö *	1,59
5 = Mieluisan asunnon saaminen *	1,16
6 = Asuinympäristön viihtyisyys	1,09
7 = Kunnan maine	0,86
8 = Lähemmäksi sukulaisia/ystäviä	0,82
9 = Asuinalueella paljon samassa elämäntilanteessa olevia *	0,81
10 = Muut harrastusmahdollisuudet	0,77

Esikaupunkiin muuttaneet (n = 82)	Keskiarvo
1 = Hyvät liikenneyhteydet	1,93
2 = Oman työpaikan sijainti *	1,68
3 = Mieluisan asunnon saaminen *	1,54
4 = Asuinympäristön viihtyisyys	1,26
5 = Halu viettää kaupunkilaiselämää *	1,17
6 = Kaupunkimainen asuinympäristö *	1,06
7 = Asuinympäristön rauhallisuus *	1,05
8 = Asuinympäristön turvallisuus *	1,05
9 = Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	0,93
10 = Muut harrastusmahdollisuudet	0,92

Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien muuton syitä vertaillessa on havaittavissa sekä selkeitä yhtäläisyyksiä että jonkun verran eroja. Työpaikan sijainti ja hyvät liikenneyhteydet ovat sekä kantakaupunkilaisille että esikaupunkilaisille kaksi tärkeintä yksittäistä syytä siihen, että he ovat muuttaneet nykyiselle asuinpaikalleen. Kaupunkimainen asuinympäristö ja halu viettää kaupunkilaiselämää ovat kantakaupunkiin muuttaneille seuraavaksi tärkeimmät syyt muuttoon. Nämä seikat korostuvat myös esikaupunkiin muuttaneiden vastauksissa, mutta eivät yhtä selkeästi. Esikaupunkilaisten vastauksissa nämä tekijät eivät myöskään ole saaneet yhtä korkeaa keskiarvoa vastauksissa. Mieluisan asunnon saaminen ja asuinalueen viihtyisyys ovat keskeisiä muuton syitä molemmille ryhmille, mutta nämä korostuvat vielä selkeämmin esikaupunkilaisten vastauksissa. Esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien kymmenen tärkeimmän muuton syyn joukossa on myös muita asuinympäristöön liittyviä tekijöitä kuten rauhallisuus, turvallisuus ja ulkoilumahdollisuudet. Nämä tekijät eivät puolestaan kuulu kantakaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien tärkeimpiin

muuton syihin. Sen sijaan kantakaupunkilaisten kymmenen tärkeimmän muuton syyn joukosta löytyy sosiaaliin suhteisiin liittyviä tekijöitä kuten halu asua lähempänä ystäviä ja perhettä sekä samassa elämänvaiheessa olevia. Näiden tekijöiden keskiarvo jää tosin suhteellisen alhaiseksi eikä niiden merkitys ole kovinkaan suuri kaikille kantakaupunkiin muuttaneille. Harrastusmahdollisuudet nousevat molempien ryhmien kymmenen tärkeimmän muuton syyn joukkoon, mutta tekijä ei ole kovinkaan keskeinen kummallekaan ryhmälle.

Kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneita kotitalouksia vertaillen korostuu se, että Helsinkiin muutetaan ensisijaisesti vetovoimaisten työmarkkinoiden vuoksi. Oman työn sijainti yhdistettynä hyviin liikenneyhteyksiin kuuluvat tärkeimpiin syihin sekä kantakaupunkiin että esikaupunkiin suuntautuviin muuttoihin. Muilta osin vastaajien syissä korostuu hieman erilaiset asiat riippuen siitä, muutetaanko kantakaupunkiin vai esikaupunkiin. Kantakaupunkiin muuttaneet arvostavat analyysin perusteella urbaania elämää enemmän kuin esikaupunkiin muuttaneet. Siitä huolimatta, että kaupunkimaisen elämäntavan vetovoima on havaittavissa molempien vastaajaryhmien vastauksissa, korostuu se erityisesti kantakaupunkiin muuttaneiden vastauksissa. Rauhallisuus ja turvallisuus korostuvat puolestaan esikaupunkilaisten vastauksissa selkeämmin kuin kantakaupunkiin muuttaneita vastauksissa. Tämä viittaisi siihen, että ryhmillä olisi hieman erilaiset näkemykset siitä, mikä on tärkeätä asuinalueita valitessa. On ymmärrettävää, että kantakaupunkiin muuttaneiden vastauksissa korostuu enemmän kaupunkimaisia ulottuvuuksia, koska kantakaupunki ympäristönä tarjoaa esikaupunkia paremmat mahdollisuudet toteuttaa tämän tyyppistä elämää. Mieluisa asunto ja viihtyisä asuinalue korostuvat molempien ryhmien vastauksissa, mutta nämä ovat varsin subjektiivisia asioita, joita ihmiset mieltävät eri tavalla. Nämä voivat yhtä lailla toteutua kantakaupungissa kuin esikaupungissakin. Kantakaupunki ja esikaupunki ovat alueina monella mittarilla erilaisia, ja alueet tarjoavat asuinympäristöinä mahdollisuuksia erilaiseen elämään.

7. Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimuksen tässä osiossa tehdään yhteenveto kahden edellisen analyysikappaleen (kappaleet 5 ja 6) tuloksista. Luvussa 7.1 esitetään tulo- ja lähtömuuttajavertailun keskeisimpiä havaintoja ja nostetaan esille Helsinkiin muuttaneiden kotitalouksien erityispiirteitä. Luvussa 7.2 puolestaan esitetään keskeisimmät tulokset kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden kotitalouksien vertailusta.

7.1 Tulo- ja lähtömuuttajat

Tulo- ja lähtömuuttajien vertailu osoittaa, että kotitalouksien asumishistoriaa koskevissa vastauksissa on havaittavissa melko paljon yhtäläisyyksiä. Vaikka tulomuuttajat ovatkin lähtöisin eri puolilta maata, suurin osa tulomuuttajista on ennen muuttoja asunut kaupungissa ja vain pieni vähemmistö (noin 9 %) maaseudulla. Tulomuuttajista selvä enemmistö (noin 73 %) on lisäksi asunut kerrostaloasunnossa ennen muuttoja. Helsinkiin muuttaneista kotitalouksilla varsin suurella osalla on omakohtaisia kokemuksia kaupunkiasumisesta ja Helsingin elämänmenosta, sillä lähes 70 % on aikaisemmin elämänsä aikana asunut pääkaupungissa.

Elämänvaiheanalyysien tulokset viittaavat siihen, että tulo- ja lähtömuuttajat olisivat erilaisissa elämänvaiheissa. Helsinkiin muuttaneet ovat lähtömuuttajia nuorempia, ja koostuvat lähinnä yhden tai kahden hengen kotitalouksista, kun taas lähtömuuttajien joukossa on runsaasti lapsiperheitä. Muiden kyselyssä tutkittujen sosioekonomisten ominaisuuksien kohdalla on myös havaittavissa valikoitumista muuton suunnan mukaan. Helsinkiin muuttaneista vastaajista pienempi osa on vakituksessa työsuhteessa kuin lähtömuuttajista. Helsinkiin muuttaneet kotitaloudet ansaitsevat lisäksi selvästi vähemmän kuin lähtömuuttajat. Sen sijaan keskituloissa ei ole juurikaan eroa, jos tulot suhteutetaan kotitalouden kokoon.

Elämänarvoja koskevat tulokset eivät viittaa siihen, että Helsingin tulo- ja lähtömuuttajat olisivat kaksi toisistaan selvästi poikkeavaa ryhmää arvomaailmaltaan. Tärkeimmiksi tulomuuttajien vastauksissa nousevat melko yleiset tekijät, jotka myös korostuvat lähtömuuttajien vastauksissa. Niin lähtömuuttajille kuin tulomuuttajillekin erityisen tärkeitä

asioita ovat muun muassa terveys, vapaus päättää omista asioista, hyvät ystävyys-suhteet sekä työ, jossa viihdytään. Jonkun verran eroja on kuitenkin havaittavissa, sillä kaupunkiin muuttaneiden vastauksissa korostuvat hyvien uramahdollisuuksien, palvelutarjonnan, tapahtumarikkaan elämän sekä kulttuurin arvostus. Sen sijaan samantyyppisten kotitalouksien elämänarvotarkastelu antaa viitteitä selkeämmistä eroista muuton suunnan mukaan. Varsinkin yksinasuvien kotitalouksien kohdalla vaikuttaisi siltä, että Helsinkiin muuttaneet pitäisivät erityisen tärkeinä sellaisia asioita, joita myös yleensä yhdistetään kaupunkiasumiseen.

Ryhmien melko samantyyppiset vastaukset voivat osittain johtua kysymyksenasettelusta. Kyselylomakkeen elämänarvoja koskevan kysymyksen arvosteluasteikko on sellainen, joka tuskin synnyttää kovinkaan suurta hajontaa vastauksissa. Kysymyksen arvosteluasteikko on 1–4 (1 = Ei merkitystä, 2 = Ei kovin tärkeä, 3 = Melko tärkeä, 4 = Erittäin tärkeä), ja kysymykset ovat suurelta osin sellaisia, että on melko epätodennäköisenä, että vastaajat vastaisivat väittämiin kovinkaan alhaisilla arvosanoilla. Suurin osa kysymyksen väittämistä on vastauksissa saanut keskiarvon, joka on yli kolme (melko tärkeä). On siis mahdollista, että erilaisella asteikolla olisi syntynyt hieman enemmän hajontaa tulo- ja lähtömuuttajien välillä.

Tutkimustulokset viittaavat ennako-oletusten mukaisesti siihen, että tulo- ja lähtömuuttajat olisivat eri vaiheissa asumisurallaan. Helsinkiin muuttaneista valtaosa on muuttanut vuokra-asuntoon, kun taas lähtömuutot useimmiten liittyvät asunnon ostoon. Asumistyytyväisyyden osalta Helsinkiin muuttaneet vaikuttavat olevan varsin tyytyväisiä uuteen asuinalueeseensa, ja noin 90 % viihtyy vähintään melko hyvin alueellaan. Suurin osa on lisäksi sitä mieltä, että heidän ihanteellisena pitämänsä elämäntapa toteutuu vähintään melko hyvin. On syytä huomioda, että asumistyytyväisyyden mittaaminen kyselytutkimusten kautta on varsin haastavaa, ja etenkin yleispiirteiset kysymykset antavat usein kaunistellun kuvan asukkaiden tyytyväisyydestä (vrt. s. 63). Helsinkiin muuttaneet pitävät nykyistä asumista kuitenkin tilapäisenä, sillä vain harva uskoo asuvansa nykyisellä asuinpaikallaan viiden vuoden päästä. Helsinkiin muuttaneiden vastauksissa ei juuri korostu keskusta-asuminen, vaan suurempi osa uskoo asuvansa esikaupungissa viiden vuoden kuluttua. Vastauksissa ei toisaalta myöskään korostu halu asua maaseudulla tai pikkukaupungissa. Kaiken kaikkiaan tulomuuttajista puolet uskoo asuvansa pääkaupunkiseudulla. Tästä luvusta ei kuitenkaan ole mahdollista päätellä, kuinka suuri osa uskoo jäävänsä Helsinkiin.

Muuton syiden tarkastelu osoittaa, että Helsinkiin ja seudun muihin kuntiin muutetaan melko eri syistä. Helsingin tärkeimmät vetovoimatekijät ovat vastausten perusteella hyvät liikenneyhteydet ja monipuoliset työmarkkinat. Vastausten perusteella myös kaupunkimainen asuinympäristö itsessään vetää ihmisiä puoleensa, ja tulomuuton syissä korostuvat muuttaneiden halu viettää kaupunkilaiselämää sekä asua kaupunkimaisessa asuinympäristössä. Tulomuuttajien vastauksissa muut keskeisimmät muuton syyt liittyvät asumiseen, ja ovat pitkälti samoja kuin lähtömuuttajien vastauksissa. Se, että samat asumiseen liittyvät asiat pitkälti korostuvat vastakkaisiin suuntiin muuttaneiden vastauksissa, osoittavat, että nämä tekijät ovat hyvin subjektiivisia. Ihmisillä on erilaiset käsitykset esimerkiksi siitä, millainen on viihtyisä, turvallinen tai rauhallinen asuinalue. Vastauksia vertaillessa korostuu kuitenkin se, että asumiseen liittyvät syyt eivät ole olleet yhtä ratkaisevia Helsinkiin muuttaneille kuin Helsingistä pois muuttaneille. Asuminen ei ole yhtä keskeisellä tavalla vetovoimatekijä Helsingille kuin seudun muille kunnille. Asuminen ei ole ensisijainen syy Helsinkiin muuttoon, vaan ratkaisevampia ovat oma työpaikka ja sopiva työmatka. Asuminen vaikuttaa sen sijaan olevan toissijainen tekijä muutoille.

7.2 Kanta- ja esikaupunkiin muuttaneet

Helsingin tulomuuton tarkempi alueellinen tarkastelu osoittaa, että kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneilla on pitkälti samankaltainen asumishistoria. Molemmista ryhmistä suurin osa on ennen muuttoa asunut vuokralla kerrostaloasunnossa. Valtaosa molemmista ryhmistä on myös aikaisemmin elämänsä aikana asunut Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla. Asumistaustoissa on myös havaittavissa eroja: esimerkiksi kantakaupunkilaisten joukossa on kohtuullisen suuri ryhmä, joka on asunut Espoossa, kun taas esikaupunkiin muuttaneista merkittävä osa on joskus asunut Vantaalla. Lisäksi ulkomailla asuneita on suurempi joukko kantakaupunkiin muuttaneiden ryhmässä, joista lähes puolet on myös asunut Suomen ulkopuolella. Eroa on myös siinä, millaisella alueella on asuttu ennen muuttoa, ja kantakaupunkiin muuttaneista selvästi suurempi osa kuin esikaupunkilaista on ennen muuttoa asunut kaupungin keskustassa.

Tutkimustulokset viittaavat siihen, että Helsingin kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaa eri elämänvaiheissa olevia kotitalouksia. Kantakaupunkiin muuttaneet ovat keskimäärin nuorempia kuin esikaupunkiin muuttaneet, ja enemmistö on yksin asuvia. Esikaupunkiin muuttaneiden joukossa on sen sijaan vähemmän yksin asuvia, ja tyypillinen esikaupunkiin muuttanut kotitalous on lapseton pariskunta. Kotitalouksien tuloissa henkilöä kohden ei juuri ole eroja. Työtilanteessa on havaittavissa, että esikaupungissa on jonkun verran enemmän työttömiä kuin kantakaupungissa. Sen sijaan koulutuksessa vaikuttaisi olevan hyvin selvä ero ryhmien välillä, ja kantakaupunkiin muuttaneista selvästi suurempi osa on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Tutkimustulosten perusteella kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneiden elämänarvoissa ei juuri lainkaan ole eroja. Ainoastaan kulttuuritarjonnan tärkeys korostuu selkeämmin kantakaupunkiin muuttaneiden vastauksissa. Muilta osin Helsinkiin muuttaneet vaikuttavat arvostuksiltaan suhteellisen yhtenäiseltä joukolta. Mahdollista vaikutusta vastauksien pieneen hajontaan voi toisaalta myös olla kysymyksenasettelulla, joka ei välttämättä synnytä kovinkaan suurta hajontaa (ks. kappale 7.1).

Helsingin tulomuuttajien nykyistä asumista tarkasteltaessa on havaittavissa, että kantakaupunkiin ja esikaupunkiin muuttaneet ovat hieman eri vaiheissa asumisurillaan, kuten myös tulo- ja lähtömuuttajien vertailu osoittaa. Tämä näkyy siinä, että esikaupunkiin muuttaneista suurempi osuus (noin kolmannes kotitalouksista) on muuttanut itse omistamaan asuntoon. Asuinalueella viihtymisessä ei ole kovinkaan merkittävää eroa ryhmien välillä, vaikka kantakaupunkiin muuttaneet tuntuvat olevan jonkun verran tyytyväisempiä uuteen asuinalueeseensa. Kotitalouksien näkemyksissä tulevaisuuden asumisesta ei ole selkeitä näkemuseroja, ja molemmista ryhmistä suurin piirtein puolet uskoo asuvansa pääkaupunkiseudulla viiden vuoden kuluttua. Kantakaupungissa asutaan vastausten perusteella tavallisesti melko lyhyitä aikoja samalla paikalla, sillä vain noin kymmenes uskoo asuvansa nykyisellä asuinpaikkakunnallaan viiden vuoden kuluttua. Kantakaupunkilaiset pitävät keskusta-asumista todennäköisempänä kuin esikaupunkilaiset. Yhtenäistä molempien ryhmien vastauksille on kuitenkin se, että maaseudulla tai pienellä paikkakunnalla asumista ei pidetä todennäköisenä.

Sekä kantakaupunkiin että esikaupunkiin muuttaneille oman työpaikan sijainti ja hyvät liikenneyhteydet ovat olleet keskeisimmät syyt muuttoon. Näiden jälkeen on havaittavissa jonkun verran eroja muuton syissä, jotka osittain kuvastavat erilaisia asumispreferenssejä ja arvostuksia. Kantakaupunkilaisille kolmanneksi ja neljänneksi tärkeimmät syyt ovat halu viettää kaupunkilaiselämää sekä asua kaupunkimaisessa asuinympäristössä. urbaani asuminen ei vuorostaan korostu läheskään samalla tavalla esikaupunkiin muuttaneiden muuttomotiiveissa. Sen sijaan esikaupunkiin muuttaneet ovat tulosten perusteella valinneet asuinpaikkansa sen perusteella, että he ovat löytäneet itselleen mieluisan asunnon. Muuton syiden perusteella on havaittavissa jonkun verran eroa siinä, mitä kotitaloudet pitävät tärkeänä asuinalueellaan. Esikaupunkiin muuttaneille vaikuttavat tutkimustulosten perusteella arvostavan asuinalueen rauhallisuutta ja turvallisuutta enemmän kuin kantakaupunkilaiset.

8. Loppupäätelmät

Helsingin seutu on maan suurin kasvukeskus, joka vetää ihmisiä puoleensa ympäri Suomea sekä arvioiden mukaan tulevaisuudessa entistä enemmän ulkomailta. Helsingin seutu on samalla Suomen ainoa metropolialue, ja Helsingin kaupunki sen ytimessä Suomen urbaaneinta aluetta. Helsingin voitaisiin näin ollen sen verrattain tiiviin ja urbaanin rakennetun ympäristön vuoksi nähdä tarjoavan muita suomalaisia kaupunkeja paremmat mahdollisuudet toteuttaa kaupunkimaista elämäntapaa. Suomalaisissa tutkimuksissa on yleensä esitetty, että tiiviisti rakennettu ja kerrostalovaltainen kaupunkiympäristö olisi ristiriidassa suomalaisten asumispreferenssien kanssa, joissa korostuu luonnonläheisyys (esim. Kortteinen et al. 2005). Helsinki on kuitenkin parin viime vuoden aikana vetänyt puoleensa enemmän muuttajia kuin yli vuosikymmeneen, ja viime aikoina on ollut havaittavissa merkkejä siitä, että kaupunkiasumisen suosio saattaisi olla kasvamassa.

Tässä tutkimuksessa on näitä taustoja vastaan tarkasteltu Helsinkiin suuntautuvaa muuttoliikettä sekä kaupunkiasumisen vetovoimaisuutta, jotka ovat muuttoliiketutkimuksissa saaneet suhteellisen vähän huomiota. Aineistona on käytetty Kuluttajatutkimuskeskuksen kyselytutkimusta, joka on rajattu koskemaan 25–45-vuotiaita vastaajia. Tutkimusaineisto on lisäksi rajattu kysymyksiin, jotka koskevat muuttaneiden elämänarvoja, nykyistä elämänvaihetta, asumishistoriaa, asumispreferenssejä sekä muuton syitä. Tarkastelussa on keskitytty etenkin asumiseen, jonka merkitys on keskeinen Helsingin seudun muuttovirtoja ajatellen. Tutkimuksen päätavoite on ollut selvittää, minkä tyyppiset kotitaloudet tutkimusaineistossa muuttavat Helsinkiin ja miksi vertailemalla lähtö- ja tulomuuttoa. Vertailemalla kantakaupunkiin ja esikaupunkiin suuntautuvaa muuttoliikettä on selvitetty, minkä tyyppisiä eroja on havaittavissa vetovoimaisuudessa kaupungin sisällä.

Tutkimustulosten perusteella vastakkaisiin suuntiin suuntautuvat muuttovirrat ovat luonteeltaan erityyppisiä, ja muuton suunnan mukaan on tunnistettavissa eroja niin muuton syissä kuin muuttajatyypeissä. Vaikuttaisi siltä, että Helsingin seudulla muuttoon vaikuttaa ennen kaikkea elämänvaihe, sillä tutkimusaineiston mukaan Helsinki vetää puoleensa eri elämänvaiheissa olevia muuttajia kuin seudun muut kunnat. Siitä huolimatta, että tutkimusaineisto rajattiin sisältämään ainoastaan 25–45-vuotiaita muuttajia, ovat Helsinkiin muuttaneet lähtömuuttajia nuorempia ja asuvat useimmiten yksin tai kaksin, kun taas

lähtömuuttajien joukossa on suuri osa lapsiperheitä. Lisäksi on joitain eroja tulo- ja lähtömuuttajien sosioekonomisessa tilanteessa. Muuttaneiden elämänarvoissa ei sen sijaan ole havaittavissa kovinkaan selkeitä eroja, vaikka Helsinkiin muuttaneilla tuntuukin olevan jonkun verran ”kaupunkimaisempi” arvomaailma kuin lähtömuuttajilla: aineistossa Helsinkiin muuttaneiden arvostuksissa korostuvat selkeämmin sellaiset asiat, jotka yleensä yhdistetään kaupunkiasumiseen, kuten hyvät urakehitysmahdollisuudet, tapahtumarikas elämä ja kulttuurin arvostus. Tutkimusaineistossa on lisäksi nähtävissä, että tulomuuttajat haluavat viettää kaupunkilaiselämää ja asua kaupunkimaisessa asuinympäristössä. Analyysien perusteella muuttaneiden arvomaailmalla ja senhetkiselällä elämäntilanteella on selvä yhteys.

Muuton syiden tarkastelussa on havaittavissa, että kotitalouksien yksilöllisten motiivien, kuten hyvien liikenneyhteyksien, oman työpaikan sijainnin ja mieluisan asunnon lisäksi muuttopäätöksien taustalla vaikuttavat varsin voimakkaasti laajemmat alueelliset ja yhteiskunnalliset ilmiöt. Helsingin seudulla työ- ja asuntomarkkinat näyttävät keskeisellä tavalla vaikuttavan muuttovirtojen suuntautumiseen. Asumista on pidetty keskeisenä muuton syynä (esim. Korkiasaari ja Söderling 2007: 255), mikä Helsingistä seudun muihin kuntiin suuntautuvassa muuttoliikkeessä vaikuttaa pitävän paikkansa varsin selvästi. Helsinkiin suuntautuviissa muutoissa taas asumiseen ja kaupungissa asumiseen liittyvät syyt vaikuttavat olevan relevantteja, mutta eivät ensisijaisia syitä muuttoihin. Oma työura ja Helsingin työmarkkinat ovat sen sijaan vaikuttaneet eniten Helsinkiin muuttoon.

Tutkimusaineistossa on jonkun verran viitteitä siitä, että kaupunkimainen ympäristö ja sen tarjoamat mahdollisuudet kaupunkimaiseen asumiseen ovat Helsingin vahvuuksia, jotka vetävät muuttajia puoleensa. Helsingin sisäisen tarkastelun perusteella kantakaupungin ja esikaupungin vetovoima ovat luonteeltaan hieman erityyppisiä. Helsingin esikaupungin vähemmän urbaaneille alueille ei muuteta yhtä usein kaupunkimaisen elämän vuoksi, ja vetovoimatekijät, kuten asuinympäristön viihtyisyys ja mieluisan asunnon saaminen, muistuttavat jonkun verran enemmän seudun muiden kuntien vetovoimatekijöitä. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että samalla kun kaupunkimainen ympäristö on Helsingin vahvuus, on se yhtäläillä työntekijä, joka saa toisentyypistä asuinympäristöä etsiviä muuttamaan pois Helsingistä sellaisen asumisen perässä, jota Helsinki ei kykene tarjoamaan. Kydön ja Väliniemen (2009) samasta tutkimusaineistosta tehdyn tutkimuksen perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että kehyskuntiin muutetaan pitkälti siksi, että pääkaupunkiseudulta

ja varsinkin Helsingistä ei ole löytynyt sopivaa ja kohtuuhintaista asuntoa. Tämä havainto viittaisi siihen, että seudullisten muuttovirtojen takana ovat ennen kaikkea asuntomarkkinoiden ongelmat.

Tutkimuksen pääfokus on ollut muuttaneissa kotitalouksissa, mutta tutkimus antaa käsityksen siitä, minkä tyyppiset alueelliset taustatekijät ohjaavat muuttovirtoja. Tämän tutkimuksen aineistona on ollut melko yleispiirteinen, useaa teemaa ja melko laajaa joukkoa tarkasteleva kyselytutkimus. Tutkimusaineistoon on sisällytetty suhteellisen monta eri osa-aluetta ja myös sellaisia asiakokonaisuuksia, joihin tässä tutkimuksessa ei paneuduttu, eikä aineisto ole mahdollistanut tämän tutkimuksen kannalta keskeisten teemojen, kuten muuton syiden, asumispreferenssien ja elämänarvojen syväluonteisempaa tarkastelua. Tämä edellyttäisi tarkempaa rajausta tutkimuksen kysymyksenasettelussa sekä pienempiin asiakokonaisuuksiin keskittyvää kyselytutkimusta. Varsinkin elämänarvojen ja asumispreferenssien tutkiminen osoittautui haastavaksi tämän tyyppisellä melko yleisen tason tutkimusaineistolla. Niiden perusteellisempaan tutkimiseen soveltuisivat lisäksi laadulliset haastattelut, joiden kautta olisi mahdollista syventyä kyselytutkimuksessa esiin tulleisiin teemoihin.

Asumisella on varsin keskeinen merkitys alueellisen vetovoimaisuuden kannalta, ja kaupunkiasumisen sekä esikaupunkiasumisen tutkimiselle näyttäisi olevan tarvetta Helsingissä. Esimerkiksi Lapintie (2008: 29) näkee ongelmana liian karkean ja riittämättömän tiedon asumistoiveiden taustalla olevista syistä. Kattavammalla tutkimusaineistolla olisi mahdollista tehdä tarkempia alueellisia analyysejä Helsingin sisäisestä vaihtelusta. Tutkimalla ilmiötä tarkemmalla aluejaolla voitaisiin mm. tarkastella Helsinkiä suurpiireittäin esimerkiksi paikkatietomenetelmien avulla. Tutkimusaineistoon ei ole sisällytetty kaupungin sisäisiä muuttoja, eniten muuttoliikettä tapahtuu kuitenkin lyhyillä matkoilla, joten Helsingin sisäistä muuttoliikettä olisi mielenkiintoista tutkia. Mahdollinen tutkimuksenasettelu olisi vertailla niitä kotitalouksia, jotka muuttavat pois Helsingistä johonkin toiseen seudun kuntaan, ja toisaalta niitä, jotka muuttavat kaupungin sisällä ja jäävät asumaan Helsinkiin. Tässä yhteydessä olisi mahdollista tarkastella sellaisia kotitalouksia, joille kaupunkiasuminen on tilapäinen vaihe asumisuralla, ja toisaalta sellaisia, jotka haluavat asua kaupungissa myös esimerkiksi perheen perustamisen jälkeen. Kiinnostavaa olisi esimerkiksi tutkia kaupunkiasumisen suosiota lapsiperheiden näkökulmasta. Esimerkiksi Ristimäki (2010) ei usko, että pelkkien autoteiden varassa ja kaukana palveluista sijaitsevat omakotitalot tulevat

olemaan lapsiperheiden ensisijainen asumisvaihtoehto Helsingin seudulla 2010-luvulla. Lapintie (2009) puolestaan uskoo, että lapsiperheiden rooli asuntomarkkinoilla tulee tulevaisuudessa vähenemään ja eläkeläisten kasvamaan. Suomessa on entistä enemmän pieniä kotitalouksia, ja tällä hetkellä noin kaksi kolmasosaa suomalaisista asuu yksin tai kaksin (Salmela 2010). Näin ollen on mahdollista, että muuttovirroissa ja asumispreferensseissä on tapahtumassa jonkinasteisia rakenteellisia muutoksia.

Tutkimusaineiston perusteella vaikuttaisi siis siltä, että Helsinki on nykytilanteessa vetovoimainen potentiaalisille muuttajille, mutta lähinnä vain yhden ja kahden hengen kotitalouksille. Helsingissä ja koko seudulla toteutettu asuntopolitiikka selittää keskeisellä tavalla muuttojen suuntautumista, ja on oletettavaa, että asuntorakentaminen myös tulevaisuudessa tulee ohjaamaan muuttovirtoja. Helsingin vetovoimaisuuden tutkiminen on ajankohtaista myös siksi, että Helsingissä on lähitulevaisuudessa menneitä vuosia paremmat mahdollisuudet kasvattaa asuntotuotantoa. Vaikuttaisi siltä, että kaupunkiasumisella olisi Helsingissä runsaasti toteutumaton potentiaalia. Helsingin asema muuttovirtoja ajatellen on olennaisella tavalla yhteydessä sen asuntotarjontaan, ja avain aseman vahvistamiseen liittyy kiinteästi tämänhetkiseen ja lähitulevaisuuden asunto- ja kaupunkirakentamiseen. Helsingin tapauksessa vaikuttaisi siltä, että ihmisten asumistoiveita ei ole menneisyudessa kyetty huomioidaan riittäväällä tavalla asuntorakentamisesta. Tulevaisuuden kaupunki- ja asuntorakentamisen näkökulmasta tuntuisi keskeiseltä, että näitä asumistoiveita pystytään paremmin hyödyntämään osana suunnittelua. Tulevaisuuden haasteena on lisäksi asumispreferenssien yhteensovittaminen ympäristönäkökulmaan. Tutkimalla ihmisten asumispreferenssien sekä muuton taustalla olevia syitä voidaan näin ollen tarjota sellaista tietoa, josta on hyötyä alueiden ja asuinympäristöjen vetovoimaisuuden ja viihtyisyyden kehittämisessä.

Lähteet

Alkula, T., Pönttinen, S. & P. Ylöstalo (1994). *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. 318 s. WSOY, Juva.

Altika (2010). Aluetietokanta. Tilastokeskus.

<<http://www.nelliportaali.fi/V/9MKPPUPM86L3V225V2BNPG9VLRT3II7NTDXNMHMFQG621RYMQC-14831?func=find-db-1-locate&mode=locate&restricted=all&F-WRD=altika>>

Aluesarjat (2010). Helsingin seudun aluesarjat. Aluutilastot aikasarjoina. Pääkaupunkiseutu alueittain. <<http://www.aluesarjat.fi>>.

Anderson, R. & Å. Bråmås (2004). Selective migration in Swedish distressed neighbourhoods: can area-based urban policies counteract segregation processes? *Housing Studies* vol. 19:4, 517–539.

Andersson, R. & I. Molina (2003). Racialization and migration in urban segregation processes. Teoksessa Öhman J. & K. Simonsen (toim). *Voices from North. New Trends in Nordic Human Geography*, 261–282. Ashgate Publishing Company, Cornwall.

Aro, T. (2007). *Julkinen valta ja maassamuuttoa edistävät ja rajoittavat tekijät Suomessa 1880-luvulta 2000-luvulle*. 324 s. Koulutussosiologian tutkimuskeskus, RUSE. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 69. Digipaino, Turku.

Arto, T. (2007b). Valikoiva muuttoliike osana pitkän aikavälin maassamuuttokehitystä. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (2007):4, 371–379.

Aro, Timo (2006). Maassamuutto valikoituu kaupunkiseutujen sisällä. *Kuntalehti* 16/2006, 35–37.

Asumispreferenssit (2007). Asumispreferenssit, asumisen arki ja kestävä yhdyskuntarakenne. Teknillinen korkeakoulu, yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu. 16.5.2010. <<http://www.tkk.fi/Yksikot/YKS/fin/tutkimus/hankkeet/preferenssit.htm>>

Asunnot ja asuinolot (2010). Asunnot ja asuinolot -tilastotietokanta. Tilastokeskus. <<http://www.stat.fi/til/asas/index.html>>

Boyle, P., Halfacree, K & V. Robinson (1998). *Exploring Contemporary Migration*. 296 s. Harlow, Longman, New York.

Bontje, M. & J. Latten (2005). Stable size, changing Composition: recent migration dynamics of the Dutch large cities. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografi* 96 (4), 444–451.

Broberg, A. (2007). Valikoiva muuttoliike Uudellamaalla. 79 s + liitteet. Julkaisematon Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.

Brown, L. & E. Moore (1970). The intra-urban migration process: A perspective. *Geografiska Annaler*. Series B, Human Geography, Vol. 52, No. 1, 1–13.

Bråmås, Åsa (2006). *Studies in the Dynamics of Residential Segregation*. Geografiska Regionstudier 67. 56 s. Uppsala universitet.

Christaller, W. (1933). *Die zentralen Orte in Süddeutschland*. Gustav Fischer, Jena.

Esikaupunkien renessanssi (2009). Helsingin Kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto. 4.12.2009.

<http://www.hel.fi/wps/portal/Kaupunkisuunnitteluvirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/ksv/fi/Yleissuunnittelu/Esikaupunkien_renessanssi>

Florida, R. (2004). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. 434 s. Basic Books, New York.

Florida, R. (2006). *Den kreativa klassens framväxt*. 445 s. Daidalos AB, Göteborg.

Ford, T. & T. Champion (2000). Who moves into, out of and within London? An analysis based on the 1991 Census 2% Sample of Anonymised Records. *Area* 32:3, 259-270.

Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society: outline of the theory of structuration*. 402 s. Polity Press. Cambridge.

Grönholm, P. (2010). Helsingiläisten asunnoissa on enemmän tilaa kuin ennen. *Helsingin sanomat* 8.7.2010.

Halfacree, K. H. (1995). Household Migration and the Structuration of Patriarchy: Evidence From the USA. *Progress in Human Geography*. 19:2, 159–182.

Helsingin seutu 2050 (2010). Greater Helsinki vision 2050 –kilpailu.

<<http://www.hel.fi/hel2/helsinginseutu/2050/index.html>>

Helsingin seutu (2009). Helsingin seutu – metropoli Euroopan huipulla.

<<http://www.hel.fi/hki/taske/fi/Elinkeinopalvelu/Helsinki+avainlukuina/Helsinki+ja+Helsingin+seutu>>

Helsingin tilastolliset aluejaot ja seudulliset aluejaot (2010). Luettu 13.10.2010.

<<http://www.stat.fi/virsta/thaku/05/03/>>

Helsingin väestöennuste (2009). Helsingin väestöennuste 2010–2040. *Tilastoja* 2009:32. Helsingin kaupungin tietokeskus.

<http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginvaltuusto/Suomi/Esitys/2010/Halke_2010-02-03_Kvsto_02_El/35D6D615-74B4-433C-9A12-264C8A67AFA1/2010_49_9.pdf>

Hirsjärvi, S. Remes, P. & P. Sajavaara (2004). *Tutki ja kirjoita*. 436 s. 10. painos. Tammi, Helsinki.

HSY (2007). *Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030*. HSY.

- Huhdanmäki, A. (2005). Muuttoalttius. Teoksessa *Ajankohtaisia asumisen teemoja. Näkökulmia Helsingin asuntokannan ja väestörakenteen kehittymiseen*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2005:6, 9.
- Hägerstrand, T. (1957). Migration and area: survey of a sample of Swedish migration fields and hypothetical considerations on their genesis. Teoksessa Hannerberg, D., Hagerstrand, T. & B. Odeving (toim.) *Migration in Sweden: a symposium*. Lund Studies in Geography. Series B 13/1957. Lund.
- Jaakola, A. (2005). Teoksessa *Ajankohtaisia asumisen teemoja. Näkökulmia Helsingin asuntokannan ja väestörakenteen kehittymiseen*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2005:6, 8.
- Jallinoja, R. (1997). Asumisen tavat ja tyylit. Teoksessa Taipale, K. & H. Schulman (toim.) *Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus*, 147–167. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Juntto, A. (2008). Asumisvalinnat, liikkuvuus ja asumisen arkitalous. Teoksessa Lammi M. & P. Timonen (toim.) *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin*. 13–28. Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. Helsinki.
- Juntto, A. (2007). *Suomalaisten asumistoiheet ja mahdollisuudet*. Tulot ja kulutus / Tilastokeskus. 153 s.
- Juntto, A. (2002). Isäntien varjot – asunnon omistaminen yhteiskunnallisena jakona. Teoksessa Piirainen, T. & J. Saari (toim.) *Yhteiskunnalliset jaot. 1990-luvun perintö?* 291–315. Gaudeamus, Helsinki.
- Kahila, M. (2005). Punaista tupaa etsimässä? Lapsiperheiden asumispreferenssit ja muuttotoiheet pääkaupunkiseudulla. 93 s. Julkaisematon Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.
- Kepsu, K. & M. Vaattovaara (2009). Osaajien ja yritysten kannalta kilpailukykyinen Helsinki. *Kvartti neljännesvuosijulkaisu* 1: 09, Helsingin kaupungin tietokeskus, 17–28.
- Koistinen, K. & H. Tuorila (2008). *Millainen olisi hyvä elinympäristö? Asukkaiden näkemyksiä elinympäristöstä, asumisesta ja palveluista eri elämänvaiheissa*. 55 s. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 9/2008. Helsinki.
- Kokko (2009). Onko paras koti täällä? Taloussanomat 24.12.2009. <<http://www.taloussanomat.fi/asuminen/2009/12/24/onko-paras-koti-taalla/200925377/139>>
- Korkiasaari J. & I. Söderling (2007). Muuttoliike. Teoksessa Koskinen S., Martelin T., Notkola I, L., Notkola V., Pitkänen K., Jalovaara M., Mäenpää E., Ruokolainen A., Ryyänen M. & I. Söderling (toim.) *Suomen väestö*. 2. uudistettu laitos. 239–270. Helsinki: Gaudeamus.
- Korkiasaari, J. & I. Söderling (1994). Muuttoliike. *teoksessa* Koskinen, S., Martelin, T., Notkola, I-L., Notkola, V. K. Pitkänen (toim.) *Suomen väestö*. Gaudeamus, Helsinki, 226–264.

- Korpinen, P. (2007). *Helsinki – tulevaisuuden kaupunki*. Elinkeinoelämän valtuuskunta. 66 s. Yliopistopaino, Helsinki.
- Kortteinen, M., Tuominen M. & M. Vaattovaara (2005). Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja yhdyskuntasuunnittelu. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 2.
- Kortteinen, M. (1982). *Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. 324 s. Otava, Keuruu.
- KvantiMOTV (2010). Kyselyaineiston dokumentointi ja raportointi.
<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/raportointi/raportointi.html>>
- KvantiMOTV (2004). Faktorianalyysi.
<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/faktori/faktori.html>>
- Kytö, H. (2010). Artikkelissa Luumi, M. Muuttovirta kääntyi takaisin suuriin kaupunkeihin. *Uutispäivä demari* 18.1.2010.
<<http://www.demari.fi/content/view/9040/561/>>
- Kytö, H. (1998). *Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvuilla: muuttoaikeet hyvinvointiteoreettisesta näkökulmasta*. Väitöskirja. ACTA 1998/100, 310 s. Suomen Kuntaliitto. Helsinki
- Kytö, H. & J. Väliniemi (2009). *Pääkaupunkiseudun muuttovirrat muutoksessa*. 79 s. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 3/2009, Helsinki.
- Kytö, H., Tuorila, H. & J. Leskinen (2006). *Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat*. 35 s. Tutkimuskokonaisuuden loppuraportti. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 5/2006. Helsinki.
- Kännö, M. & T. Vuolanto (2005). Teoksessa *Ajankohtaisia asumisen teemoja. Näkökulmia Helsingin asuntokannan ja väestörakenteen kehittymiseen*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2005:6, 9.
- Laakso, S. (1995). *Muuttoliike Helsingin seudulla*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1995:8. Helsingin kaupunki. 117 s.
- Laakso, S. & H. A. Loikkanen (2004). *Kaupunkitalous*. 472 s. Gaudeamus, Helsinki.
- Laakso, S. & H. A. Loikkanen (1997). Asuntomarkkinat ja asumisen taloudellinen ohjaus. Teoksessa Taipale, K. & H. Schulman (toim). *Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus*, 95–144. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Lammi, M. & P. Timonen (2009). Rintamamiesalue vastaa yhä suomalaisten toiveita. *Helsingin sanomat*, 29.11.2009. Pääkirjoitus.
<<http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Rintamamiesalue+vastaa+yh%C3%A4+suomalaisten+toiveita/HS20091129SIIMA01nks>>
- Lankinen, M. (2008). Asumista ratkotaan seudullisesti. *Helsinki info*, numero 3, 8.6.2008.

Lapintie, K. (2010). Intohimon hämärä kohde – mitä asukas haluaa. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2010:2 vol. 48, 41–57.

Lapintie, K. (2009). Rintamamiestaloalueet tuskin ovat kaikille mahdollinen asumismuoto. *Helsingin sanomat* 3.12.2009. Mielipide.

Lapintie, K. (2008). Ilmastonmuutos ja elämän virta. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2008:4 vol. 46, 24–39.

Lauronen (2005). Teoksessa *Ajankohtaisia asumisen teemoja. Näkökulmia Helsingin asuntokannan ja väestörakenteen kehittymiseen*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2005:6, 7.

Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography* 3:1. 47–57.

Leivonniemi, S. (2009). Taantuma käänsi kotimaan muuttovirran Helsingin hyväksi. *Helsingin sanomat*, 12.7.2009.

<http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Taantuma+k%C3%A4nsi+kotimaan+muuttovirran+Helsingin+hyv%C3%A4ksi/1135247609163>

Ley, D. (1996). *New Middle Class and the Remaking of the Central City*. 402 s. Oxford University Press, Oxford.

Lilius, J. (2008). Koti keskellä kaupunkia. Keskusta lapsiperheen asuinalueena, esimerkkeinä Tukholma ja Helsinki. 121 s + liitteet. Julkaisematon Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.

MA-ohjelma (2008). Laadukkaan asumisen Helsinki. Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma 2008–2017. Helsingin Kaupunki. 4.12.2009.
<www.hel2.fi/ajankohtaista/MA_ohjelma.pdf>

MAL (2017). Helsingin seudun yhteinen maankäytön, asumisen ja liikenteen toteutusohjelma 2017. MAL-neuvottelukunta.

Mangalam, J.J. (1968). Human migration. A guide to migration literature in English 1955–1962. 194 s. Lexington.

Mamia, T. (2005). Yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan yleisopinnot. Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät.
<www.uta.fi/~tero.mamia/opetus/kvanti3.ppt>

Manninen, R. (2005). Uudet asumismuodot ja kaupunkisuunnittelu. Teoksessa Knuutti, L. (toimi.): Asumisen monet kasvot 57–63. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu C 60.

Manninen R., Santaoja, T. & K. Yli-Jama (2009). Helsingin esikaupungin uusi urbanismi. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2009:4 vol. 47, 39–50.

Martinotti, G. (2005). Social Morphology and Governance in the New Metropolis. Teoksessa

Kazepov, Y. (toim.). *Cities of Europe. Changing contexts, local arrangements, and the challenge to urban cohesion*. 90–108. Blackwell Publishing, Malden.

Metsämuuronen, J. (2006). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Tutkijalaitos*. 1328 s. Gummerus, Jyväskylä.

Metsämuuronen J (2001) *Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä*. 199 s. Metodologia-sarja 7. International Methelp Ky, Viro.

Mustonen, P. (2010). *Structural views over creative Helsinki*. 39 s. Study reports 2010: 1. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Muuttoliike (2010). Muuttoliike-tilastotietokanta. Tilastokeskus.
<http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/muutl/muutl_fi.asp>

Muuttaneiden taustatiedot (2010). Muuttaneiden taustatiedot -tilastotietokanta. Tilastokeskus.
<<http://tilastokeskus.fi/tup/vaestotilastopalvelu/index.html>>

Mäenpää, P. (2009). Suomalainen kaupunki uusin silmälasein. Teoksessa Heikkinen, T. & H. Mattila (toim.): *Minne menet kaupunki? 55–65*. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja C 73. Espoo 2009.

Mäenpää, P. (2008). Avara urbanismi. Yritys ymmärtää suomalainen kaupunki toisin. Teoksessa *Asuttaisiinko toisin? Kaupunkiasumisen uusia konsepteja kartoittamassa*. 21–47. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 95.

Nakosteen, R.A., Westerlund, O. & M. Zimmer (2008). Migration and self-selection: measured earnings and latent characteristics. *Journal of Regional Science*. vol. 48: 4, 769–788.

Pahkasalo, K. (2006). Halutun asuinalueen ominaisuudet ja kaupunkisuunnittelu Espoossa. 63 s + liitteet. Julkaisematon Pro Gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.

Parkkali, S. (2008). Valikoiva muuttoliike Turussa 2000-luvun alussa. 89 s. + liitteet. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Maantieteen laitos.

Piirijakokartta (2008). Helsingin piirijakojärjestelmä. Helsingin kaupunki.
<http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/piirijakokartta_2008_netti.pdf>

Rakennemuutoskatsaus (2009). *Rakennemuutoskatsaus 1/2009*. 86 s. Suomen kuntaliitto. Kuntaliiton verkkojulkaisu.
<<http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p090209111151N.pdf>>

Ratvio, R. (2005). Elämää metropolin reunoilla – Sundesberg ja Landbo hajautuvassa kaupunkirakenteessa. 56 s. + liitteet. Julkaisematon Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.

Ristimäki, M. (2010). Artikkelissa Korhonen, P. Näin omakoti-idyllistä tulee kallis virhe. *Taloussanomien* 6.10.2010.

<<http://www.taloussanomat.fi/asuminen/2010/10/06/nain-omakoti-idyllista-tulee-kallis-virhe/201013793/139>>

Roos, J-P. (1978). *Subjective and Objective Welfare. A Critique of Erik Allardt*. Research Group for Comparative Sociology. Research Reports 1978:18, University of Helsinki, Helsinki.

Salmela, M. (2010). Asuntotavoite ei vastaa todellisuutta. *Helsingin sanomat*. 5.5.2010.

Sauvala, M.(2010). Helsinki kelpaa taas lapsiperheille. *Helsingin sanomat*. 21.2.2010.
<<http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Helsinki+kelpaa+taas+lapsiperheille/1135253100251>>

Scheiner, J. & B. Kasper (2003). Lifestyles, choice of housing location and daily mobility: the lifestyle approach in the context of spatial mobility and planning. *International Social Science Journal* vol. 55:176. 319–332.

SeutuCD (2009). YTV Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta.

Strandell, A. (2005). *Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä*. s. 146. Suomen ympäristö 746, Alueiden käyttö.

Suomi tarvitsee suurkaupunkipolitiikkaa (2003). Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/03. 36 s. Masapaino Oy, Jyväskylä.
<[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/329D1EBBDE4EC2A8C2256D780045A182/\\$file/skpwww.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/329D1EBBDE4EC2A8C2256D780045A182/$file/skpwww.pdf)>

STT (2008). Nurmijärvi-ilmio on pahasta ympäristölle. *Talous Sanomat*. 12.9.2008.
<<http://www.taloussanomat.fi/asuminen/2008/09/12/nurmijarvi-ilmio-on-pahasta-ymparistolle/200823825/139>>

Söderling, I. (1983). *Maassamuutto ja muuttovirrat. Vuosina 1977-78 kunnasta toiseen muuttaneiden elinolosuhdetutkimus*. 430 s. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 11. Turku.

Tammaru, T. & Ö. Sjöberg (1999). On the Move: Explaining Migration in Estonia During the Transition Period. *International Journal of Population Geography*. 5, 241–260.

Terhonen, J. & T. Pipatti (2010). Vaatimus asuntojen keskipinta-alasta pahentaa asuntopulaa entisestään. *Helsingin sanomat* 8.3.2010.

Tuorila, H. (2009) *Löydettiin sopiva asunto – Pääkaupunkiseudun muuttajien kokemukset uudesta asuinympäristöstä*. 32 s. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisu 4/2009, Helsinki.

Tuominen, M., Vaattovaara, M. & M. Kortteinen (2005). Kaikki eivät halua asua pientaloissa. *Kvartti* 2:05. Helsingin kaupungin tietokeskus. 33–41.

URBA (2010). Urbaanin asumisen tulevaisuuden konseptit. Luettu 7.9.2010.
<<http://urba.tkk.fi/>>

Vaattovaara, M. (2005a). Onko asuminen muutoksessa? Teoksessa Knuuti, Liisa (toim). *Asumisen monet kasvot*. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja C60, 13–23. Teknillinen korkeakoulu, Espoo.

Vaattovaara, M. (2005b). Kirkkonummen uudelle alueelle muuttaneiden muuttosyyt ja odotukset. Teoksessa Laakso S., Halme T., Kilpeläinen P., Loikkanen H., Vaattovaara M. (toim.) *Kirkkonummen kunnan muuttoliiketutkimus*. 32–36. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja B 52.

Vaattovaara, M. & H. Lönnqvist (2003). *Helsingin asuntopolitiikka seudullisessa viitekehyksessä. Tarvitaanko asunto- ja kaavoituspolitiikan uudelleenarviointia?* 33 s. Helsingin kaupungin tietokeskuksen keskustelualoitteita 2003:1. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Vaattovaara, M. & P. Vuori (2002). *Väestörakenteen ja alueellisen eriytymisen vaikutus Helsingin veropohjaan*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2002: 1. 33 s.

Vaattovaara, M. & M. Kortteinen (2003). Beyond polarisation versus professionalisation? A case study of the development of the Helsinki Region, Finland. *Urban Studies* vol. 40:12, 2127–2145.

Valtari, M. (2004). SPSS-opas. Perusteet. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, Tieto- ja viestintäteknikka.
<<http://www.valt.helsinki.fi/tvt-opetus/spss-opas.pdf>>

Van Criekingen, M. (2009). Moving in/out of Brussels' historical core in the early 2000s: Migration and the effects of gentrification. *Urban studies* vol. 46:4, 825–848.

Vapaavuori, J. (2010). Artikkelissa Moision, A, En halua yksiö-Helsinkiä. *Taloussanomat* 16.3.2010. <<http://www.taloussanomat.fi/rakentaminen/2010/03/16/en-halua-yksio-helsinki/20103874/12>>

Vasanen, A. (2009). Asuinpaikkana kaupungin keskusta. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2010:1, vol. 47:4, 6–23.

Vartiainen, P. (1989). Alueellisen muuttoliiketutkimuksen tienhaarassa. *Siirtolaisuus* (4), 6–13.

Vilkama, K. (2006). Asuntopolitiikka ja vieraskielisen väestön alueellinen keskittyminen Helsingissä vuosina 1992–2005. 115 s. + liitteet. Julkaisematon Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.

Virtanen, V. (2003). *Valta- ja vastavirtaan. Selvitys maassamuuttajien elinoloista, uuteen kiinnittymisestä ja arvotaustasta Suomessa*. 138 s. Sisäasiainministeriön julkaisut 14/2003.

Vuori, P. (2010). Artikkelissa Sauvala, M. Helsinki kelpaa taas lapsiperheille. *Helsingin sanomat*. 21.2.2010.
<<http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Helsinki+kelpaa+taas+lapsiperheille/1135253100251>>

Wolpert, J. (1965). Behavioral aspects of the decision to migrate. *Papers of the regional science association* 15,159–169.

Yli-Pihlaja, S. (2001). Asumispreferenssit osana seutuistuvaa muuttoliikettä. 108 s. Julkaisematon Pro Gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos.

MUUTTOVIRRAT PÄÄKAUPUNKISEUDULLA -kyselytutkimus

Rengastakaa kunkin kysymyksen kohdalla omaa näkemystänne tai tilannettanne parhaiten vastaavan vaihtoehdon numero. Joissakin kysymyksissä vastaus kirjoitetaan sille varattuun tilaan.

A. MUUTON TAUSTATEKIJÖITÄ

1. Mikä oli edellinen asuinalueenne?

- 1 kaupungin keskusta
- 2 esikaupunkialue tai kaupungin lähiö
- 3 maaseutukunnan keskus tai muu taajama
- 4 maaseudun haja-asutusalue

2. Entä mikä on nykyinen asuinalueenne?

- 1 kaupungin keskusta
- 2 esikaupunkialue tai kaupungin lähiö
- 3 maaseutukunnan keskus tai muu taajama
- 4 maaseudun haja-asutusalue

3. Minkälainen oli seuraavien tekijöiden vaikutus siihen, että lähditte edellisestä asuinkunnastanne?

Tekijä	Erittäin pieni	Melko pieni	Ei vaikutusta	Melko suuri	Erittäin suuri
1 Asunto liian pieni	1	2	3	4	5
2 Asunto liian suuri	1	2	3	4	5
3 Asunnon huono kunto	1	2	3	4	5
4 Asumisen kalleus	1	2	3	4	5
5 Ei löytynyt sopivaa asuntoa	1	2	3	4	5
6 Vuokrasuhteen loppuminen, irtisanominen	1	2	3	4	5
7 Omistusasuntoon muuttaminen	1	2	3	4	5
8 Halu muuttaa omakoti-/rivitaloon	1	2	3	4	5
9 Halu muuttaa kerrostaloon	1	2	3	4	5
10 Muuttaminen vanhempien luota omaan asuntoon	1	2	3	4	5
11 Asuinympäristön epäviihtyisyys	1	2	3	4	5
12 Asuinympäristön turvattomuus	1	2	3	4	5
13 Asuinympäristön melu/saasteet	1	2	3	4	5
14 Asuinympäristön sosiaaliset ongelmat/naapurit	1	2	3	4	5
15 Korkeat rakentamiskustannukset	1	2	3	4	5
16 Halu rakentaa, mutta ei löytynyt sopivaa tonttia	1	2	3	4	5
17 Työpaikan vaihtuminen	1	2	3	4	5
18 Hankalat työmatkat	1	2	3	4	5
19 Korkeat työmatkakustannukset	1	2	3	4	5
20 Puoliso sai töitä muualta	1	2	3	4	5
21 Jääminen eläkkeelle	1	2	3	4	5
22 Perhetilanteen muutos/avioliitto/avioero	1	2	3	4	5
23 Lapsen syntymä	1	2	3	4	5
24 Lapsen/lasten koulunkäynti	1	2	3	4	5
25 Lapsen/lasten harrastukset	1	2	3	4	5
26 Omat/puolison harrastukset	1	2	3	4	5
27 Kunnan korkea veroprosentti	1	2	3	4	5
28 Julkisten palvelujen niukkuus/puute	1	2	3	4	5
29 Kaupallisten palvelujen niukkuus/puute	1	2	3	4	5
30 Halu vaihtaa maisemaa	1	2	3	4	5
31 Halu paluumuuttoon entiselle asuinpaikkakunnalle	1	2	3	4	5
32 Jokin muu tekijä, mikä?	1	2	3	4	5

Edellä olevista tärkein tekijä oli vaihtoehto numero _____

4. Minkälainen oli seuraavien tekijöiden vaikutus siihen, että muutitte nykyiseen asuinkuntaanne?

Tekijä	Erittäin pieni	Melko pieni	Ei vaikutusta	Melko suuri	Erittäin suuri
1 Kunnan maine	1	2	3	4	5
2 Kaupunkimainen asuinympäristö	1	2	3	4	5
3 Kunnan veroprosentti	1	2	3	4	5
4 Luonto	1	2	3	4	5
5 Asuinympäristön viihtyisyys	1	2	3	4	5
6 Asuinympäristön rauhallisuus	1	2	3	4	5
7 Asuinympäristön turvallisuus	1	2	3	4	5
8 Halu viettää kaupunkilaiselämää	1	2	3	4	5
9 Halu viettää maalaiselämää	1	2	3	4	5
10 Maaseutumainen asuinympäristö	1	2	3	4	5
11 Asuinalueella on paljon samassa elämäntilanteessa olevia	1	2	3	4	5
12 Lapsille turvallinen ympäristö	1	2	3	4	5
13 Päivittäistavarakaupan sijainti	1	2	3	4	5
14 Mahdollisuus toteuttaa ekologista elämäntapaa	1	2	3	4	5
15 Hyvät liikenneyhteydet	1	2	3	4	5
16 Tontin saaminen	1	2	3	4	5
17 Mieluisan asunnon saaminen	1	2	3	4	5
18 Edullisemmän asunnon saaminen	1	2	3	4	5
19 Oman työpaikan sijainti	1	2	3	4	5
20 Puolison työpaikan sijainti	1	2	3	4	5
21 Perheen perustaminen	1	2	3	4	5
22 Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	1	2	3	4	5
23 Muut harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
24 Eläkkeelle siirtyminen	1	2	3	4	5
25 Halu palata syntymä- tai kotiseudulle	1	2	3	4	5
26 Omaisen hoitaminen	1	2	3	4	5
27 Lähemmäksi sukulaisia/ystäviä	1	2	3	4	5
28 Jokin muu tekijä, mikä?	1	2	3	4	5
.....					

Edellä olevista tärkein tekijä oli vaihtoehto numero _____

5. Harkitsin muuttoa nykyisen asuinkuntani lisäksi myös: (useampi vaihtoehto mahdollinen)

- 1 Helsinkiin
- 2 Espooseen
- 3 Vantaalle
- 4 Kauniaisiiin
- 5 Pääkaupunkiseudun ympäristöön*)
- 6 Kaupunkiin, muualle Suomeen
- 7 Maaseutukuntaan, muualle Suomeen
- 8 Ulkomaille

6. Missä olette elämänne aikana asunut? (useampi vaihtoehto mahdollinen)

- 1 Helsingissä
- 2 Espoossa
- 3 Vantaalla
- 4 Kauniaisissa
- 5 Pääkaupunkiseudun ympäristössä*)
- 6 Kaupungissa muualla Suomessa
- 7 Maaseutukunnassa muualla Suomessa
- 8 Ulkomailla

*) Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Lohja, Mäntsälä, Nurmijärvi, Sipoo, Tuusula, Vihti

B. ASUNTO

7. Millainen oli edellinen asuntonne?

Talotyyppi:	
omakotitalo	1
pari-/rivitalo	2
kerrostalo	3
muu	4
Omistussuhde:	
oma	1
asumisoikeusasunto	2
työsuhdeasunto	3
vuokra-asunto	4
alivuokralaisasunto	5
muu	6
Montako asuinhuonetta	
keittiö mukaan lukien?kpl
Asunnon pinta-alam ²

8. Entä millainen on nykyinen asuntonne?

Talotyyppi:	
omakotitalo	1
pari-/rivitalo	2
kerrostalo	3
muu	4
Omistussuhde:	
oma	1
asumisoikeusasunto	2
työsuhdeasunto	3
vuokra-asunto	4
alivuokralaisasunto	5
muu	6
Montako asuinhuonetta	
keittiö mukaan lukien?kpl
Asunnon pinta-alam ²

C. TYÖPAIKKA JA TYÖMATKAT

Seuraavat kysymykset koskevat ansiotyössä käyntiä ennen ja jälkeen muuton. Mikäli Te ja avio-/avopuolisonne ette ole olleet tai ette nyt käy ansiotyössä, siirtykää kysymykseen 14.

9. Missä Teidän ja/tai avio-/avopuolisonne työpaikka sijaitsi ennen muuttoja?

	Kotona	Oma asuinalue	Oma kunta	Naapurikunta	Matkatyö	Muulla	Ei työssä
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	0
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	0

10. Miten pitkä yhdensuuntainen matka oli silloin työpaikallenne?

	Alle 5 km	5–10 km	11–30 km	31–50 km	Yli 50 km	Matkatyö	Ei työssä
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	0
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	0

11. Missä Teidän ja/tai avio-/avopuolisonne työpaikka sijaitsee tällä hetkellä?

	Kotona	Oma asuinalue	Oma kunta	Naapurikunta	Matkatyö	Muulla	Ei työssä
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	0
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	0

12. Miten pitkä yhdensuuntainen matka on nyt työpaikallenne?

	Alle 5 km	5–10 km	11–30 km	31–50 km	Yli 50 km	Matkatyö	Ei työssä
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	0
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	0

13. Miten tavallisimmin kuljette työmatkat?

	Omalla autolla	Työsuhdeautolla	Toisen kyydissä	Julkisella liikennevälineellä	Polkupyörällä tms.	Jalan	Muulla tavalla
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	7
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	7

D. LIIKENNE JA KULKUMAHDOLLISUUDET

14. Onko taloutenne käytössä henkilöauto? Autojakpl

15. Miten pitkä on arvionne mukaan matka kotoanne (kilometreissä):

- 1 lähimmälle rautatieasemalle/-seisakkeellekm
 2 lähimmälle linja-autopysäkillekm

16. Jos teillä on mahdollisuus joukkoliikenteen käyttöön, käytättekö itse tai käyttäkö joku perheenjäsenistänne? (useampi vaihtoehto mahdollinen)

	Juna	Raitiotie	Metro	Linja-auto	Muu joukkoliikenne	Ei mahdollista käyttää
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	0
2 Puoliso	1	2	3	4	5	0
3 Lapset	1	2	3	4	5	0

17. Millaiset Teidän ja perheenjäsenenne liikkumismahdollisuudet ovat ottaen huomioon työ-, koulu- ja vapaa-ajan matkat?

	Huonot	Melko huonot	Ei hyvät eikä huonot	Melko hyvät	Hyvät	En osaa sanoa
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	9
2 Puoliso	1	2	3	4	5	9
3 Lapset	1	2	3	4	5	9

E. PALVELUT JA NIIDEN KÄYTTÖ

18. Mistä pääasiallisesti hankitte seuraavat tavarat tai missä käytätte seuraavia palveluja?

Tavara/palvelu	Oma kunta	Naapurikunta (ellei lähi-kaupunki)	Lähi-kaupunki	Muu kunta	Ei hankita/ ei käytetä
1 Elintarvikkeet	1	2	3	4	0
2 Vaatteet	1	2	3	4	0
3 Kestokulutustavarat	1	2	3	4	0
4 Pankkipalvelut	1	2	3	4	0
5 Terveyspalvelut	1	2	3	4	0
6 Peruskoulun ala-aste	1	2	3	4	0
7 Peruskoulun yläaste	1	2	3	4	0
8 Lukio	1	2	3	4	0
9 Kansalaisopisto	1	2	3	4	0
10 Kirjasto	1	2	3	4	0
11 Kulttuuripalvelut	1	2	3	4	0
12 Ravintola, baari	1	2	3	4	0
13 Urheilu- ja liikunta- palvelut tai -tilat	1	2	3	4	0

19. Kun ajattelette omia ja perheenjäsentenne tarpeita, millaiset ovat palvelujen käyttö-mahdollisuudet tällä hetkellä ottaen huomioon palvelujen sijainti ja saatavuus?

Tavara/palvelu	Huonot	Melko huonot	Ei hyvät eikä huonot	Melko hyvät	Hyvät	En osaa sanoa	Ei käytetä
1 Elintarvikkeiden hankinta	1	2	3	4	5	9	0
2 Vaatteiden osto	1	2	3	4	5	9	0
3 Kestokulutustavarat	1	2	3	4	5	9	0
4 Pankkipalvelut	1	2	3	4	5	9	0
5 Terveyspalvelut	1	2	3	4	5	9	0
6 Lasten päivähoitopalvelut	1	2	3	4	5	9	0
7 Peruskoulun ala-aste	1	2	3	4	5	9	0
8 Peruskoulun yläaste	1	2	3	4	5	9	0
9 Lukio	1	2	3	4	5	9	0
10 Kansalaisopisto	1	2	3	4	5	9	0
11 Kirjasto	1	2	3	4	5	9	0
12 Kulttuuripalvelut	1	2	3	4	5	9	0
13 Ravintola, baari	1	2	3	4	5	9	0
14 Urheilu- ja liikunta-palvelut/-tilat	1	2	3	4	5	9	0

20. Miten seuraavien asioiden ja palvelujen parempi järjestäminen olisi vaikuttanut muuttoonne edellisestä asuinkunnastanne?

Asia/palvelu	Olisi saattanut estää muuttoni/ muuttomme	Olisi varmasti estänyt muuttoni/ muuttomme	Ei olisi vaikuttanut mitenkään
1 Asuntojen alhaisemmat hinnat	1	2	0
2 Monipuolisempi asuntotarjonta	1	2	0
3 Monipuolisempi tonttitarjonta	1	2	0
4 Parempi vuokra-asuntotilanne	1	2	0
5 Halvemmat tontit	1	2	0
6 Paremmat rakentamismahdollisuudet	1	2	0
7 Viihtyisämpi asuinympäristö	1	2	0
8 Turvallisempi asuinympäristö	1	2	0
9 Paremmat työmahdollisuudet	1	2	0
10 Paremmat liikenneyhteydet	1	2	0
11 Parempi terveydenhuolto	1	2	0
12 Paremmat kaupalliset palvelut	1	2	0
13 Koulun läheisyys	1	2	0
14 Paremmat päivähoitomahdollisuudet	1	2	0
15 Parempi kulttuuritarjonta	1	2	0
16 Paremmat ulkoilumahdollisuudet	1	2	0
17 Sukulaisten tai tuttavien asuminen lähellä	1	2	0
18 Jokin muu seikka, mikä?	1	2	0

F. AJANKÄYTÖN MUUTOKSET

21. Miten oma ajankäyttönne seuraaviin toimintoihin muuttui sen jälkeen, kun muutitte nykyiselle asuinalueelle?

Toiminta	Väheni	Pysyi ennallaan	Lisääntyi	En osaa sanoa	Ei koske/ en harrasta
1 Työ	1	2	3	9	0
2 Työmatkat	1	2	3	9	0
3 Kuntoilu/ulkoliikunta	1	2	3	9	0
4 Marjastus, sienestys	1	2	3	9	0
5 Kalastus, metsästys	1	2	3	9	0
6 Puutarhanhoito	1	2	3	9	0
7 Yhdessäolo perheen kesken	1	2	3	9	0
8 Sukulaisten/tuttavien tapaaminen	1	2	3	9	0
9 Järjestö- tai yhdistystoiminta	1	2	3	9	0
10 Vapaaehtoistyö	1	2	3	9	0
11 Kulttuuritilaisuuksissa käynti	1	2	3	9	0
12 Elokuviissa käynti	1	2	3	9	0
13 Taide-, musiikki- yms. harrastaminen	1	2	3	9	0
14 Television katselu	1	2	3	9	0
15 Askartelu, käsityöt, remontointi yms.	1	2	3	9	0
16 Muu vapaa-ajan toiminta, mikä?	1	2	3	9	0

G. TALOUS

22. Millaisia muutoksia tapahtui seuraavissa kulutusmenoissa muuton seurauksena?

Menoerät	Vähenevät	Pysyvät ennallaan	Lisääntyivät	En osaa sanoa	Ei ko. menoja
1 Asuminen	1	2	3	9	0
2 Ruoka	1	2	3	9	0
3 Sähkö ja vesi	1	2	3	9	0
4 Vaatetus	1	2	3	9	0
5 Työmatkat	1	2	3	9	0
6 Tietoliikenne/puhelin	1	2	3	9	0
7 Aikuisten vapaa-aika ja matkat	1	2	3	9	0
8 Lasten vapaa-aika ja matkat	1	2	3	9	0

23. Miten muutto vaikutti Teidän ja avio-/avopuolisonne yhteenlaskettuihin tuloihin, kun niistä vähennetään verot ja em. kulutusmenot?

	Vähenevät	Pysyvät ennallaan	Lisääntyivät	En osaa sanoa	Ei tuloja
1 vastaaja	1	2	3	9	0
2 puoliso	1	2	3	9	0

H. ELÄMÄNARVOT

24. Seuraavassa taulukossa on lueteltu asioita, jotka vaikuttavat ihmisten elämään monin tavoin. Miten tärkeänä pidätte niitä omassa elämässänne?

Asia	Ei merkitystä	Ei kovin tärkeä	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä
1 Terveys	1	2	3	4
2 Hyvät ansiotyömahdollisuudet	1	2	3	4
3 Urakehitysmahdollisuudet	1	2	3	4
4 Mielenkiintoinen työ	1	2	3	4
5 Lasten koulutus	1	2	3	4
6 Läheiset perhe-elämän suhteet	1	2	3	4
7 Läheiset ystävyysuhteet	1	2	3	4
8 Hyvä naapurisopu	1	2	3	4
9 Oma rauha ja yksityisyys	1	2	3	4
10 Viihtyisä koti	1	2	3	4
11 Vapaus päättää omista asioistaan	1	2	3	4
12 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	1	2	3	4
13 Mahdollisuus hiljentymiseen ja irti kiireestä	1	2	3	4
14 Hyvät julkiset palvelut	1	2	3	4
15 Hyvät yksityiset palvelut	1	2	3	4
16 Monipuolinen kulttuuritarjonta	1	2	3	4
17 Monipuoliset liikunta- ja urheilumahdollisuudet	1	2	3	4
18 Hyvät ulkoilumahdollisuudet	1	2	3	4
19 Hyvät ostosten tekemahdollisuudet	1	2	3	4
20 Matkustaminen	1	2	3	4
21 Tapahtumarikas elämä	1	2	3	4
22 Vauhdikas, liikkuva elämäntapa	1	2	3	4
23 Turvallinen ympäristö	1	2	3	4

25. Kun ajattelette ihanteellisena pitämäännne elämäntapaa, missä määrin katsotte sen tällä hetkellä toteutuvan omassa elämässänne?

- 1 Ei toteudu lainkaan
- 2 Toteutuu melko huonosti
- 3 Ei hyvin eikä huonosti
- 4 Toteutuu melko hyvin
- 5 Toteutuu täysin
- 9 En osaa sanoa

26. Miten viihdytte nykyisellä asuinalueellanne?

- 1 Viihdyn erinomaisesti
- 2 Viihdyn, mutta vaatii vielä vähän aikaa sopeutua kunnolla
- 3 Sopeutuminen tuntuu hieman vaikealta
- 4 Tuskin tulen sopeutumaan

27. Missä ja minkälaisessa asunnossa arvioitte asuvan 5 vuoden päästä? (Rengastakaa vain yksi todennäköisin vaihtoehto; esim. Pääkaupunkiseutu/Rivitalo.)

Arvioitu asuinpaikka 5 vuoden päästä	Kerrostalo	Rivitalo	Omakotitalo
1 Pääkaupunkiseutu	1	2	3
2 Iso kaupunki, keskusta	1	2	3
3 Iso kaupunki, esikaupunki	1	2	3
4 Keskisuuri kaupunki, keskusta	1	2	3
5 Keskisuuri kaupunki, ei keskusta	1	2	3
6 Pikkukaupunki	1	2	3
7 Pieni taajama	1	2	3
8 Maaseutu	1	2	3
9 Ulkomaat	1	2	3
10 Nykyinen asuinpaikkapaikkakunta	1	2	3

I. TAUSTATIEDOT

28. Vastaajan sukupuoli 1 mies 2 nainen

29. Mikä on Teidän ja avio-/avopuolisonne syntymävuosi?

1 vastaaja 2 puoliso

30. Mikä on Teidän ja avio-/avopuolisonne nykyinen ammattiasema?

	Maa- talous- yrittäjä	Muu yrittäjä	Johtaja	Ylempi toimi- henkilö	Alempi toimi- henkilö	Työn- tekijä	Eläke- läinen	Opis- kelija	Muu
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	7	8	9

31. Entä mikä on nykyinen työtilanteenne?

	Kokopäivä- työ	Osa-aikatyö	Pätkätyö/ satunnais- töitä	Lomautettu	Työtön	Kotiäiti/ koti-isä	Muu
1 Vastaaja	1	2	3	4	5	6	7
2 Puoliso	1	2	3	4	5	6	7

32. Mikä on Teidän ja avio-/avopuolisonne koulutus (korkein koulutus)?

	Kansa-, keski- tai peruskoulu	Ylioppilastutkinto	Opisto- tai ammattikoulu- tason tutkinto	Ammattikorkea- koulututkinto	Korkeakoulu- tutkinto
1 Vastaaja	1	2	3	4	5
2 Puoliso	1	2	3	4	5

33. Montako henkeä asuu taloudessanne tällä hetkellä? henkeä

34. Mikä seuraavista kotitaloustyypeistä kuvaa parhaiten omaa kotitalouttanne?

- 1 Yhden hengen talous
- 2 Lapseton pari
- 3 Lapsiperhe, jossa yksi huoltaja
- 4 Lapsiperhe, kaksi huoltajaa
- 5 Muu talous

35. Paljonko ovat kotitaloutenne yhteenlasketut vuositulot veroja vähentämättä (= bruttotulot)?

_____ €

KIITOS VAIVANNÄOSTÄNNE!

Taulukko 1. Faktorianalyysi Helsingin tulomuuttajien elämänarvoista (kysymys 24).

	Rotated Factor Matrix ^{a,b}						
	Factor						
	1	2	3	4	5	6	7
Terveys	,168	,134	,146	,111	,227	,317	,046
Hyvät ansiotyömahdollisuudet	,064	,057	,251	,814	,018	,106	-,073
Urakehitysmahdollisuudet	-,116	,189	,017	,761	,021	,007	,097
Mielenkiintoinen työ	,206	,261	,110	,474	,222	,221	,099
Lasten koulutus	,048	-,118	-,016	,069	,046	,534	,303
Läheiset perhe-elämän suhteet	,205	,134	,003	,055	,030	,728	-,153
Läheiset ystävyysuhteet	,271	,450	,049	,163	,050	,242	-,112
Hyvä naapurisopu	,572	-,035	,002	-,036	,047	,177	,080
Oma rauha ja yksityisyys	,584	,022	,036	,040	,069	,045	,005
Viihtyisä koti	,431	,214	,202	,069	,221	,165	-,037
Vapaus päättää omista asioistaan	,242	,339	,277	,095	,089	-,061	,039
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	,278	,176	,056	,036	,115	,049	,419
Mahdollisuus hiljentymiseen ja irti kiireestä	,787	,105	-,043	-,060	,054	,053	,112
Hyvät julkiset palvelut	,476	,128	,440	,030	,098	-,051	,220
Hyvät yksityiset palvelut	,167	,079	,644	,089	,092	,165	,254
Monipuolinen kulttuuritarjonta	,028	,338	,219	,031	,138	,026	,532
Monipuoliset liikunta- ja urheilumahdollisuudet	,041	,177	,228	,100	,662	,151	,081
Hyvät ulkoilumahdollisuudet	,358	,078	,067	,001	,741	,000	,161
Hyvät ostosten tekomahdollisuudet	-,071	,166	,796	,202	,176	-,040	-,044
Matkustaminen	,026	,595	,316	,125	,193	,074	-,036
Tapahtumarikas elämä	,072	,747	,008	,119	,021	,083	,227
Vauhdikas, liikkuva elämäntapa	-,038	,735	,054	,088	,097	-,089	,245
Turvallinen ympäristö	,453	,043	,263	,134	,225	,283	,022

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. HESAN TULO JA LÄHTÖ (Kaikki) = 1,00

b. Rotation converged in 8 iterations.

Taulukko 2. Faktorianalyysi Helsingin lähtömuuttajien elämänarvoista (kysymys 24).

	Rotated Factor Matrix ^{a,b}						
	Factor						
	1	2	3	4	5	6	7
Terveys	,123	,098	-,022	,104	,292	,137	-,130
Hyvät ansiotyömahdollisuudet	,169	,231	,008	,128	,075	,573	-,152
Urakehitysmahdollisuudet	-,070	,093	,235	-,014	,046	,687	,162
Mielenkiintoinen työ	,222	,060	,160	,141	,248	,395	-,002
Lasten koulutus	-,079	-,016	-,023	,549	-,105	,249	,116
Läheiset perhe-elämän suhteet	,127	,119	,126	,679	,041	,016	-,032
Läheiset ystävyysuhteet	,235	,119	,271	,435	,072	-,061	,044
Hyvä naapurisopu	,401	,053	,029	,348	,101	-,055	,213
Oma rauha ja yksityisyys	,639	,026	-,095	,044	-,033	,019	,085
Viihtyisä koti	,563	,102	,094	,194	,127	,093	-,217
Vapaus päättää omista asioistaan	,565	-,022	,104	,061	,062	,195	-,029
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	,108	,174	,117	,121	,091	,050	,533
Mahdollisuus hiljentymiseen ja irti kiireestä	,503	,134	,061	,073	,050	-,093	,262
Hyvät julkiset palvelut	,141	,723	,068	,160	,218	-,013	,121
Hyvät yksityiset palvelut	,038	,619	,246	,152	,114	,233	,124
Monipuolinen kulttuuritarjonta	,106	,420	,225	-,099	,261	,000	,318
Monipuoliset liikunta- ja urheilumahdollisuudet	-,124	,248	,183	-,023	,719	,154	,151
Hyvät ulkoilumahdollisuudet	,140	,101	,142	,021	,684	-,015	,121
Hyvät ostosten tekomahdollisuudet	,021	,524	,165	,113	,078	,243	,007
Matkustaminen	,040	,356	,653	,044	,042	,066	-,087
Tapahtumarikas elämä	,098	,071	,696	,105	,237	,097	,109
Vauhdikas, liikkuva elämäntapa	-,043	,160	,640	-,005	,061	,286	,227
Turvallinen ympäristö	,250	,146	-,115	,476	,122	,056	-,013

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. HESAN TULO JA LÄHTÖ (Kaikki) = 2,00

b. Rotation converged in 7 iterations.

Taulukko 1. Eri tekijöiden vaikutus siihen, että tulomuuttajat muuttivat Helsinkiin (kysymys 4).

Descriptive Statistics

HESAN TULO JA LÄHTÖ (Kaikki)		N	Mean
Tulomuutto	Kunnan maine	147	,78
	Kaupunkimainen asuinympäristö	149	1,29
	Kunnan veroprosentti	149	,20
	Luonto	149	,55
	Asuinympäristön viihtyisyys	150	1,18
	Asuinympäristön rauhallisuus	150	,79
	Asuinympäristön turvallisuus	148	,85
	Halu viettää kaupunkilaiselämää	148	1,41
	Halu viettää maalaiselämää	149	,05
	Maaseutumainen asuinympäristö	147	,06
	Asuinalueella on paljon samassa elämäntilanteessa olevia	149	,50
	Lapsille turvallinen ympäristö	149	,23
	Päivittäistavarakaupan sijainti	149	,51
	Mahdollisuus toteuttaa ekologista elämäntapaa	148	,44
	Hyvät liikenneyhteydet	149	1,87
	Tontin saaminen	148	,01
	Mieluisan asunnon saaminen	148	1,38
	Edullisemmän asunnon saaminen	147	,46
	Oman työpaikan sijainti	151	1,83
	Puolison työpaikan sijainti	148	,74
	Perheen perustaminen	147	,27
	Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	149	,81
	Muut harrastusmahdollisuudet	149	,85
	Eläkkeelle siirtyminen	148	,00
	Halu palata syntymä- tai kotiseudulle	149	,21
	Omaisien hoitaminen	149	,01
	Lähemmäksi sukulaisia/ystäviä	150	,68
	Jokin muu tekijä	73	,55
	Valid N (listwise)	70	

Taulukko 2. Eri tekijöiden vaikutus siihen, että lähtömuuttajat muuttivat Helsingistä johonkin toiseen kuntaan seudulla. (kysymys 4)

Descriptive Statistics

HESAN TULO JA LÄHTÖ (Kaikki)		N	Mean
Lähtömuutto	Kunnan maine	325	,84
	Kaupunkimainen asuin ympäristö	323	,64
	Kunnan veroprosentti	325	,12
	Luonto	328	1,91
	Asuin ympäristön viihtyisyys	330	2,10
	Asuin ympäristön rauhallisuus	330	2,09
	Asuin ympäristön turvallisuus	327	1,87
	Halu viettää kaupunkilaiselämää	321	,24
	Halu viettää maalaiselämää	329	,97
	Maaseutumainen asuin ympäristö	326	1,15
	Asuin alueella on paljon samassa elämäntilanteessa olevia	327	,50
	Lapsille turvallinen ympäristö	327	1,33
	Päivittäistavarakaupan sijainti	324	,60
	Mahdollisuus toteuttaa ekologista elämäntapaa	326	,48
	Hyvät liikenne yhteydet	328	1,24
	Tontin saaminen	322	,27
	Mieluisan asunnon saaminen	329	2,20
	Edullisemmän asunnon saaminen	327	1,31
	Oman työpaikan sijainti	323	,80
	Puolison työpaikan sijainti	324	,65
	Perheen perustaminen	326	,70
	Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	327	1,52
	Muut harrastusmahdollisuudet	324	,83
	Eläkkeelle siirtyminen	320	,01
	Halu palata syntymä- tai kotiseudulle	320	,26
	Omaisien hoitaminen	319	,06
	Lähemmäksi sukulaisia/ystäviä	320	,41
	Jokin muu tekijä	142	,46
	Valid N (listwise)	133	

Taulukko 1. Eri tekijöiden vaikutus siihen, että 25–30-vuotiaat lähtömuuttajat muuttivat Helsinkiin (kysymys 4).

Ikäluokka		N	Mean
25-29	Kunnan maine	86	,74
	Kaupunkimainen asuinympäristö	87	1,37
	Kunnan veroprosentti	87	,17
	Luonto	87	,46
	Asuinympäristön viihtyisyys	88	1,17
	Asuinympäristön rauhallisuus	88	,75
	Asuinympäristön turvallisuus	88	,80
	Halu viettää kaupunkilaiselämää	86	1,49
	Halu viettää maalaiselämää	87	,02
	Maaseutumainen asuinympäristö	86	,05
	Asuinalueella on paljon samassa elämäntilanteessa olevia	87	,70
	Lapsille turvallinen ympäristö	87	,13
	Päivittäistavarakaupan sijainti	87	,44
	Mahdollisuus toteuttaa ekologista elämäntapaa	87	,45
	Hyvät liikenneyhteydet	87	1,85
	Tontin saaminen	87	,02
	Mieluisan asunnon saaminen	87	1,41
	Edullisemmän asunnon saaminen	87	,44
	Oman työpaikan sijainti	89	1,83
	Puolison työpaikan sijainti	87	,76
	Perheen perustaminen	86	,20
	Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	87	,72
	Muut harrastusmahdollisuudet	87	,87
	Eläkkeelle siirtyminen	87	,00
	Halu palata syntymä- tai kotiseudulle	87	,17
	Omaisien hoitaminen	87	,00
	Lähemmäksi sukulaisia/ystäviä	87	,74
	Jokin muu tekijä	41	,68
	Valid N (listwise)	40	

Taulukko 2. Eri tekijöiden vaikutus siihen, että 30–35-vuotiaat lähtömuuttajat muuttivat Helsinkiin (kysymys 4).

Ikäluokka		N	Mean
30-34	Kunnan maine	38	,87
	Kaupunkimainen asuin ympäristö	39	1,15
	Kunnan veroprosentti	39	,08
	Luonto	39	,62
	Asuin ympäristön viihtyisyys	39	1,18
	Asuin ympäristön rauhallisuus	39	,72
	Asuin ympäristön turvallisuus	38	,84
	Halu viettää kaupunkilaiselämää	39	1,36
	Halu viettää maalaiselämää	39	,08
	Maaseutumainen asuin ympäristö	38	,11
	Asuin alueella on paljon samassa elämäntilanteessa olevia	39	,15
	Lapsille turvallinen ympäristö	39	,08
	Päivittäistavarakaupan sijainti	39	,49
	Mahdollisuus toteuttaa ekologista elämäntapaa	39	,51
	Hyvät liikenneyhteydet	39	1,85
	Tontin saaminen	39	,00
	Mieluisan asunnon saaminen	39	1,21
	Edullisemmän asunnon saaminen	39	,49
	Oman työpaikan sijainti	39	1,92
	Puolison työpaikan sijainti	39	,67
	Perheen perustaminen	39	,23
	Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet	39	,77
	Muut harrastusmahdollisuudet	39	,59
	Eläkkeelle siirtyminen	39	,00
	Halu palata syntymä- tai kotiseudulle	39	,18
	Omaisien hoitaminen	39	,05
	Lähemmäksi sukulaisia/ystäviä	40	,45
	Jokin muu tekijä	20	,45
	Valid N (listwise)	19	